

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1989-1990

9 JULI 1990

WETSONTWERP

betreffende de voorlopige hechtenis

WETSVOORSTEL

tot openbaarmaking van de zitting voor de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling op verzoek van de verdachte

WETSVOORSTEL

tot wijziging van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis, met betrekking tot het recht van inzage van het dossier van het onderzoek

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER LAURENT

Het ontwerp en de voorstellen werden besproken in openbare commissievergadering.

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Mottard.

A. — Vaste leden :

C.V.P. HH. Bourgeois, Dumez, Hermans, Mevr. Merckx-Van Goey, H. Van Parys.
P.S. HH. Defosset, Eerdeken, Mayeur, Mottard, Mevr. Onkelinx.
S.P. H. Chevalier, Mevr. De Meyer, Duroi-Vanhelmout.
P.V.V. HH. Berben, De Groot, Mahieu.
P.R.L. HH. Foret, Mundeeler.
P.S.C. HH. Beaufays, Laurent.
V.U. HH. Coveliers, Loones.
Ecolo/ Mevr. Vogels.
Agalev

B. — Plaatsvervangers :

HH. Bosmans (F.), Bosmans (J.), Dhoore, Mevr. Kestelijn-Sierens, Leysen, H. Uyttendaele.
Mevr. Burgeon (C.), HH. Charlier (G.), Gilles, Henry, Leroy, Perdieu.
HH. Beckers, Sleetckx, Van der Maelen, Van der Sande.
HH. De Croo, Kempinaire, Mevr. Neyts-Uyttebroeck, H. Vreven.
HH. Draps, Gol, Klein.
H. Antoine, Mevr. Corbisier-Hagon, H. Michel (J.).
H. Lauwers, Mevr. Maes, H. Van Vaerenbergh.
HH. Simons, Van Dienderen.

Zie :

- 1255 - 89 / 90 :

— N° 1 : Ontwerp overgezonden door de Senaat.

- 461 - 1988 :

— N° 1 : Wetsvoorstel van de heer Chevalier.

- 799 - 88 / 89 :

— N° 1 : Wetsvoorstel van de heer Mottard.

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1989-1990

9 JUILLET 1990

PROJET DE LOI

relatif à la détention préventive

PROPOSITION DE LOI

instaurant la publicité des audiences en chambre du conseil et en chambre des mises en accusation à la demande du prévenu

PROPOSITION DE LOI

modifiant la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive en ce qui concerne le droit de prendre connaissance du dossier de l'instruction

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE LA
JUSTICE (1)

PAR M. LAURENT

Le projet et les propositions ont été examinés en réunion publique de commission.

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Mottard.

A. — Titulaires :

C.V.P. MM. Bourgeois, Dumez, Hermans, Mme Merckx-Van Goey, M. Van Parys.
P.S. MM. Defosset, Eerdeken, Mayeur, Mottard, Mme Onkelinx.
S.P. M. Chevalier, Mmes De Meyer, Duroi-Vanhelmout.
P.V.V. MM. Berben, De Groot, Mahieu.
P.R.L. MM. Foret, Mundeeler.
P.S.C. MM. Beaufays, Laurent.
V.U. MM. Coveliers, Loones.
Ecolo/ Mme Vogels.
Agalev

B. — Suppléants :

MM. Bosmans (F.), Bosmans (J.), Dhoore, Mmes Kestelijn-Sierens, Leysen, M. Uyttendaele.
Mme Burgeon (C.), MM. Charlier (G.), Gilles, Henry, Leroy, Perdieu.
MM. Beckers, Sleetckx, Van der Maelen, Van der Sande.
MM. De Croo, Kempinaire, Mme Neyts-Uyttebroeck, M. Vreven.
MM. Draps, Gol, Klein.
M. Antoine, Mme Corbisier-Hagon, M. Michel (J.).
M. Lauwers, Mme Maes, M. Van Vaerenbergh.
MM. Simons, Van Dienderen.

Voir :

- 1255 - 89 / 90 :

— N° 1 : Projet transmis par le Sénat.

- 461 - 1988 :

— N° 1 : Proposition de loi de M. Chevalier.

- 799 - 88 / 89 :

— N° 1 : Proposition de loi de M. Mottard.

DAMES EN HEREN,

Uw Commissie heeft onderhavig wetsontwerp onderzocht tijdens haar vergaderingen van 20 en 27 juni en van 3, 4 en 5 juli 1990.

I. — INLEIDING VAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN JUSTITIE EN MIDDENSTAND

De Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie en Middenstand licht eerst de draagwijdte en de algemene filosofie van het ontwerp toe. Hij gaat vervolgens dieper in op de belangrijkste innovaties van het ontwerp en formuleert tenslotte een aantal slotbemerkingen.

« 1. Draagwijdte van het ontwerp

Het gaat in hoofdzaak om de voorlopige hechtenis, maar ook om de vrijheidsberoving door politie of parket teneinde dringende maatregelen te kunnen nemen wanneer een misdrijf werd begaan. Die aangelegenheden worden momenteel geregeld, enerzijds, door de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis (herhaaldelijk gewijzigd, met name in 1973) en, anderzijds, gedeeltelijk door het Wetboek van strafvordering.

Het hele wetsontwerp is zo opgevat dat het een samenhangende regeling inhoudt die tegelijkertijd rekening houdt met de fundamentele rechten van het individu en met de noden van de samenleving.

In dit opzicht werd het nuttig geacht de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis bijna in haar geheel te vervangen door een nieuwe wet, eerder dan in bepaalde onderdelen wijzigingen aan te brengen.

2. Algemene filosofie van het ontwerp

Het ontwerp spitst zich toe op drie fundamentele hoofdlijnen :

- 1) het uitzonderlijke karakter van de voorlopige hechtenis moet worden beklemtoond;
- 2) er moeten meer waarborgen komen voor de rechten van de verdediging;
- 3) alternatieve maatregelen voor de voorlopige hechtenis moeten worden ingesteld.

Met andere woorden, minder voorlopige hechtenis en als ze toch wordt toegepast, procedures volgen die de rechten van de verdediging beter eerbiedigen, zonder de noodzaak van een efficiënte rechtsbedeling uit het oog te verliezen.

Om uitdrukkelijk de wil van de wetgever aan te geven dat oneigenlijke toepassing van voorlopige hechtenis uitgesloten moet worden, werd de tekst aangevuld met een principiële verklaring waarin gesteld wordt dat deze maatregel niet mag genomen worden om een onmiddellijke bestraffing of elke andere vorm van dwang uit te oefenen.

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre Commission a examiné le présent projet de loi lors de ses réunions du 20 et 27 juin et du 3, 4 et 5 juillet 1990.

I. — EXPOSE INTRODUCTIF DU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA JUSTICE ET DES CLASSES MOYENNES

Le Vice-Premier Ministre et Ministre de la Justice expose la portée et la philosophie générale du projet dont il commente ensuite les principales innovations avant de présenter une série de conclusions.

« 1. La portée du projet

Il s'agit en ordre principal de la détention préventive, mais aussi de la privation de liberté par la police ou le parquet, en vue de prendre les mesures les plus urgentes lorsqu'une infraction est commise. Ces matières sont actuellement réglées, d'une part, par la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive (plusieurs fois modifiée, notamment en 1973) et, d'autre part, en partie, par le Code d'instruction criminelle.

L'ensemble du projet a été conçu de manière à offrir une réglementation cohérente garantissant en même temps les droits fondamentaux de l'individu et les besoins de la société.

Dans cette optique, il a été jugé utile de remplacer presque intégralement la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive par une nouvelle loi, plutôt que d'y apporter des modifications particulières.

2. La philosophie générale du projet

Le projet s'articule autour de trois axes fondamentaux :

- 1) accentuation du caractère exceptionnel de la détention préventive;
- 2) renforcement des garanties des droits de la défense;
- 3) institution de mesures alternatives à la détention préventive.

Autrement dit, moins de détention préventive, et si on y a recours, procédure respectant mieux les droits de la défense, sans perdre de vue cependant la nécessité d'une justice efficace.

Afin de marquer explicitement la volonté du législateur d'exclure tout recours abusif à la détention préventive, le texte a été complété par une déclaration de principe proclamant que cette mesure ne peut être prise dans le but d'exercer une répression immédiate ou toute autre forme de contrainte.

Voorts handhaaft het ontwerp de grote principes van de huidige wet, alhoewel het probleem van de vrijheidsberoving globaal herbekeken wordt. Deze principes vormen de fundamentele waarborgen van de individuele rechten.

Enkele van die beginselen zijn :

— beslissing van de onderzoeksrechter binnen 24 uur na de vrijheidsberoving, overeenkomstig de Grondwet;

— tussenkomst van een andere rechter binnen vijf dagen;

— systematische maandelijks controle van de voorlopige hechtenis door de raadkamer.

Er worden dus een aantal fundamentele beleidskeuzes gemaakt.

Men kiest dus niet voor een oplossing naar Frans model waar er een behandeling op tegenspraak is vóór het bevel tot aanhouding wordt verleend.

Een van de motieven voor die keuze is het Belgisch grondwettelijk voorschrift dat de onderzoeksrechter binnen vierentwintig uur een bevel tot aanhouding moet verlenen, terwijl in Frankrijk de « *garde à vue* » achtenveertig uur kan duren en de onderzoeksrechter die zelfs kan verlengen. Het is nochtans niet realistisch een echt tegensprekelijk debat te willen organiseren onder de dwang van een termijn die strikt beperkt is tot 24 uur.

Er zij eveneens op gewezen dat het ontwerp niet tot doel heeft het gerechtelijk onderzoek in zijn geheel te hervormen en bijgevolg geen stelsel van onderzoek op tegenspraak wil voeren, wat wel het geval was bij sommige parlementaire initiatieven (voorstel-Moureaux). Toch werden bepalingen ingevoerd die gaan in de richting van een bepaalde vorm van procedure op tegenspraak en van een versoepeling van het geheim van het onderzoek ten aanzien van de verdediging.

De huidige bepalingen betreffende de schadeloosstelling van personen die het slachtoffer zijn van een ongegronde hechtenis, worden eveneens gehandhaafd. Men was immers van oordeel dat die wetgeving te recent was om te worden gewijzigd.

Men moet evenwel wijzen op een belangrijke evolutie in de administratieve rechtspraak ter zake, namelijk naar een verhoging van de toegekende vergoedingen.

*
* *

Het ontwerp steunt voor een groot gedeelte op een voorontwerp dat werd opgesteld door een werkgroep. Die werd voorgezeten door de heer R. Declercq, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, en omvatte eminente vertegenwoordigers van de Balie, de magistratuur en de universiteiten. Bovendien werden belangrijke ideeën gevonden in twee wetsontwerpen die de Kamer van Volksvertegenwoordigers in mei 1984 en mei 1985 heeft goedgekeurd op initiatief van de he-

Par ailleurs, le projet, quoique revoyant la question de la privation de liberté dans sa totalité, conserve les grands principes de la législation actuelle qui constituent des garanties fondamentales des droits individuels.

Sont ainsi notamment conservés :

— l'intervention du juge d'instruction dans les 24 heures de la privation de liberté, conformément au prescrit constitutionnel;

— l'intervention d'un autre juge dans les 5 jours;

— le contrôle systématique de la détention préventive par la Chambre du Conseil de mois en mois;

Un certain nombre d'options fondamentales sont ainsi prises.

On ne s'oriente donc pas vers une solution du type de celle adoptée en France, où le débat contradictoire est prévu avant la mise sous mandat d'arrêt.

L'un des motifs de ce choix est le prescrit constitutionnel belge de l'intervention du juge d'instruction dans les vingt-quatre heures, alors qu'en France, la garde à vue peut être de quarante-huit heures et que le juge d'instruction peut la prolonger. Or, il n'est pas réaliste de vouloir organiser un débat contradictoire effectif dans le carcan d'un délai limité strictement à 24 heures.

Il faut noter également que le projet n'a pas pour objet de réformer l'instruction judiciaire dans son ensemble, et, par conséquent, ne prévoit pas la mise en place d'un système d'instruction contradictoire, ce que prévoient par contre certaines initiatives parlementaires (proposition Moureaux). Toutefois, des dispositions allant dans le sens d'une certaine forme de procédure contradictoire et d'assouplissement du secret de l'instruction à l'égard de la défense sont introduites.

Les dispositions actuelles concernant l'indemnisation de personnes ayant subi une détention inopérante sont également maintenues. Il a en effet été estimé qu'il s'agissait là d'une législation trop récente pour être modifiée.

Cependant, il faut noter une évolution importante de la jurisprudence administrative en la matière, dans le sens d'une augmentation des indemnisations accordées.

*
* *

Le projet est en majeure partie fondé sur un avant-projet qui a été élaboré par un groupe de travail présidé par M. R. Declercq, avocat général près la Cour de Cassation, et comprenant d'éminents représentants du Barreau, de la magistrature et des universités. Par ailleurs d'importants éléments de réflexion ont été trouvés dans les deux projets votés par la Chambre des Représentants en mai 1984 et en mai 1985, à la suite d'initiatives prises par MM. Van den Bossche et

ren Van de Bossche en Henrion, evenals in talrijke andere wetsvoorstellen die in Kamer of Senaat werden ingediend.

De Senaat heeft het ontwerp zeer grondig onderzocht. Dans zij een bijzonder vruchtbare samenwerking tussen de Commissie voor de Justitie van de Senaat en de Minister van Justitie, werd de tekst aanzienlijk verbeterd ten aanzien van het oorspronkelijke ontwerp.

*
* *

Ten slotte mag men de onrechtstreekse weerslag van een hervorming van de voorlopige hechtenis op de overbevolking van de strafinrichtingen niet onderschatten (en evenmin overschatten).

Hierbij dient wel onderstreept te worden dat het gaat om een gevolg en niet om een doel op zich van de voorgestelde hervorming.

De verschillende categorieën gevangenen kunnen als volgt worden ingedeeld (jaargemiddelden 1988) :

— definitief veroordeelden	: 47 %
— geïnterneerden	: 12 %
— landlopers	: 8 %
— beklaagden en niet-definitief veroordeelden	: 31 %

Een analyse van het gemiddelde aantal personen dat per jaar in voorlopige hechtenis wordt gehouden, wijst erop dat het zich de laatste jaren gestabiliseerd heeft (2 104 in 1984, 2 032 in 1988). Het aantal personen die in de gevangenis terechtkomen ingevolge een bevel tot aanhouding, neemt zelfs af : 11 259 in 1984, 8 978 in 1988.

Die vaststelling mag niet tot tevredenheid stemmen, de cijfers liggen nog steeds te hoog.

*
* *

3. Belangrijkste innovaties

3.1. Beperking in de toepassing van de voorlopige hechtenis

De voorlopige hechtenis zal nog slechts mogelijk zijn indien het feit een gevangenisstraf van minstens één jaar tot gevolg kan hebben, terwijl het huidige criterium drie maanden is.

Men zal nog alleen een bevel tot aanhouding kunnen uitvaardigen voor zeer ernstige gevallen, zonder daarom de grens onvoorzichtig op te trekken. Dat zou de onderzoeksrechter immers beletten gebruik te maken van de voorlopige hechtenis, die soms helaas noodzakelijk is.

Voor een onmiddellijke aanhouding na veroordeling zal de minimum gevangenisstraf ook één jaar zijn (op dit vlak bedraagt de huidige drempel 6 maanden). De samenhang in de wetgeving zal dus vergroot worden.

Henrion, ainsi que dans de nombreuses autres propositions de loi déposées à la Chambre ou au Sénat.

Le projet a fait l'objet d'un examen très approfondi au Sénat. Grâce à une collaboration particulièrement fructueuse entre la Commission de la Justice du Sénat et le Ministre de la Justice, le texte adopté a fait l'objet d'importantes améliorations par rapport au projet initial.

*
* *

Enfin, il ne faut pas sous-estimer (ni surestimer) les effets indirects sur le problème de la surpopulation des établissements pénitentiaires.

Soulignons cependant qu'il ne s'agit que d'un effet et non d'un objectif en soi de la réforme proposée.

Les différentes catégories de détenus se répartissent comme suit (moyennes annuelles en 1988) :

— condamnés définitifs	: 47 %
— internés	: 12 %
— vagabonds	: 8 %
— prévenus et condamnés non définitifs	: 31 %

Une analyse des moyennes annuelles du nombre de détenus en prévention indique une stabilité durant ces dernières années (2 104 en 1984, 2 032 en 1988). Le nombre de personnes entrant en prison suite à un mandat d'arrêt est même en diminution : 11 259 en 1984, 8 978 en 1988.

Cette constatation ne doit pas conduire à un constat de satisfaction, ces chiffres étant encore trop élevés.

*
* *

3. Les principales innovations proposées

3.1. Champ d'application réduit

La détention préventive ne sera possible que si le fait peut entraîner un emprisonnement de 1 an au moins, alors que le critère actuel est de 3 mois.

La volonté de réserver le recours au mandat d'arrêt aux cas d'une gravité certaine est ainsi manifestée, sans pour autant que la barre soit imprudemment placée trop haut, privant le juge d'instruction d'un moyen qui, hélas, est parfois nécessaire.

Un an deviendra aussi le minimum permettant une arrestation immédiate après condamnation (sur ce plan, le seuil actuel est de 6 mois). La cohérence de la législation sera donc renforcée.

Een alternatieve oplossing zou zijn om als criterium niet de strafmaat te hanteren welke voor aan de verdachte ten laste gelegde feiten geldt, maar integendeel een beperkende lijst van overtredingen op te stellen die tot voorlopige hechtenis aanleiding kunnen geven.

De Minister van Justitie was zoals de Commissie voor de Justitie van de Senaat van mening dat het opstellen van een dergelijke lijst aanleiding zou geven tot eindeloze debatten; beperkt men zich tot misdaden met bloedvergieten, zou men elke « witte-boorden-criminaliteit » uitsluiten in een tijd waarin vooral daarop het accent wordt gelegd.

Daarom houdt men zich aan het criterium van de drempel van de geldende strafmaat. De bepaling van die drempel is een kiese aangelegenheid.

Diverse voorstellen werden geformuleerd, gaande van 6 maanden tot 5 jaar. Een te lage drempel zou leiden tot een weinig betekenisvolle hervorming. Een te hoge drempel bepalen zou misdrijven uitsluiten waarvoor in bepaalde omstandigheden een aanhoudingsbevel noodzakelijk is. De Liga voor de Rechten van de Mens stelt bijvoorbeeld een drempel van 5 jaar voor, maar aanvaardt tegelijkertijd dat bij fiscale en milieu-misdrijven een voorlopige hechtenis mogelijk moet blijven. Voor die misdrijven is de strafmaat onevenredig laag, in vergelijking met de traditionele vermogens- en gewelddelicten uit het Strafwetboek. De Liga ziet zich dus genoodzaakt uitzonderingen op de drempel van vijf jaar voor te stellen.

Toen de Kamer van Volksvertegenwoordigers zich in 1985 uitsprak over het voorstel van de heer Henrion, keurde ze een verhoging van de drempel van de straf tot één jaar goed. (Stuk Senaat n° 886 (84-85)-1).

De Commissie voor de Justitie van de Senaat en de Minister van Justitie meenden dat het om een evenwichtige keuze ging.

Men moet er zich bewust van zijn dat men met de verhoging van de drempel tot één jaar al een aantal zware misdrijven uitsluit.

Onder die misdrijven van het Strafwetboek bevinden zich :

- artikel 148 : huisvredebreuk door een ambtenaar of agent van de openbare macht;
- artikel 246, eerste lid : passieve corruptie van een ambtenaar;
- artikelen 327 en volgende : bepaalde categorieën van bedreigingen;
- artikel 391bis : het vrijwillig in gebreke blijven een uitkering tot onderhoud te betalen (de parketten maken vaak gebruik van die bepaling om tot betaling aan te manen);
- artikel 398, eerste lid : gewone opzettelijke slagen en verwondingen;
- artikel 422bis : verzuimen hulp te verlenen aan iemand die in gevaar verkeert;
- artikel 458 : schending van het beroepsgeheim;
- artikel 490bis : zelf zijn onvermogen bewerken;

Une solution alternative serait de ne pas retenir comme critère un seuil de gravité de la peine prévue pour les faits imputés à l'inculpé, et d'établir au contraire une liste limitative d'infractions pouvant donner lieu à détention préventive.

Le Ministre de la Justice, suivi en cela par la Commission de la Justice du Sénat, a estimé que l'établissement d'une telle liste donnerait lieu à d'interminables débats, et que si on se limitait aux crimes de sang, l'on exclurait toute la criminalité « en col blanc », à une époque où l'on met particulièrement l'accent sur celle-ci.

C'est pourquoi on s'en tient au critère du seuil de la peine applicable. La détermination de ce seuil est une question délicate.

Diverses propositions ont été formulées, allant de 6 mois à 5 ans. Fixer un seuil trop bas aboutirait à une réforme non significative. Fixer un seuil trop élevé exclurait du champ d'application de la détention préventive des infractions qui peuvent justifier qu'il y soit recouru en certaines circonstances. Ainsi, par exemple, si la Ligue des droits de l'homme propose un seuil de 5 ans, elle admet aussi qu'en matières de délits fiscaux et d'environnement une détention préventive doit rester possible. En ces matières, le taux des peines est proportionnellement moins élevé que celui qui s'applique aux délits contre les biens et les personnes, traditionnellement réprimés par le Code pénal. La Ligue doit donc proposer des exceptions au seuil qu'elle élève à cinq ans.

Se prononçant sur la proposition de M. Henrion, la Chambre des Représentants a approuvé en 1985 le relèvement du seuil de la peine à un an (Doc. Sénat n° 886 (84-85)-1).

La Commission de la Justice du Sénat et le Ministre de la Justice ont estimé qu'il s'agissait d'un choix équilibré.

Il faut être conscient du fait qu'en élevant le seuil à un an, on exclut déjà un certain nombre d'infractions graves.

On peut mettre en évidence, parmi les délits du Code pénal :

- l'article 148 : violation de domicile par fonctionnaire ou agent de la force publique;
- l'article 246, alinéa premier : corruption passive de fonctionnaire;
- les articles 327 et suivant : certaines catégories de menaces;
- l'article 391bis : abstention volontaire de paiement de pension alimentaire (or, les parquets utilisent souvent cette disposition pour inciter à payer);
- l'article 398, alinéa premier : coups et blessures volontaires simples;
- l'article 422bis : non-assistance à personne en danger;
- l'article 458 : violation du secret professionnel;
- l'article 490bis : organisation frauduleuse d'insolvabilité;

— artikel 501 : bezit van vervalste voedingsmiddelen bestemd om verkocht of gesleten te worden.

Als men de grens op een jaar stelt, komen een aantal strafbepalingen inzake leefmilieu evenmin nog in aanmerking voor toepassing van de voorlopige hechtenis (bijvoorbeeld het decreet van de Waalse Gewestraad van 5 juli 1985 op de afvalstoffen, het decreet van de Waalse Gewestraad van 7 oktober 1985 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen vervuiling, de wet van 26 maart 1971 op de bescherming van het grondwater).

3.2. *Verduidelijking van de regels inzake vrijheidsbeneming vóór de verschijning voor de onderzoeksrechter*

3.2.1. Termijn van de « inverzekeringstelling » (« garde à vue »)

Het ontwerp bepaalt op een ondubbelzinnige wijze wanneer de zogenaamde « garde à vue » van 24 uur ingaat : het ogenblik waarop de verdachte ingevolge het optreden van de overheid niet meer over de vrijheid van komen en gaan beschikt.

Aangezien dit feit voortvloeit uit een concrete, gevalsgewijze beoordeling, schrijft de nieuwe wet voor dat een omstandig proces-verbaal moet worden opgesteld waarin op nauwkeurige wijze en met vermelding van de uren, de feitelijke omstandigheden van de aanhouding, de contacten die met de magistraten werden gelegd en de beslissingen van die magistraten worden opgetekend.

Om mogelijke misbruiken als gevolg van het optreden van particulieren, en met name leden van bewakingsfirma's, in geval van betrapting op heterdaad te voorkomen, werd een specifieke bepaling ingevoegd : indien een particulier een persoon vasthoudt die op heterdaad is betrapt, vangt de termijn van 24 uur aan op het ogenblik dat hij de feiten aanklaagt bij een agent van de openbare macht. Indien de politie of rijkswacht draait om zich ter plekke te begeven, heeft dat dus geen verlenging van de termijn van 24 uur tot gevolg. Voorts spreekt het vanzelf dat een particulier die de feiten niet onmiddellijk aangeeft aan een agent van de openbare macht, zich aan willekeurige hechtenis schuldig maakt.

3.2.2. Behalve voor op heterdaad ontdekte misdrijven is een voorafgaand optreden van een magistraat vereist

Behalve bij op heterdaad ontdekte misdaden of wandbedrijven, kan de politie niet meer eigenmachtig iemand van zijn vrijheid beroven zonder voorafgaande beslissing van de procureur des Konings of een beschikking van een onderzoeksrechter.

Behalve bij ontdekking op heterdaad, is het voortaan uitgesloten dat de politie op eigen initiatief een verdachte aanhoudt en rekent op de bekrachtiging van die aanhouding door een latere beslissing van de magistraat.

— l'article 501 : possession de denrées alimentaires falsifiées destinées à la vente ou à la distribution.

Passer à un an exclut également du champ d'application de la détention préventive un certain nombre de dispositions pénales contenues dans des lois particulières, notamment en matière d'environnement (voir par exemple le décret du Conseil régional wallon du 5 juillet 1985 relatif aux déchets, le décret du Conseil régional wallon du 7 octobre 1985 sur la protection des eaux de surface contre la pollution et la loi du 26 mars 1971 sur la protection des eaux souterraines).

3.2. *Clarification des règles régissant la privation de liberté avant la comparution devant le juge d'instruction*

3.2.1. Délai de « garde à vue »

Le projet détermine de manière non équivoque le point de départ du délai de 24 heures dit « de garde à vue » : il s'agit du moment à partir duquel l'inculpé ne dispose plus, suite à l'intervention de l'autorité, de la liberté d'aller et de venir.

Comme ceci relève d'une appréciation concrète cas par cas, la nouvelle loi imposera aux enquêteurs de décrire, de façon précise et avec mention des heures, les circonstances de fait de l'arrestation, les contacts pris avec les magistrats et les décisions de ceux-ci dans un procès-verbal détaillé.

Afin d'éviter les abus que pourrait entraîner l'intervention de particuliers, notamment de membres de sociétés de gardiennage, en cas de flagrant délit, une disposition spécifique a été introduite : lorsqu'un particulier retient une personne surprise en flagrant délit, le délai de 24 heures prendra cours à partir du moment où il aura dénoncé les faits à un agent de la force publique. Si la police ou la gendarmerie tarde à se rendre sur les lieux, ce retard n'aura donc pas pour conséquence un allongement du délai de 24 heures. Par ailleurs, il va de soi que si le particulier ne dénonçait pas immédiatement les faits à un agent de la force publique, il se rendrait coupable de détention arbitraire.

3.2.2. Sauf flagrant délit, intervention préalable d'un magistrat

En dehors des cas de flagrant crime ou délit, la police ne pourra plus priver une personne de sa liberté sans instruction préalable du Procureur du Roi ou d'un juge d'instruction.

Sauf cas de flagrant délit, il ne sera donc plus question d'appréhender d'initiative un suspect en comptant sur l'entérinement de cette mesure par une décision ultérieure du magistrat.

In hetzelfde verband wordt bepaald dat de politie, zonder beslissing van de procureur des Konings, alleen dan bewarende maatregelen kan nemen wanneer de verdachte pooft te vluchten of tracht zich aan zijn toezicht te onttrekken.

Het wordt voortaan dus onmogelijk, behalve in geval van vluchtpoging, dat iemand, op initiatief van de politie, de nacht in een doorgangscel doorbrengt, in afwachting van de beslissing van het parket.

3.2.3. Controle op de wijze waarop de ondervragingen plaatshebben

Nachtelijke of abnormaal lange verhoren mogen alleen plaatsvinden indien zulks binnen de termijn van 24 uur volstrekt noodzakelijk is.

Teneinde de verdediging en de rechter in staat te stellen elk mogelijk misbruik op te sporen, moeten de uren van begin, onderbrekingen en einde van de verhoren worden vermeld in de processen-verbaal van de verhoren, die plaatsvinden tijdens de periode van in verzekeringstelling.

3.2.4. Periode gedekt door een bevel tot medebrenging

Het bevel tot medebrenging, dat met redenen moet worden omkleed, geldt slechts voor een periode van 24 uren te rekenen van de tenuitvoerlegging van het bevel of, indien de verdachte reeds door de politie of het parket van zijn vrijheid was beroofd, te rekenen van de betekening van het bevel.

Thans gaat de termijn van 24 uren in op het moment waarop de betrokkene feitelijk ter beschikking van de onderzoeksrechter wordt gesteld. De tijd nodig voor de overbrenging van de plaats van de aanhouding naar de plaats waar de rechter zitting houdt, komt daar nog bovenop, wat aan die termijn een moeilijk controleerbare elasticiteit verleent.

De voorgestelde tekst moet elk misbruik in dit opzicht uitsluiten.

3.3. *Grotere autonomie van de onderzoeksrechter*

3.3.1. Afschaffing van het aanhoudingsbevel « van rechtswege »

Het ontwerp schaft het « bevel van rechtswege » af.

De huidige wet bepaalt dat wanneer de feiten 15 jaar dwangarbeid of een zwaardere straf tot gevolg kunnen hebben, de onderzoeksrechter de verdachte niet in vrijheid mag stellen zonder instemming van het parket.

Deze maatregel vervalt nu. De onderzoeksrechter beschikt in alle gevallen over een appreciatiemogelijkheid en moet zijn beslissing telkens met redenen omkleden.

De werkgroep, voorgezeten door de heer Declercq, had voorgesteld dat deze hervorming gepaard zou

Dans le même contexte, il sera prévu que, sans décision du Procureur du Roi, la police ne pourra prendre des mesures conservatoires que si le suspect tente de fuir ou d'échapper à sa surveillance.

Désormais, et sauf tentative de fuite, il sera donc exclu qu'une personne soit, à l'initiative de la police, placée dans une cellule de transit, et qu'elle y passe la nuit en attendant la décision du parquet.

3.2.3. Contrôle des modalités des interrogatoires

Les interrogatoires nocturnes ou anormalement longs ne peuvent avoir lieu que s'il est absolument nécessaire d'y procéder pendant le délai de 24 heures.

Afin de permettre à la défense et au juge de déceler tout abus éventuel, les procès-verbaux d'interrogatoires ayant lieu pendant la période de « garde à vue » devront préciser les heures de début, interruptions et fin des auditions.

3.2.4. Période couverte par un mandat d'amener

Le mandat d'amener, qui devra être motivé, ne pourra plus couvrir qu'une période de 24 heures à compter de son exécution ou, si l'inculpé était déjà privé de sa liberté par la police ou le parquet, à partir de sa signification.

Actuellement, ce délai de 24 heures ne commence à courir qu'au moment où l'intéressé est effectivement mis à la disposition du juge d'instruction. La durée du transfert du lieu de l'arrestation vers l'endroit où siège le juge s'ajoute donc au délai, ce qui donne à ce délai une élasticité difficilement contrôlable.

Le texte proposé devrait exclure tout abus à cet égard.

3.3. *Renforcement de l'autonomie du juge d'instruction*

3.3.1. Suppression du mandat d'arrêt « de droit »

Le projet supprime le « mandat de droit ».

La loi actuelle prévoit que si les faits sont passibles des travaux forcés de 15 ans ou d'une peine plus grave, le juge d'instruction ne peut laisser l'inculpé en liberté sans l'accord du parquet.

Cette disposition est supprimée. Le juge d'instruction disposera d'un pouvoir d'appréciation dans tous les cas, et devra toujours motiver sa décision.

Le groupe de travail présidé par M. Declercq avait suggéré que cette réforme s'assortisse du rétablis-

gaan met het opnieuw invoeren van het recht tot beroep van het Openbaar Ministerie tegen de bevelschriften waarbij de onderzoeksrechter weigert een bevel tot aanhouding uit te vaardigen.

De Commissie voor de Justitie van de Senaat heeft die wederinvoering van het recht tot beroep van het parket niet opportuun geacht. De Minister van Justitie heeft dit standpunt gevolgd.

De wederinvoering van het recht op beroep kon immers aangevoeld worden als een aanslag op de autonomie van de beslissingsmacht van de onderzoeksrechter en een stap terug ten opzichte van de hervorming van 1973. Men moet zich bewust zijn van de gevolgen van deze keuze : wat ook de ernst van de bedreven feiten mag zijn, de onderzoeksrechter zal dus mogen beslissen om de verdachte in vrijheid te laten en het parket zal zich dus op geen enkel rechtsmiddel kunnen beroepen om zich hiertegen te verzetten.

3.3.2. Wijziging van de regels inzake de voorlopige invrijheidstelling van de verdachte door de onderzoeksrechter

Op dit ogenblik bepaalt de wet dat de onderzoeksrechter de voorlopige invrijheidstelling van een verdachte aan het openbaar ministerie kan *voorstellen*. De verdachte wordt alleen in vrijheid gesteld indien het parket daarmee instemt. Zo dit niet het geval is, moet de raadkamer zich binnen vijf dagen over de invrijheidstelling uitspreken.

Indien de onderzoeksrechter voortaan soeverein kan beslissen of al dan niet een aanhoudingsbevel wordt verleend, is het ook logisch dat de onderzoeksrechter het aanhoudingsbevel kan opheffen, althans zolang dat bevel nog niet door een onderzoeksgerecht is bevestigd.

Twee mogelijkheden kunnen zich voordoen :

— zolang een onderzoeksgerecht geen beslissing over het bevel tot aanhouding heeft genomen (met andere woorden binnen de aanvangsduur van 5 dagen), kan de onderzoeksrechter door middel van een met redenen omklede *beslissing*, waartegen geen beroep openstaat, opheffing verlenen van het bevel tot aanhouding;

— na de beslissing van een onderzoeksgerecht kan de onderzoeksrechter opheffing van het bevel tot aanhouding verlenen door middel van een met redenen omklede *beslissing* waartegen de procureur des Konings verzet kan aantekenen. In geval van verzet doet de raadkamer uitspraak binnen 5 dagen. Wordt tot de invrijheidstelling besloten, dan kan het parket beroep instellen en moet de kamer van inbeschuldigingstelling binnen 8 dagen uitspraak doen (de normale duur bedraagt 15 dagen).

De wetgever geeft aldus duidelijk zijn wil te kennen om de autonomie van de onderzoeksrechter te versterken, met dien verstande dat :

— hij geen voorstellen meer zal doen, maar eigenmachtig zal beslissen;

ment du droit d'appel du Ministère public contre les ordonnances par lesquelles les juges d'instruction refusent de décerner un mandat d'arrêt.

La commission de la Justice du Sénat a estimé que ce rétablissement du droit d'appel du parquet n'était pas opportun. Le Ministre de la Justice s'est rallié à ce point de vue.

Le rétablissement du droit d'appel risquait en effet d'être ressenti comme une atteinte à l'autonomie du pouvoir de décision du juge d'instruction et un recul par rapport à la réforme intervenue en 1973. Il faut être conscient des conséquences de ce choix : quelle que soit la gravité des faits commis, le juge d'instruction pourra donc décider le maintien en liberté de l'inculpé, et le parquet ne disposera d'aucun recours pour s'y opposer.

3.3.2. Modification des règles relatives à la mise en liberté provisoire de l'inculpé par le juge d'instruction

Actuellement, la loi ne donne au juge d'instruction que la possibilité de proposer au Ministère public la mise en liberté provisoire d'un inculpé. L'inculpé n'est mis en liberté qu'en cas d'accord du parquet. En cas de désaccord, la Chambre du conseil doit se prononcer sur la mise en liberté dans les cinq jours.

Dans la mesure où le juge d'instruction peut désormais décider, de manière souveraine, de délivrer ou non un mandat d'arrêt, il est logique qu'il puisse décider également de la mainlevée dudit mandat, du moins tant qu'une juridiction d'instruction ne l'a pas confirmé.

Deux hypothèses sont donc envisagées :

— tant que le mandat d'arrêt n'a pas fait l'objet d'une décision d'une juridiction d'instruction (donc durant le délai initial de 5 jours), le juge d'instruction pourra donner mainlevée du mandat d'arrêt par une décision motivée, qui ne sera susceptible d'aucun recours.

— après l'intervention d'une juridiction d'instruction, le juge d'instruction pourra donner mainlevée du mandat d'arrêt par décision motivée contre laquelle le Procureur du Roi pourra faire opposition. En cas d'opposition, la Chambre du conseil statuera dans les cinq jours. En cas de décision de mise en liberté, le parquet pourra interjeter appel et la Chambre des mises en accusation devra se prononcer dans les huit jours (le délai normal étant de 15 jours).

Le législateur marque ainsi nettement sa volonté de renforcer l'autonomie du juge d'instruction puis-

— il ne proposera plus : il décidera souverainement;

- in het eerste geval tegen zijn beslissing geen beroep kan worden ingesteld;
- in het tweede geval het parket over rechtsmiddelen beschikt binnen een snelle rechtspleging.

3.4. Invoering van bepaalde elementen van rechtspleging op tegenspraak

3.4.1. Specifiek verhoor vóór de uitvaardiging van een bevel tot aanhouding

Het wetsontwerp bevat een bepaling die de onderzoeksrechter de verplichting oplegt om tijdens een verhoor dat aan de beslissing tot voorlopige invrijheidstelling voorafgaat, de verdachte in kennis te stellen van de mogelijkheid dat tegen hem een bevel tot aanhouding wordt uitgevaardigd, alsmede van het feit dat zijn opmerkingen ter zake werden gehoord.

De verdachte kan aldus aan de onderzoeksrechter alle dienstige beoordelingselementen verstrekken, niet alleen met betrekking tot de feiten die hem ten laste worden gelegd, maar tevens met betrekking tot zijn persoonlijke, beroeps- en gezinstoestand.

Dit specifieke verhoor en de opmerkingen van de verdachte moeten in het proces-verbaal van verhoor worden opgetekend.

3.4.2. Mogelijkheid van een debat op tegenspraak binnen vijf dagen vóór de eerste verschijning voor de raadkamer

Men heeft geopteerd voor een eventueel debat op tegenspraak ten overstaan van de onderzoeksrechter tussen het parket enerzijds en de verdachte en zijn raadsman anderzijds, tijdens de vijf dagen na het bevel tot aanhouding.

De onderzoeksrechter kan op grond van dit debat beslissen het bevel op te heffen, gezien de nieuwe autonomie waarover hij van nu af in verband met opheffing zal beschikken.

Zulk debat is mogelijk door het feit dat de verdediging kennis zal hebben van de verklaringen die zijn afgelegd voor de agenten van de openbare macht en voor de onderzoeksrechter, dank zij de overhandiging van de kopieën van de processen-verbaal.

3.4.3. Invoering van het samenvattend verhoor door de onderzoeksrechter

Het ontwerp voorziet in de mogelijkheid van een samenvattend verhoor « op vraag van de verdachte of zijn advocaat », « gedurende de 10 dagen die de verschijning in raadkamer voorafgaan ».

De mogelijke aanwezigheid van de advocaat en de procureur des Konings kan nochtans geen aanleiding geven tot vorderingen en pleidooien, aangezien de procedure beperkt is tot het opstellen van een proces-verbaal van de ondervraging door de onderzoeksrechter en niet leidt tot een beslissing.

- dans la première hypothèse, sa décision ne sera susceptible d'aucun recours;
- dans la seconde hypothèse, le parquet disposera de voies de recours dans le cadre de procédures rapides.

3.4. Introduction de certains éléments de procédure contradictoire

3.4.1. Interrogatoire spécifique préalable à la mise sous mandat d'arrêt

Le projet de loi contient une disposition qui impose au juge d'instruction, au cours de l'interrogatoire préalable à la prise de décision quant à la détention préventive, d'informer l'inculpé de la possibilité qu'un mandat d'arrêt soit décerné à son encontre, et d'entendre ses observations à ce sujet.

L'inculpé pourra ainsi donner au juge d'instruction tous les éléments d'appréciation utiles, non seulement quant aux faits qui lui sont reprochés, mais également quant à sa situation personnelle, professionnelle et familiale.

Cet interrogatoire spécifique et les observations de l'inculpé devront être relatés au procès-verbal d'audition.

3.4.2. Possibilité d'un débat contradictoire dans les cinq jours qui précèdent la première comparution en Chambre du conseil

L'on a opté pour un éventuel débat contradictoire, devant le juge d'instruction, entre, d'une part, le parquet et, d'autre part, l'inculpé et son conseil, pendant les cinq jours qui suivent la délivrance du mandat d'arrêt.

Le juge d'instruction pourra décider, sur base de ce débat, la mainlevée du mandat, vu la nouvelle autonomie dont il disposera désormais en matière de mainlevée.

Un tel débat est rendu possible par le fait que la défense aura connaissance des déclarations qui ont été faites devant les agents de la force publique et devant le juge d'instruction, grâce à la remise de copies des procès-verbaux.

3.4.3. Instauration d'interrogatoires récapitulatifs par le juge d'instruction

Le projet prévoit la possibilité d'organiser un interrogatoire récapitulatif, sur requête de l'inculpé ou de son avocat, au cours des 10 jours précédant la comparution en Chambre du conseil.

La présence éventuelle de l'avocat et du procureur du Roi ne peut cependant donner lieu à réquisitions ni plaidoiries, la procédure étant limitée à l'établissement d'un procès-verbal de l'interrogatoire par le juge d'instruction et ne se terminant pas par une prise de décision.

De advocaat zal eventueel vragen kunnen stellen, meer niet. Hij zal uiteraard bij de verdediging van de verdachte voor de raadkamer kunnen verwijzen naar dit « samenvattend verhoor ».

De invoering van het samenvattend verhoor waarop de advocaat kan aanwezig zijn, biedt verscheidene voordelen :

- de onderzoeksrechter blijft op de hoogte van het verloop van het onderzoek, en door persoonlijk contact kan hij de persoonlijkheid van de verdachte beter doorgronden. De rol van de onderzoeksrechter wordt aldus geherwaardeerd;

- de advocaat kan het verhoor in persoon volgen en er zich dus van vergewissen dat de processen-verbaal de woorden van de cliënt getrouw weergeven; hij kan de leemten van het onderzoek vaststellen en door middel van vragen de onderzoeksrechter ertoe brengen bepaalde onduidelijkheden nader te onderzoeken;

- vermits de verdediging kan vragen dat iedere maand een samenvattend verhoor wordt gehouden, wordt voorkomen dat het onderzoek vastloopt.

3.5. Een meer uitgebreide motivering

3.5.1. Afschaffing van het onderscheid tussen verdachten met of zonder verblijfplaats in België

Het huidige onderscheid tussen verdachten met en verdachten zonder verblijfplaats in België zal worden afgeschaft.

Thans moet de onderzoeksrechter het bevel tot aanhouding niet motiveren indien de verdachte geen verblijfplaats heeft in België.

Welnu, de verdachte zonder verblijfplaats in België moet dezelfde juridische bescherming genieten als elke andere Belgische of buitenlandse burger.

Het bevel tot aanhouding zal dus telkens behoorlijk moeten worden gemotiveerd.

3.5.2. Het begrip volstreckte noodzakelijkheid

De huidige wet verwijst naar de begrippen ernstige en uitzonderlijke omstandigheden, evenals openbare veiligheid voor de gevallen die een specifieke motivering vereisen.

Deze begrippen zijn te vaag en benadrukken te weinig het uitzonderlijk karakter van de voorlopige hechtenis.

Er moet duidelijk worden benadrukt dat het bevel tot aanhouding slechts mag worden verleend of gehandhaafd indien er geen andere mogelijkheid bestaat, met andere woorden indien het volstrekt noodzakelijk is voor de openbare veiligheid om de verdachte van zijn vrijheid te beroven.

Alleen het criterium van de volstreckte noodzakelijkheid komt dus in aanmerking.

De onderzoeksrechter of het onderzoeksgerecht zal, in elk geval, moeten aantonen dat de aanhouding volstrekt noodzakelijk is voor de openbare veiligheid.

L'avocat pourra éventuellement poser des questions, sans plus. Il pourra évidemment faire référence à cet « interrogatoire récapitulatif » pour la défense de l'inculpé devant la Chambre du conseil.

L'introduction de cet interrogatoire récapitulatif auquel l'avocat peut assister présente plusieurs avantages :

- il permet au juge d'instruction de rester au courant des développements de l'instruction, et de mieux connaître la personnalité de l'inculpé, grâce à un contact personnel. Le rôle du juge d'instruction s'en trouve revalorisé.

- l'avocat peut suivre personnellement l'interrogatoire et donc s'assurer que les procès-verbaux reflètent correctement les propos de son client; il peut relever les hiatus de l'instruction et, par ses questions, amener le juge d'instruction à explorer des zones d'ombres.

- la défense pouvant demander la tenue d'interrogatoires récapitulatifs chaque mois, on évite l'enlisement de l'instruction.

3.5. Motivation plus exigeante

3.5.1. Suppression de la distinction entre inculpés ayant ou non une résidence en Belgique

La distinction existant actuellement entre inculpés ayant leur résidence en Belgique et inculpés non résidents sera supprimée.

Actuellement, le juge d'instruction ne doit pas assortir le mandat d'arrêt d'une motivation particulière si l'inculpé n'a pas sa résidence en Belgique.

Or, l'inculpé n'ayant pas de résidence en Belgique doit bénéficier de la même protection juridique que tout autre citoyen belge ou étranger.

Les mandats d'arrêts devront donc toujours être dûment motivés.

3.5.2. Notion d'absolue nécessité

La loi actuelle se réfère, pour les cas dans lesquels elle exige une motivation spécifique, aux notions de circonstances graves et exceptionnelles et de sécurité publique.

Ces notions sont trop floues et ne mettent pas assez l'accent sur le caractère exceptionnel que doit retrouver la détention préventive.

Il faut affirmer clairement que le mandat d'arrêt ne peut être décerné ou maintenu que s'il n'y a pas d'autre possibilité, autrement dit que s'il y a une absolue nécessité pour la sécurité publique de priver l'inculpé de sa liberté.

C'est donc le critère de l'absolue nécessité qui est retenu.

Le juge ou la juridiction d'instruction devra, dans tous les cas, indiquer pourquoi il y a absolue nécessité pour la sécurité publique. La motivation devra faire

De motivering moet de feitelijke omstandigheden van de zaak en de omstandigheden die eigen zijn aan de persoonlijkheid van de verdachte, aangeven om de voorlopige hechtenis te rechtvaardigen.

In de gevallen waar de maximumstraf 15 jaar dwangarbeid niet overschrijdt, mag het aanhoudingsbevel bovendien slechts worden verleend als er ernstige redenen bestaan om te vrezen dat de in vrijheid gelaten verdachte :

- nieuwe strafbare feiten zal plegen;
- zich aan het optreden van het gerecht zal onttrekken;
- bewijzen zal laten verdwijnen of zich zal verstaan met derden.

Voor zwaardere misdaden heeft men in de wet niet willen preciseren dat uitgegaan moest worden van een van deze drie criteria. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan iemand die zijn echtgenote op overspel betrapt, naar huis terugkeert om een wapen te halen, vervolgens terugkeert naar de plaats van het overspel, zijn rivaal koudweg uit de weg ruimt en zich ten slotte aan de politie overgeeft.

Zo iemand zal, in de veronderstelling dat hij geen strafrechtelijk verleden heeft, naar alle waarschijnlijkheid niet opnieuw gelijkaardige feiten plegen. Hij zal zich ook niet aan het optreden van het gerecht onttrekken of bewijzen laten verdwijnen, daar hij tot een bekentenis is overgegaan.

Het is evenwel ondenkbaar dat in een dergelijk geval de onderzoeksrechter geen aanhoudingsbevel zou kunnen verlenen.

3.6. *Betere informatie van de verdediging over de stand van de procedure en de inhoud van het dossier*

3.6.1. Overhandiging van een afschrift van de processen-verbaal van de verhoren van de verdachte

De verdachte moet in alle omstandigheden en automatisch een afschrift ontvangen van het proces-verbaal van zijn verhoor door de onderzoeksrechter, alsook van de processen-verbaal van zijn verhoren tussen het ogenblik van zijn vrijheidsberoving en het ogenblik waarop hij voor de onderzoeksrechter wordt gebracht. De verdachte zal dus bij de aanvang van de procedure hiervan kennis kunnen geven aan zijn advocaat, teneinde onverwijld zijn verdediging te kunnen voorbereiden.

3.6.2. Contacten tussen de verdachte en zijn advocaat

In de huidige stand van de wetgeving kan het gebeuren dat de verdachte, indien hem vrij verkeer met zijn raadsman wordt verboden, niet de gelegenheid heeft met zijn advocaat te spreken voor zijn eerste verschijning voor de raadkamer.

In uitzonderlijke gevallen — men denke hier meer bepaald aan wat men de georganiseerde misdaad is gaan noemen — handhaaft het ontwerp de moge-

référence aux circonstances de fait de la cause et à celles liées à la personnalité de l'inculpé qui justifient la détention préventive.

En outre, dans les cas où le maximum de la peine ne dépasse pas 15 ans de travaux forcés, un mandat d'arrêt ne pourra être décerné que s'il existe de sérieuses raisons de craindre que si l'inculpé était laissé en liberté :

- soit il commette de nouveaux faits;
- soit il se soustraie à l'action de la justice;
- soit il fasse disparaître des preuves ou entre en collusion avec des tiers.

Pour ce qui est des crimes plus graves, on n'a pas entendu préciser dans la loi qu'il fallait se référer explicitement à un de ces trois critères. Que l'on songe par exemple au cas d'une personne qui, ayant surpris son conjoint en flagrant délit d'adultère, revient à son domicile chercher une arme, puis retourne sur les lieux, abat froidement son rival, et va ensuite se livrer à la police.

Cette personne, au casier judiciaire par hypothèse vierge, ne récidivera vraisemblablement pas. Elle ne se soustrait pas davantage à l'action de la justice, ni ne fera disparaître des preuves, puisqu'elle est en aveux.

On ne peut cependant imaginer que, dans une telle hypothèse, il ne soit pas possible au juge d'instruction de décerner un mandat d'arrêt.

3.6. *Meilleure information de la défense sur l'état de la procédure et le contenu du dossier*

3.6.1. Remise de copies des procès-verbaux d'audition de l'inculpé

En tout état de cause et de manière automatique, l'inculpé recevra copie du procès-verbal de son audition par le juge d'instruction ainsi que des procès-verbaux de ses auditions intervenues entre le moment de sa privation de liberté et le moment où il est déféré au juge d'instruction. Il pourra donc dès le début de la procédure en donner connaissance à son avocat, afin de préparer promptement sa défense.

3.6.2. Contacts entre l'inculpé et son avocat

Dans l'état actuel de la législation, il peut se produire, en cas de mise au secret, que l'inculpé n'ait pas l'occasion de communiquer avec son avocat avant sa première comparution devant la Chambre du conseil.

Le projet maintient la possibilité de mise au secret pour des cas exceptionnels — on songe surtout à ce qu'il est convenu d'appeler le « crime organisé » —

lijkheid van volledige afzondering. Maar vrij verkeer tussen de verdachte en zijn raadsman is in ieder geval gegarandeerd. Het verbod van vrij verkeer geldt niet meer voor de advocaat.

3.6.3. Inzage van het dossier

De verdediging krijgt inzage van het onderzoeks-dossier vóór de eerste verschijning voor de raadkamer die plaatsheeft binnen vijf dagen nadat de betrokkene in voorlopige hechtenis is gesteld.

Dit is een zeer belangrijke vernieuwing op het vlak van de rechten van de verdediging. Thans beschikt de advocaat immers over geen enkel wapen wanneer hij na 5 dagen moet pleiten met als enig stuk een afschrift van het bevel tot aanhouding dat vaak heel weinig gegevens bevat.

Andere nieuwigheid : de verdachte krijgt persoonlijk inzage van het dossier, wat in de huidige stand van de wetgeving slechts mogelijk is op het einde van het onderzoek.

Om praktische redenen wordt in de tekst niet meer vermeld dat het dossier « op de griffie » ter beschikking van de verdediging moet gehouden worden zodat de parketten en de griffies de mogelijkheid hebben de mededeling van de stukken te regelen volgens de praktische behoefte (men denke hier vooral aan de inzage van de dossiers door de gedetineerden). Bovendien zal, ten aanzien van de verdachten, mededeling van het dossier kunnen geschieden met behulp van gelijkluidend verklaarde afschriften.

Ten slotte, wanneer de verschijning plaatsheeft op een dag die voorafgegaan wordt door een niet-werkdag, zal de zitting 's namiddags geschieden en zal het dossier ter beschikking van de verdediging gesteld worden gedurende de voormiddag, om het haar mogelijk te maken kennis te nemen van de stukken die bij het dossier gevoegd zijn tijdens de periode waarin de griffie gesloten was, bijvoorbeeld tijdens het weekend.

3.7. *Bijzondere procedure in geval van abnormaal lange voorlopige hechtenis*

Een termijn beperkt tot tweederde of de helft van de straf gesteld op de ten laste gelegde feiten werd voorgesteld.

Naast het feit dat een dergelijk systeem erg complex is en het risico bestaat dat op de strafbare feiten een zwaardere qualificatie wordt gesteld, is men van die idee afgestapt omdat de neiging zou kunnen ontstaan gebruik te maken van de volledige « beschikbare » termijn.

Tevens zij opgemerkt dat in de buurlanden, weliswaar beperkingen bestaan, maar dat er steeds in uitzonderingen is voorzien en dat daar ook ruim gebruik van wordt gemaakt (bij voorbeeld in Duitsland en Nederland).

De statistieken van het Bestuur der strafinrichtingen brengen het probleem tot zijn juiste proporties

mais garantit qu'en tout cas l'inculpé pourra communiquer librement avec son conseil, l'interdiction de communiquer ne pouvant plus viser l'avocat.

3.6.3. *Accès au dossier*

La défense aura accès au dossier de l'instruction, dès avant la première comparution en Chambre du conseil, dans les 5 jours de la mise sous détention préventive.

C'est une innovation fort importante sur le plan des droits de la défense. Aujourd'hui l'avocat est en effet démuné lorsqu'il doit plaider après 5 jours sans autre pièce qu'une copie du mandat d'arrêt, souvent fort peu explicite.

Autre nouveauté : cet accès est donné à l'inculpé en personne, ce que la législation actuelle ne permet qu'à la fin de l'instruction.

Pour des raisons pratiques, le texte ne précisera plus que le dossier doit être tenu à la disposition de la défense « au greffe », de manière à permettre aux parquets et aux greffes de régler les modalités de la communication des pièces en fonction des nécessités pratiques (on songe surtout à la consultation des dossiers par les détenus). De plus, à l'égard des détenus, la communication du dossier pourra se faire à l'aide de copies certifiées conformes.

Enfin, lorsque la comparution a lieu un jour précédé d'un jour non ouvrable, l'audience se tiendra l'après-midi, et le dossier sera mis à la disposition de la défense durant la matinée, afin de permettre à la défense de prendre connaissance des pièces qui auraient été versées au dossier durant la période non ouvrable, par exemple le week-end.

3.7. *Procédure particulière en cas de détention préventive anormalement longue*

Il a été envisagé de prévoir une durée limitée aux deux tiers ou à la moitié de la peine prévue pour les faits mis à charge de l'inculpé.

Outre la complexité d'un tel système et le risque de « surqualification », l'on a abandonné cette idée en raison du fait que la tentation existerait de faire usage de tout le délai « disponible ».

Il faut également observer que dans les pays voisins, si des limitations existent, des exceptions sont prévues et largement utilisées (par exemple, en Allemagne et aux Pays-Bas).

Les statistiques fournies par l'administration pénitentiaire ramènent le problème à sa juste propor-

terug en tonen aan dat de « lange voorhechtenissen » een randverschijnsel zijn : in 1989 zijn 99,3 % van de invrijheidstellingen verricht binnen zes maanden na de aanhouding. (Er moet evenwel opgemerkt worden dat die cijfers geen betrekking hebben op de bevelen tot aanhouding die hebben geleid tot een veroordeling waarbij de detinering werd voortgezet. De analyse had alleen betrekking op de verhouding tussen de aanhoudingen en de invrijheidstellingen).

Langdurige onderzoeken komen in de praktijk alleen voor bij misdaden, inzonderheid wanneer het gaat om georganiseerde criminaliteit.

In dergelijke gevallen zou het systeem van de proportionele beperking (t.o.v. de mogelijke straf) nergens toe dienen. Het is dus niet verantwoord een zo omslachtig systeem in te voeren.

De maandelijkse bevestigingen vormen een goede waarborg. Soms wordt de invrijheidstelling door de onderzoeksgerechten uitgesproken omdat het onderzoek is vastgelopen.

Dat volstaat echter niet : teneinde abnormaal lange voorlopige hechtenissen te vermijden, dient men te beschikken over een soort « alarmbel ».

Er moet een bijzondere openbare procedure mogelijk zijn bij langdurige voorlopige hechtenissen. De verdediging zal kunnen eisen dat voor de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling een openbaar debat plaatsheeft na zes maanden of één jaar, naargelang van de strafmaat (feiten strafbaar met meer dan vijftien jaar dwangarbeid of niet). De openbaarheid van de debatten kan slechts geweigerd worden door het onderzoeksgerecht voor de redenen omschreven in de Grondwet en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

3.8. Strengere eisen voor de verwijzing onder aanhoudingsbevel naar de correctionele rechtbank en voor de onmiddellijke aanhouding na veroordeling

3.8.1. Verwijzing onder aanhoudingsbevel naar de correctionele rechtbank

Het ontwerp bepaalt dat de raadkamer op het einde van het onderzoek, indien de verdachte nog steeds aangehouden is, de verwijzing onder aanhoudingsbevel naar de correctionele rechtbank zal moeten verantwoorden door een afzonderlijke en met redenen omklede beschikking.

De handhaving van de hechtenis in dit stadium zal dus niet meer automatisch voortvloeien uit de verwijzing naar de correctionele rechtbank.

3.8.2. Onmiddellijke aanhouding na veroordeling

Wanneer op dit ogenblik iemand vrij voor de feiten-rechter verschijnt en veroordeeld wordt tot een effectieve gevangenisstraf van ten minste zes maanden, kan zijn onmiddellijke aanhouding ter terechtzitting

tion et montrent que le phénomène des « longues détentions préventives » est en fait marginal : en 1989, 99,3 % des libérations sont intervenues dans les six premiers mois à compter de l'arrestation (Il faut noter cependant que ces chiffres ne comprennent pas les mandats qui débouchent sur une condamnation qui entraîne la poursuite de l'incarcération. L'analyse n'a porté que sur le rapport entre les arrestations et les libérations).

Les instructions fort longues ne se rencontrent dans la pratique que dans les affaires criminelles et spécialement, lorsqu'il s'agit de criminalité organisée.

Dans de tels cas, le système de limitation proportionnelle à la peine dont les faits sont passibles serait sans objet. Il n'est donc pas justifié de mettre en place un système aussi lourd.

Le système des confirmations mensuelles constitue une bonne garantie. Des mises en liberté pour cause « d'enlèvement » sont parfois prononcées par les juridictions d'instruction.

Toutefois cela ne suffit pas : afin d'éviter des détentions préventives anormalement longues, il faut disposer d'une espèce de « sonnette d'alarme ».

Dans cet esprit, il est apparu qu'une procédure publique spéciale devait être rendue possible en cas de détention préventive de longue durée. La défense pourra exiger que le débat ait lieu en audience publique devant la Chambre du conseil ou la Chambre des mises en accusation au bout de six mois ou d'un an. La variation du délai est fonction de la gravité des peines (faits punissables de plus de quinze ans de travaux forcés ou non). La publicité des débats ne pourra être refusée par la juridiction d'instruction que pour les motifs retenus par la Constitution et la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales.

3.8. Exigences renforcées pour le renvoi sous les liens du mandat d'arrêt devant le tribunal correctionnel et l'arrestation immédiate après condamnation

3.8.1. Renvoi sous les liens du mandat d'arrêt devant le tribunal correctionnel

Le projet prévoit qu'à la fin de l'instruction, si l'inculpé est toujours privé de liberté, la Chambre du conseil devra, si elle le renvoie sous les liens du mandat d'arrêt devant le tribunal correctionnel, justifier ce fait par ordonnance séparée et motivée.

Le maintien de la détention à ce stade ne découlera donc plus automatiquement du renvoi en correctionnelle.

3.8.2. Arrestation immédiate d'un condamné

Actuellement, lorsqu'une personne comparaît libre devant la juridiction du fond et est condamnée à une peine d'au moins six mois d'emprisonnement ferme, son arrestation immédiate à l'audience peut être

bevolen worden als de vrees gewettigd is dat die persoon zal pogen zich te onttrekken aan de tenuitvoerlegging van de straf.

Het ontwerp bepaalt dat een dergelijke beslissing niet meer mogelijk is tenzij in geval van veroordeling tot een gevangenisstraf van ten minste een jaar en mits de concrete feitelijke omstandigheden van de zaak welke die vrees wettigen, nauwkeurig worden omschreven.

3.9. *Verbetering van de procedures van hoger beroep en cassatie*

Het wetsontwerp beoogt het cassatieberoep en het hoger beroep doeltreffender te maken door de procedure en de termijnen zodanig te regelen dat een echte controle ontstaat, zonder de procedure te verzwaren, wat enkel zou leiden tot vertraging van het onderzoek.

Het ontwerp bepaalt dat een beslissing tot bevestiging door de kamer van inbeschuldigingstelling een maand geldig blijft. Hierdoor zal het verloop van het onderzoek minder worden verstoord door overzendingen van het dossier en door talrijke verschijningen.

Er is geen enkele reden om, op principieel vlak, aan te nemen dat de magistraten van de kamer van inbeschuldigingstelling niet hetzelfde zouden kunnen doen als de rechters van de raadkamer, namelijk de hechtenis bevestigen voor een maand. Ook voor cassatieberoep zijn er thans moeilijkheden. Wegens de lange termijnen die gelden voor het cassatieberoep en voor het wijzen van arresten, wordt men in de praktijk vaak geconfronteerd met dubbele procedures: er loopt een procedure bij het Hof van Cassatie, terwijl de maandelijkse verschijningen voor de raadkamer gewoon doorgaan.

Het cassatie-arrest laat lang op zich wachten, wat er in feite op neerkomt dat het cassatieberoep weinig doeltreffend is.

Het ontwerp voorziet dus in kortere termijnen voor de voorziening in cassatie en voor de uitspraak van de arresten, met als sanctie de invrijheidstelling van de verdachte in geval van overschrijding van de termijnen.

Die regel is zeer belangrijk, daar zij een effectieve controle van het Hof van Cassatie waarborgt.

3.10. *Alternatieve maatregelen*

Het wetsontwerp voert een stelsel van vrijheid onder voorwaarden in.

In de gevallen waar voorlopige hechtenis mogelijk is, kan de onderzoeksrechter de verdachte in vrijheid laten of hem in vrijheid stellen indien hij aangehouden was, mits de betrokkene een aantal voorwaarden in acht neemt.

ordonnée, s'il est justifié de craindre qu'elle ne tente de se soustraire à l'exécution de la peine.

La projet dispose qu'une telle décision ne pourra plus intervenir qu'en cas de condamnation à une peine d'emprisonnement d'au moins un an et devra préciser les circonstances de fait concrètes de la cause motivant spécialement cette crainte.

3.9. *Amélioration des procédures de recours*

Le projet de loi s'emploie à rendre les recours en cassation et en appel plus efficaces en réglant de manière spécifique les procédures et les délais, afin d'obtenir un contrôle effectif tout en évitant d'alourdir les procédures, ce qui peut contribuer à retarder les instructions.

Le projet prévoit qu'une décision de confirmation par la Chambre des mises en accusation aura une validité d'un mois, ce qui est de nature à limiter les perturbations résultant, pour le déroulement de l'instruction, des transmissions de dossier et des comparutions multipliées.

Il n'y a pas de raison pour estimer sur le plan des principes, que si les juges de la Chambre du conseil peuvent confirmer pour un mois, les magistrats de la Chambre des mises en accusation ne pourraient pas le faire également. Le pourvoi en cassation suscite lui aussi des difficultés à l'heure actuelle. En raison de la longueur des délais qui ont cours en matière d'introduction des pourvois et de prononcé des arrêts, on se trouve bien souvent dans la pratique devant des situations de double procédure: une procédure est pendante devant la Cour de Cassation, tandis que les comparutions mensuelles devant la Chambre du conseil se poursuivent.

L'arrêt de cassation se fait attendre longtemps, ce qui a pour effet indirect de réduire l'effectivité du pourvoi.

Le projet de loi prévoit donc un jeu de délais réduits pour l'introduction des pourvois et pour le prononcé des arrêts, avec pour sanction la mise en liberté de l'inculpé en cas de dépassement des délais.

Cette règle est fort importante, car elle garantit un contrôle effectif de la Cour de Cassation.

3.10. *Mesures alternatives à la détention préventive*

Le projet de loi institue le régime de la liberté sous condition.

Dans les cas où la détention préventive est possible, le juge d'instruction pourra laisser l'inculpé en liberté, ou le remettre en liberté s'il était détenu, en imposant une ou plusieurs conditions.

De rechter kiest vrij die voorwaarden, maar zij moeten hetzelfde doel beogen als de voorlopige hechtenis, namelijk verhinderen dat de verdachte vlucht, dezelfde feiten opnieuw pleegt of zou beletten dat de waarheid aan het licht komt. De beslissingen dienen gemotiveerd te worden zoals inzake voorlopige hechtenis. Behalve in geval van borgtocht hebben ze een effect dat beperkt is tot drie maanden. Ze zijn vatbaar voor dezelfde rechtsmiddelen als de beslissingen inzake voorlopige hechtenis.

De tekst van de memorie van toelichting en het verslag van de Senaatscommissie voor de Justitie bevatten een aantal voorwaarden die bij wijze van voorbeeld worden opgesomd.

Het kan gaan om verbodsmaatregelen (bijvoorbeeld het verbod een bepaald gebied te verlaten, het verbod zich naar bepaalde plaatsen te begeven, het verbod bepaalde voertuigen te besturen, het verbod in contact te treden met bepaalde personen, het verbod bepaalde goederen te vervreemden of bepaalde beroepsactiviteiten uit te oefenen). De maatregel mag evenwel niet een verholde vorm van vrijheidsberoving zijn, zodat huisarrest uitgesloten is.

Het kan ook gaan om verplichtingen (bijvoorbeeld de verplichting de rechter in te lichten over verplaatsingen, de verplichting zich aan te melden bij bepaalde personen, de verplichting een bepaald onderzoek of een bepaalde behandeling te ondergaan).

De invrijheidstelling onder borgtocht blijft behouden, inzonderheid voor de gevallen waarin er aanwijzingen zijn dat geld verborgen gehouden wordt, zodat de verschijning van de verdachte verzekerd wordt door de betaling van een aanzienlijke borgsom die hij door te vluchten zou verliezen.

Het gaat dus geenszins om het afkopen van de vrijheid, maar om het ontmoedigen van eventuele vluchtplannen die door de aanwezigheid van aanzienlijke geldmiddelen zouden kunnen ontstaan.

*
* *

4. Opmerkingen in verband met de slotbepalingen

4.1. Artikel 47 van het ontwerp bepaalt dat het stelsel dat van toepassing is inzake douane en accijnzen ongewijzigd blijft (zoals artikel 22 van de huidige wet).

Inderdaad, indien men een einde wenst te maken aan de bijzondere regeling die van toepassing is in deze aangelegenheden, zou moeten overgegaan worden tot een herziening van de algemene wet op de douane en accijnzen, wat de Minister van Financiën momenteel niet wenst.

4.2. Hoewel het ontwerp naar het voorbeeld van de huidige wet niets zegt over de bepalingen van de besluitwet van 22 januari 1945 betreffende de bevoorrading van het land, zij opgemerkt dat de Regering

Le juge choisit ces conditions librement, mais elles doivent obligatoirement tendre aux mêmes objectifs que la détention préventive, à savoir empêcher la fuite, la récidive ou l'obstruction à la manifestation de la vérité. Les décisions devront être motivées comme en matière de détention préventive. Sauf en matière de caution, elles auront un effet limité à trois mois. Elles seront susceptibles des mêmes recours que les décisions prises en matière de détention préventive.

Le texte de l'exposé des motifs et le rapport de la Commission de la Justice du Sénat contiennent une énumération de conditions citées à titre d'exemples.

Il pourra s'agir d'interdictions (par exemple : quitter un territoire, se rendre en certains endroits, conduire certains véhicules, entrer en contact avec certaines personnes, aliéner certains biens ou encore exercer des activités professionnelles déterminées). Cependant, la mesure ne pourra être une forme déguisée de privation de liberté, ce qui exclut l'assignation à résidence.

Il pourra également s'agir d'obligations (par exemple : informer le juge de ses déplacements, se présenter à certaines personnes, se soumettre à tel examen ou traitement).

La liberté sous caution est maintenue, particulièrement pour les cas dans lesquels existent des indices de l'existence de fonds dissimulés, de sorte que le dépôt d'une caution importante que l'inculpé perd s'il prend la fuite soit une garantie de comparution.

Il ne s'agit donc nullement d'acheter sa liberté, mais uniquement de dissuader d'éventuelles velléités de fuite que pourrait faire naître l'existence de fonds importants.

*
* *

4. Observations finales

4.1. L'article 47 du projet précise qu'il n'est pas dérogé au régime applicable en matière de douanes et accises (comme l'article 22 de la loi actuelle).

En effet, si l'on voulait mettre fin au régime particulier applicable en ces matières, il faudrait procéder à une réforme de la loi générale sur les douanes et accises, ce que le Ministre des Finances ne souhaite pas à l'heure actuelle.

4.2. Quoique, à l'instar de la loi actuelle, le projet soit muet à l'égard des dispositions de l'arrêté-loi du 22 janvier 1945 relatif à l'approvisionnement du pays, il convient de préciser qu'il n'entre pas dans les inten-

geenszins de bedoeling heeft die bepalingen op te heffen, ook niet stilziggend. De Minister van Economisch Zaken is de mening toegedaan dat die uitzonderingsregeling niet dient gewijzigd te worden naar aanleiding van de bespreking van het onderhavige wetsontwerp.

II. — ALGEMENE BESPREKING

Namens haar fractie uit *Meur. Onkelinx* haar waardering voor het voorliggende wetsontwerp. Wie vertrouwd is met de werking van het gerecht, weet dat er echt behoefte is aan een herziening van de huidige regeling inzake voorlopige hechtenis. Menig advocaat wordt bij het begin van zijn carrière geschokt door een reeks misbruiken en schendingen van de wet op de voorlopige hechtenis (standaardmatige, formele motivering van de handhaving van het aanhoudingsbevel, onderzoeksrechters die de « aangehouden persoon uit het oog verloren » enz.) Er wordt sinds geruime tijd aangedrongen op een wetgevend initiatief terzake.

In zijn oorspronkelijke redactie betekende het voorliggende ontwerp reeds een grote stap vooruit. Het volstaat in dat verband te wijzen op onder meer de verstrenging van de motiveringsplicht, de afschaffing van de « verplichte » aanhouding voor feiten die strafbaar zijn met meer dan 15 jaar dwangarbeid, de verplichting om de aangehoudene in vrijheid te stellen als bepaalde termijnen verstreken zijn, enz.

De Commissie voor de Justitie van de Senaat heeft echter uitstekend werk geleverd; ze heeft het ontwerp op bepaalde punten aangevuld en op andere verfijnd. Spreekster haalt in dat verband enkele voorbeelden aan :

- de schrapping van de mogelijkheid, waarin het oorspronkelijk ontwerp voorzag, voor de procureur, om beroep aan te tekenen tegen de weigering van de onderzoeksrechter om een aanhoudingsbevel af te leveren;

- de mededeling aan de beklaagde, op het ogenblik van de betekening van het aanhoudingsbevel, van alle processen-verbaal van verhoren vanaf het ogenblik van zijn vrijheidsberoving;

- de afschaffing van de mogelijkheid om de overlegging van stukken aan de advocaat te beperken;

- de invoering van de « samenvattende ondervraging », binnen tien dagen die aan elke verschijning voor de raadkamer voorafgaan;

- de beperking van de « op sekreetstelling ».

Tenslotte onderstreept spreekster dat het niet haar bedoeling is om het hele debat over te doen dat reeds in de Senaatscommissie heeft plaatsgevonden. Toch heeft ze een aantal bedenkingen bij het huidige ontwerp.

Ten eerste kan men zich terecht afvragen of de bepaling waarin wordt gesteld dat de procureur des Konings de beslissing tot aanhouding neemt, niet in strijd is met artikel 7 van de Grondwet (« Niemand

tions du Gouvernement de les abroger, fût-ce implicitement. Le Ministre des Affaires économiques estime qu'il n'y a pas lieu de modifier ce régime d'exception à l'occasion de l'examen de la présente loi.

II. — DISCUSSION GENERALE

Au nom de son groupe politique, *Mme Onkelinx* exprime son adhésion au projet de loi à l'examen. Quiconque est quelque peu familiarisé avec le fonctionnement de la justice sait qu'une révision de la réglementation actuelle en matière de détention préventive s'imposait. Nombreux sont les avocats qui, au début de leur carrière, ont été choqués par une série d'applications abusives et de violations de la loi relative à la détention préventive (motivation formelle et standardisée du maintien du mandat d'arrêt, juges d'instruction qui « perdent de vue » la personne arrêtée, etc.) Aussi, cette initiative législative était-elle attendue depuis longtemps.

Dans sa rédaction initiale, le projet de loi à l'examen constituait déjà un grand pas en avant. Il suffit de citer à cet égard le renforcement de l'obligation de motivation, la suppression de l'arrestation « obligatoire » pour des faits passibles des travaux forcés de plus de 15 ans, l'obligation de remettre l'inculpé en liberté au terme de certains délais, etc.

La Commission de la Justice du Sénat a fait de l'excellent travail : elle a complété le projet sur certains points et l'a affiné sur d'autres. L'intervenante cite à ce propos les quelques exemples suivants :

- la suppression de la possibilité, prévue dans le projet initial, en vertu de laquelle le procureur aurait pu faire appel du refus du juge d'instruction de délivrer un mandat d'arrêt;

- la communication à l'inculpé, au moment de la signification du mandat d'arrêt, de tous les procès-verbaux d'auditions établis depuis le moment de sa privation de liberté;

- la suppression de la possibilité de limiter la communication des pièces à l'avocat;

- l'introduction d'un « interrogatoire récapitulatif » dans les dix jours qui précèdent toute comparution devant la chambre du conseil;

- la restriction de la « mise au secret ».

L'intervenante souligne en conclusion qu'elle n'a pas l'intention de refaire tout le débat qui a déjà eu lieu en Commission du Sénat, mais qu'elle souhaite cependant faire un certain nombre de remarques au sujet du projet à l'examen.

Premièrement, on peut se demander à juste titre si la disposition prévoyant que le procureur du Roi prend la décision d'arrestation n'est pas contraire à l'article 7 de la Constitution (« Hors le cas de flagrant

kan behalve bij ontdekking op heterdaad, worden aangehouden dan krachtens een met redenen omkleed bevel van de *rechter* (...) ». Dit grondwettigheidsbezwaar is weliswaar reeds ter sprake gekomen in de Senaatscommissie, maar het is te belangrijk om hier niet te worden herhaald.

Ten tweede lijkt de beslissing om de « strafdrempel (vanaf welke iemand in voorlopige hechtenis kan worden genomen) van 3 maanden op 1 jaar te brengen, « wetenschappelijk » weinig gegrondest.

Ten derde wordt in het ontwerp op generlei wijze gealludeerd op de « rechten van de slachtoffers ».

Ten vierde bepaalt het ontwerp geen maximumduur voor de voorlopige hechtenis. De Minister heeft er weliswaar op gewezen dat in landen waar wél een maximumduur bestaat, ook de neiging bestaat om die maximumduur volledig uit te putten, maar spreekster vindt de huidige gemiddelde duur van de voorlopige hechtenis alleszins te lang.

Ten vijfde betreurt spreekster dat men geen gebruik heeft gemaakt van de kans om de regeling inzake de vergoeding voor onwerkdadige voorlopige hechtenis (artikelen 38 tot 40 van het oorspronkelijke ontwerp) te herzien.

Ten zesde wijst spreekster erop dat de termijn van drie dagen waarin artikel 31, § 3, voorziet voor het indienen van de memorie bij de griffie van het Hof van Cassatie, veel te kort is.

De Voorzitter onderschrijft dat standpunt : een dermate korte termijn zal ernstig werk onmogelijk en de raadpleging van een advocaat bij het Hof van Cassatie erg duur maken.

De heren Mundeeler en Hermans sluiten zich daarbij eveneens aan en achten acht dagen een minimum.

Ten zevende en tot slot merkt *spreekster* op dat artikel 30, § 4, een afwijking inhoudt van het principe van de periodiciteit (verlenging van de voorlopige hechtenis met telkens één maand). Het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling levert immers een titel van vrijheidsbeneming op voor één maand te rekenen vanaf de beslissing. Aldus wordt het mogelijk dat er tussen twee opeenvolgende verschijningen voor de Raadkamer 45 dagen verlopen in de plaats van 30.

*
* *

Uw rapporteur verheugt er zich over dat dit ontwerp het uitzonderlijk karakter van de voorlopige hechtenis benadrukt en de rechten van de verdediging versterkt. Hij onderstreept echter dat wetteksten slechts een garantie zijn wanneer ze ook worden toegepast. Helaas heeft onze maatschappij niet altijd de gezonde reflex van het vermoeden van onschuld.

Wil men de rechten van het individu tijdens een strafprocedure beter beschermen, dan moet de onderzoeksrechter in alle omstandigheden (dus niet alleen

délit, nul ne peut être arrêté qu'en vertu de l'ordonnance motivée du *juge* (...) ». Ce problème de constitutionnalité a certes déjà été examiné en Commission du Sénat, mais il est trop important pour être passé sous silence à l'occasion de la présente discussion.

Deuxièmement, la décision de porter de 3 mois à 1 an le « seuil de la peine » (à partir duquel une personne peut être mise en détention préventive) ne semble guère justifiée du point de vue « scientifique ».

Troisièmement, le projet ne fait aucune allusion aux « droits des victimes ».

Quatrièmement, le projet ne prévoit aucune durée maximale pour la détention préventive. Le Ministre a certes souligné que dans les pays où une durée maximale est prévue, on a tendance à appliquer la détention préventive jusqu'au terme de la durée maximale mais l'intervenante estime que la durée moyenne actuelle de la détention préventive est, en tout état de cause, trop longue.

Cinquièmement, l'intervenante déplore que l'on n'ait pas profité de l'occasion pour revoir la réglementation relative à l'indemnité en cas de détention préventive inopérante (articles 38 à 40 du projet initial).

Sixièmement, l'intervenante fait observer que le délai de trois jours prévu à l'article 31, § 3, pour le dépôt du mémoire au greffe de la Cour de cassation est beaucoup trop court.

Le président souscrit à ce point de vue : un délai aussi court exclura tout travail sérieux et rendra très coûteuse la consultation d'un avocat près la Cour de cassation.

MM. Mundeeler et Hermans partagent cet avis et estiment qu'un délai de huit jours constitue un minimum.

En guise de septième et dernière observation, *l'intervenante* souligne que l'article 30, § 4, déroge au principe de la périodicité (prolongation de la détention préventive de mois en mois). L'arrêt de la chambre des mises en accusation constitue en effet un titre de privation de liberté valable durant un mois à compter de la décision. Il est dès lors possible qu'entre deux comparutions devant la chambre du conseil s'écoulent 45 jours au lieu de 30.

*
* *

Votre rapporteur se déclare satisfait de ce projet, qui met l'accent sur le caractère exceptionnel de la détention préventive et renforce les droits de la défense. Il souligne néanmoins que les textes de loi n'offrent des garanties que dans la mesure où leur application est effective. Notre société n'a malheureusement pas toujours le bon réflexe en ce qui concerne la présomption d'innocence.

Si l'on veut améliorer la protection des droits de l'individu au cours de la procédure pénale, il faut accroître l'indépendance du juge d'instruction à l'égard du

bij voorlopige hechtenis) onafhankelijker zijn van de procureur des Konings. Deze doelstelling kan worden bereikt door het statuut van de onderzoeksrechter te herzien en door niet de jongste, maar wel de meest ervaren magistraten als onderzoeksrechter aan te stellen.

Een andere maatregel — die op het eerste gezicht misschien wat simplistisch lijkt, maar die een gunstige invloed kan hebben op het stuk van de voorlopige hechtenis — bestaat erin de onderzoeksrechter wettelijk te verplichten de stukken van zijn dossier te nummeren, nog vóór de verschijning voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling. Spreker begrijpt wel dat een onderzoeksrechter om bijvoorbeeld veiligheidsredenen niet altijd alle stukken kan openbaar maken, maar hij vindt het niettemin onaanvaardbaar dat een onderzoeksrechter in de huidige stand van zaken stukken kan onthouden aan de verdediging, zonder dat enige vorm van controle mogelijk is, aangezien die stukken niet genummerd zijn.

Spreker dringt er in dezelfde geest op aan dat een betere regeling inzake schadevergoeding wegens onwerkdadige hechtenis zou worden uitgewerkt en dat aan de organen die uitspraak moeten doen over de toekenning van die vergoeding, duidelijke criteria zouden worden gegeven voor de berekening ervan (zodat de minstbedeelden niet ook op dit vlak benadeeld worden).

Hij wijst erop dat het regeerakkoord bepaalt dat « een volledige gelijkheid van de procespartijen zal worden verzekerd ». Het voorliggende ontwerp is weliswaar een uitstekend initiatief, maar mag ons niet uit het oog doen verliezen dat inzake strafveroordening nog heel wat meer moet worden verwezenlijkt (tegensprekelijk maken van het vooronderzoek, herziening van het onderzoek ter zitting, enz.)

*
* *

De heer Hermans vraagt namens zijn fractie dat dit ontwerp spoedig zou worden goedgekeurd. Hij wijst er nochtans op, dat het een groot aantal taken en een zeer grote bevoegdheid toevertrouwt aan de onderzoeksrechter. Meer dan ooit zal de benoeming van de onderzoeksrechter in de toekomst dus van cruciaal belang zijn. Derhalve moet het ontwerp betreffende de depolitisering van de magistratuur eveneens spoedig worden onderzocht en is het onaanvaardbaar dat onderzoeksrechters aangewezen worden onder de jongste magistraten.

Spreker heeft ook een aantal vragen bij de « alternatieve maatregelen ».

Heeft iemand aan wie alternatieve maatregelen worden voorgesteld, bijvoorbeeld ook recht op een advocaat? Heeft hij recht op vergoeding indien « onwerkdadige » alternatieve maatregelen zijn bevolen? Is de behandeling op tegenspraak ook verplicht voor de alternatieve maatregelen? En tenslotte: op een bevel tot aanhouding volgt automatisch binnen een

procureur du Roi et ce, en toutes circonstances (et pas seulement en matière de détention préventive). C'est en réformant le statut du juge d'instruction et en confiant cette fonction, non aux plus jeunes, mais au contraire aux plus expérimentés des magistrats, que l'on pourra atteindre cet objectif.

Une autre mesure — qui peut, de prime abord, paraître quelque peu simpliste mais pourrait avoir une incidence favorable dans le domaine de la détention préventive — consisterait à imposer au juge d'instruction l'obligation légale de numérotter les pièces de son dossier dans l'ordre chronologique dans lequel il les verse au dossier. L'intervenant comprend parfaitement que le juge d'instruction ne puisse pas toujours, pour des raisons de sécurité par exemple, rendre publiques toutes les pièces du dossier, mais il trouve inacceptable que, dans la situation actuelle, ce même juge d'instruction puisse tenir la défense dans l'ignorance de certaines pièces, sans qu'aucun contrôle soit possible, du fait que les pièces ne sont pas numérotées.

Dans le même esprit, l'intervenant insiste pour que le Gouvernement améliore la réglementation concernant l'indemnisation en cas de détention préventive inopérante et pour que les organes qui doivent se prononcer sur l'octroi de cette indemnité disposent de critères prévus pour le calcul de celle-ci (afin d'éviter que les moins favorisés soient également lésés sur ce plan).

Il souligne que l'accord de gouvernement prévoit qu'« on veillera à assurer une pleine égalité entre toutes les parties au procès ». Le projet de loi à l'examen constitue dès lors une excellente initiative, mais il ne doit pas nous faire oublier qu'il reste beaucoup à faire en ce qui concerne l'instruction criminelle (caractère contradictoire de l'instruction préparatoire, révision de l'instruction à l'audience, etc.)

*
* *

M. Hermans souhaite au nom de son groupe que le projet à l'examen soit adopté rapidement. Il fait néanmoins observer que ce projet confie un grand nombre de missions et attribue de larges compétences au juge d'instruction. La nomination du juge d'instruction revêtira donc une importance plus grande encore que par le passé. Aussi est-il souhaitable que le projet relatif à la dépolitisation de la magistrature soit lui aussi examiné le plus rapidement possible et est-il inadmissible que des juges d'instruction soient désignés parmi les magistrats les plus jeunes.

L'intervenant pose aussi une série de questions au sujet des « mesures alternatives ».

La personne à qui des mesures alternatives sont proposées a-t-elle par exemple droit à l'assistance d'un avocat? A-t-elle droit à une indemnité si des mesures alternatives « inopérantes » sont ordonnées? L'examen contradictoire est-il également obligatoire pour les mesures alternatives? Enfin, un mandat d'arrêt est toujours suivi automatiquement d'un juge-

bepaalde termijn een vonnis, maar voor de alternatieve maatregelen lijkt dat niet het geval te zijn. Moet de beklaagde dan zelf een vordering instellen ?

*
* *

Met betrekking tot het grondwettigheidsbezwaar dat door mevrouw Onkelinx is opgeworpen, wijst de *Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie en Mid-denstand* erop dat ook de werkgroep Declercq, de Raad van State, de Senaatscommissie en hijzelf zich daarover hebben beraden. Dat probleem moet echter worden onderzocht in het licht van de huidige praktijk en de vaststaande rechtspraak. Het Hof van Cassatie aanvaardt immers al sinds minstens honderd jaar dat een verdachte kan worden aangehouden op eenvoudig politiebevel. Daarom heeft ook de Raad van State geoordeeld dat de voorgestelde bepaling niet in strijd is met de Grondwet (Stuk Senaat, 658/1 - 88/89, blz. 48-49).

Het huidige wetsontwerp heeft alleszins de verdienste dat het een einde maakt aan de arbitraire politiepraktijk die erin bestaat een verdachte aan te houden, een nacht in de « amigo » te laten doorbrengen en de volgende ochtend naar de procureur des Konings te telefoneren, die dan pas al dan niet de aanhouding van de betrokkene beveelt. Behalve bij betrapping op heterdaad of tijdens de vlucht op heterdaad, zal de politie dus geen aanhouding meer kunnen verrichten zonder voorafgaand akkoord van de bevoegde magistratuur.

Wellicht zijn sommigen van oordeel dat men nog verder had moeten gaan, door bijvoorbeeld een bevel tot medebrenging te eisen alvorens een persoon wordt aangehouden. Maar in dat geval zou voor elke persoon die in het kader van een opsporingsonderzoek wordt meegenomen met het oog op een ondervraging, aan de onderzoeksrechter een bevel tot medebrenging moeten worden gevraagd wat de opening van een gerechtelijk onderzoek impliceert.

Aldus zou niet alleen het aantal gerechtelijke onderzoeken enorm toenemen, maar zouden ook een aantal volstrekt onschuldige personen, verwikkeld raken in een gerechtelijk onderzoek dat alleen nog kan worden afgesloten door een verwijzing, een buitenvervolginstelling of een opschorting van uitspraak (terwijl dergelijke zaken momenteel gewoonweg door het parket worden geseponeerd).

In alle gevallen een bevel tot medebrenging eisen zou dus, zowel voor de rechtzoekenden als voor de werking van het gerecht, nefast zijn. De voorgestelde oplossing is een bewuste keuze, zoals trouwens blijkt uit het verslag van de Senaatscommissie.

Wat betreft de keuze van de « strafdrempel », stelt de Minister dat men een drempel heeft verkozen boven een lijst.

ment après un certain délai, ce qui ne paraît pas être le cas des mesures alternatives. L'inculpé doit-il alors intenter lui-même une action ?

*
* *

En ce qui concerne les objections exprimées par Mme Onkelinx quant à la constitutionnalité de l'article 2, le *Vice-Premier Ministre et Ministre de la Justice et des Classes moyennes* fait observer que le groupe de travail Declercq, le Conseil d'Etat, la Commission du Sénat et lui-même ont réfléchi à la question. Il convient toutefois d'examiner ce problème à la lumière de la pratique actuelle et de la jurisprudence constante. En effet, depuis une centaine d'années au moins, la Cour de cassation admet qu'un suspect puisse être arrêté sur simple ordonnance de police. C'est la raison pour laquelle le Conseil d'Etat a également estimé que la disposition proposée n'est pas contraire à la Constitution (Doc. du Sénat n° 658/1 - 88/89, pp. 48-49).

Le projet à l'examen a en tout cas le mérite de mettre un terme à la pratique arbitraire de la police qui consiste à arrêter un suspect, à l'enfermer pour la nuit et à téléphoner le lendemain matin au procureur du Roi, qui ordonne ou non l'arrestation. La police ne pourra dès lors plus procéder à une arrestation sans l'accord préalable du magistrat compétent, sauf si l'intéressé est pris en flagrant délit ou s'il prend la fuite.

Certains estimeront sans doute qu'il aurait fallu aller plus loin et prévoir par exemple, qu'une personne ne peut être arrêtée qu'après qu'un mandat d'amener a été décerné. Mais, dans ce cas, il faudrait demander au juge d'instruction un mandat d'amener pour chaque personne qui doit être emmenée dans le cadre d'une information aux fins d'être interrogée, ce qui impliquerait l'ouverture d'une instruction judiciaire.

Dans ce cas, non seulement le nombre d'instructions augmenterait considérablement, mais une série de personnes totalement innocentes se trouveraient impliquées dans une instruction judiciaire qui ne pourrait être close que par un renvoi, une ordonnance de non-lieu ou une suspension du prononcé (alors qu'actuellement, de telles affaires sont souvent classées sans suite par le parquet).

Exiger un mandat d'amener dans tous les cas serait donc néfaste tant pour les justiciables que pour le fonctionnement de la justice. La solution proposée a été choisie en connaissance de cause, ainsi qu'il ressort d'ailleurs du rapport de la Commission de la Justice du Sénat.

En ce qui concerne le choix du « seuil de la peine », le Ministre déclare qu'il a été jugé préférable de fixer un seuil plutôt que d'établir une liste.

Hij verwijst naar zijn inleiding die een lijst bevat van misdrijven die niet langer aanleiding kunnen geven tot voorlopige hechtenis, indien de huidige drempel van 3 maanden wordt opgetrokken tot 1 jaar (zie blz. 5 en 6). Doorslaggevend was voor de Senaatscommissie het feit dat het door de Kamer in 1985 aangenomen ontwerp Henrion voorzag in het optrekken van de strafdrempel tot 1 jaar.

Het is echter mogelijk dat over enkele jaren bepaalde maximumstraffen worden verhoogd, mocht het onhoudbaar blijken te zijn dat de verdachten van bepaalde misdrijven niet in voorlopige hechtenis kunnen worden genomen.

De Minister geeft toe dat dit ontwerp niet dieper ingaat op de rechten van de slachtoffers, maar vindt dat dit probleem niet thuishoort in een wet op de voorlopige hechtenis. De vraag of een verdachte in hechtenis moet worden genomen belangt de maatschappij in haar geheel aan en moet bijgevolg worden genomen door de onderzoeksrechter, zonder beïnvloeding door de burgerlijke partij. De Minister is echter geenszins blind voor de rechten van de slachtoffers; hij heeft recent nog instructies gegeven aan de gerechtelijke overheid, opdat de slachtoffers of de indieners van een klacht beter op de hoogte zouden worden gehouden van de afwikkeling van de zaak.

De Minister onderstreept dat de statistieken aantonen dat 99,3 % van de in vrijheidstellingen plaatsvinden binnen zes maanden na de aanhouding. Daaruit mag niet worden afgeleid dat de gemiddelde duur van de voorlopige hechtenis 6 maanden bedraagt. De Minister acht het niet aangewezen een maximumtermijn voor de voorlopige hechtenis te bepalen: enerzijds, toont de ervaring in andere landen aan dat dan de neiging bestaat om die maximumtermijn uit te putten; anderzijds zouden voor sommige zware gevallen hoe dan ook afwijkende maatregelen nodig zijn. Bijgevolg werd de voorkeur gegeven aan een soort « alarmbelprocedure »; met name de mogelijkheid voor de beklaagde om na een zekere tijd een openbaar debat te vragen.

Er werd bewust beslist niet aan de huidige regeling inzake de vergoeding voor onwerkdadige hechtenis te raken. Op verzoek van de Senaatscommissie werden de artikelen over de vergoeding wegens onwerkdadige hechtenis zelfs uit het oorspronkelijke ontwerp gelicht, ten eerste omdat het meer algemene probleem van de aansprakelijkheid van de Staat voor de handelingen van magistraten momenteel wordt onderzocht door een speciale werkgroep en ten tweede omdat de Senaatscommissie het bestaande systeem niet wilde bevestigen door de aanneming van het voorliggende ontwerp.

Wat de « technische » vraag over de cassatieprocedure betreft, geeft hij toe dat de termijn van drie dagen voor het indienen van een memorie op de griffie van het Hof van Cassatie (artikel 31, § 3) erg kort is.

Overigens preciseert hij dat die memorie de middelen moet bevatten. Zulks verhindert echter niet dat

Il renvoie à son exposé introductif, qui contient une liste d'infractions pour lesquelles la détention préventive ne pourrait plus s'appliquer si le seuil actuel de trois mois était fixé à un an (voir pp. 5 et 6). C'est l'adoption par la Chambre, en 1985, du projet Henrion — qui prévoyait notamment la fixation du seuil de la peine à un an — qui a décidé la Commission du Sénat à opter pour un seuil d'un an.

Il est néanmoins possible que, d'ici quelques années, certaines peines maximales soient alourdies s'il s'avère impossible de maintenir la non-application de la détention préventive aux personnes soupçonnées de certains délits.

Le Ministre reconnaît que le projet à l'examen ne renforce pas les droits des victimes, mais il estime que ce problème n'a pas sa place dans une loi sur la détention préventive. La question de savoir si un suspect doit être placé en détention préventive concerne la société dans son ensemble et la décision doit, par conséquent, être prise par le juge d'instruction et ne peut être influencée par la partie civile. Le Ministre n'est toutefois pas insensible aux droits des victimes: il a récemment encore donné des instructions à l'autorité judiciaire pour que les victimes et les plaignants soient mieux informés de l'évolution de la procédure.

Le Ministre souligne qu'il ressort des statistiques que 99,3 % des mises en liberté ont lieu dans les six mois de l'arrestation. Ce serait toutefois une erreur d'en déduire que la durée moyenne de la détention provisoire est de six mois. Le Ministre estime qu'il n'est pas souhaitable de fixer une durée maximale pour la détention préventive, d'une part, parce que l'expérience acquise à l'étranger montre que l'on a alors tendance à épuiser ce délai et, d'autre part, parce qu'il faudrait de toute façon, dans certains cas graves, prendre des mesures dérogatoires. La préférence a dès lors été donnée à une sorte de « procédure de la sonnette d'alarme », c'est-à-dire à la possibilité pour l'inculpé de demander, après un certain temps, l'ouverture d'un débat public.

En ce qui concerne l'indemnisation en cas de détention préventive inopérante, il a été décidé sciemment de ne pas modifier la réglementation en vigueur. Les articles du projet initial relatifs à l'indemnisation en cas de détention préventive inopérante ont même été supprimés à la demande de la Commission du Sénat, tout d'abord parce que le problème plus général de la responsabilité de l'Etat pour les actes des magistrats est actuellement examiné par un groupe de travail spécial et, ensuite, parce que la Commission du Sénat n'a pas voulu confirmer le système existant en adoptant le projet qui lui était soumis.

Pour ce qui est de la question « technique » relative à la procédure de cassation, il reconnaît que le délai de trois jours qui est prévu à l'article 31, § 3 pour le dépôt d'un mémoire au greffe de la Cour de cassation est fort court.

Il précise en outre que le mémoire en question doit contenir les moyens. Cela n'empêche toutefois pas le

een bijkomende memorie wordt neergelegd waarin die middelen nader worden toegelicht.

De Minister herinnert aan de verschillende stappen die binnen vijftien dagen na de uitspraak van de kamer van inbeschuldigingstelling moeten worden gezet : instelling van de voorziening (24 uur), neerleggen van de memorie, onderzoek van het dossier met het oog op de vorderingen, pleidooien en eventueel beraad. Hij preciseert dat hij met de stafhouder bij het Hof van Cassatie een onderhoud zal hebben inzake de definitieve vaststelling van de termijn waarbinnen de memorie moet worden neergelegd.

De Minister stelt, in verband met de mogelijke verlenging van de hechtenis (artikel 30, § 4), dat hetzelfde bezwaar werd geuit tijdens de besprekingen in de Commissie voor de Justitie van de Senaat. De huidige regeling heeft echter ook negatieve aspecten. Terwijl een zaak bij het Hof van Cassatie hangende is, blijft het systeem van de maandelijks bevestigingen voortduren, zodat er zogenaamde « parallele » procedures worden gevoerd. Het onvermijdelijke gevolg is dat de onderzoeksrechter zijn dossier haast niet meer ziet, aangezien dat tussen beide Kamers en het Hof van Cassatie pendelt.

Indien die laatste instantie de beslissing vernietigt, heeft zulks bovendien geen effect omdat er inmiddels door toedoen van de parallele procedures, een andere bevestiging is gekomen. De beslissing van het Hof van Cassatie wordt dus een principiële beslissing en heeft niet langer een echte draagwijdte. De voorziening verliest dus veel van haar betekenis.

Er werd derhalve bepaald dat het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling geldig is voor een hechtenis van dertig dagen, zodat de cassatieprocedure een invloed kan hebben. Anders zal het onmogelijk zijn de parallele procedures te voorkomen.

Het voorgestelde schema ziet er derhalve uit als volgt : er is een beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling die als titel van hechtenis voor een maand geldt. De verdachte beschikt over 24 uur om zich in cassatie te voorzien. Tijdens die 24 uur wordt het dossier naar de griffie van het Hof van Cassatie overgezonden. Dat Hof spreekt zich uit binnen vijftien dagen, bij gebreke waarvan de verdachte in vrijheid wordt gesteld. In geval van verwijzing moet de kamer van inbeschuldigingstelling zich eveneens binnen vijftien dagen uitspreken.

Men keert echter terug tot de parallele procedure indien teruggerepen wordt naar het huidige systeem, waarbij er van uitgegaan wordt dat de termijn van een maand in elk geval doorloopt, te rekenen van de beslissing van de raadkamer, zelfs indien de kamer van inbeschuldigingstelling het beroep van de verdachte heeft verworpen. De nieuwe procedure heeft tot doel het systeem te verduidelijken en te vereenvoudigen.

Op een desbetreffende vraag van uw rapporteur bevestigt de Minister dat de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling in alle gevallen een maand

dépôt d'un mémoire complémentaire, qui développe encore lesdits moyens.

Le Ministre rappelle les différentes étapes qui interviennent dans les quinze jours du prononcé de l'arrêt de la Chambre des mises en accusation : introduction du pourvoi (24 heures), dépôt du mémoire, examen du dossier en vue des réquisitions, plaidoyer et délibéré éventuel. Il précise qu'il aura, pour la détermination définitive du délai du dépôt du mémoire, un entretien avec le bâtonnier auprès de la Cour de cassation.

En ce qui concerne l'allongement éventuel de la durée de la détention (article 30, § 4), le Ministre indique que la même objection a été formulée lors des discussions en Commission de la Justice du Sénat. Le régime actuel présente cependant aussi des aspects négatifs. Tandis qu'une affaire est pendante devant la Cour de cassation, le jeu des confirmations mensuelles continue, de sorte que l'on se trouve en présence de procédures dites « parallèles ». Il s'ensuit nécessairement que le juge d'instruction ne voit pratiquement plus son dossier, puisqu'il voyage entre les deux Chambres et la Cour de cassation.

De plus, si cette dernière instance casse la décision, cela n'a aucun effet, puisqu'il y a eu entre-temps une autre confirmation intervenue par le jeu de ces procédures parallèles. La décision de la Cour de cassation devient donc une décision de principe et n'a plus de portée réelle. Le pourvu s'en trouve ainsi considérablement affaibli.

On a, dès lors, prévu que l'arrêt de la Chambre des mises en accusation pourra constituer titre de détention pour une période de trente jours, de manière à ce que la procédure en cassation puisse avoir un effet. Si l'on ne suit pas cette procédure, il devient impossible d'éviter les procédures parallèles.

Le schéma proposé devient donc le suivant : il y a une décision de la Chambre des mises en accusation qui forme titre de privation de liberté pour un mois. L'inculpé a 24 heures pour former son pourvoi en cassation. Dans ces 24 heures, le dossier est transmis au greffe de la Cour de cassation. Cette Cour statue dans les quinze jours. A défaut, l'inculpé est remis en liberté. S'il y a renvoi, la Chambre des mises en accusation doit également statuer dans les quinze jours.

Toutefois, si l'on en revient au système actuel qui consiste à considérer que lorsque la Chambre des mises en accusation rejette l'appel de l'inculpé, le délai d'un mois court tout de même à partir de la décision de la Chambre du conseil, on en revient à la procédure parallèle. La nouvelle procédure vise à clarifier et à simplifier le système.

A une question en ce sens de votre rapporteur, le Ministre confirme que la décision de la Chambre des mises en accusation a une validité d'un mois dans tous

geldig is en niet alleen zo cassatieberoep wordt aangetekend.

Hij merkt eveneens op dat de kamer van inbeschuldigingstelling bij de uitspraak moet nagaan of de elementen die de hechtenis verantwoorden, nog wel aanwezig zijn, en niet of ze vijftien dagen vroeger aanwezig waren, op het ogenblik dat de raadkamer een eerste keer uitspraak heeft gedaan. Ze moet dus nagaan of de voorlopige hechtenis op de dag van haar uitspraak nog steeds verantwoord is.

Er is derhalve geen reden om aan te nemen dat die beslissing niet gedurende een maand geldig zou kunnen zijn, net als de beslissing van de raadkamer.

Uw rapporteur meent dat het om een uitzonderlijke maatregel gaat, die de toestand van de gedetineerde ontegensprekelijk erger maakt. Indien hij in beroep gaat, loopt hij immers het gevaar gesanctioneerd te worden. Zijn nieuwe verschijning voor de raadkamer wordt overigens met vijftien dagen uitgesteld.

Meur. Onkelinx merkt op dat de rechten van de verdediging daardoor in het gedrang komen. Het bestaan van twee instanties in ons rechtsbestel is nochtans essentieel in het gehele stelsel van die rechten van de verdediging.

Spreker verwijst in dat verband naar sommige bepalingen van artikel 22 :

« Zolang aan de voorlopige hechtenis geen einde wordt gemaakt en het gerechtelijk onderzoek niet is afgesloten, oordeelt de raadkamer van maand tot maand over het handhaven van de voorlopige hechtenis. »

Van dat beginsel afwijken is dus een ernstige maatregel indien de gedetineerde de middelen uitput waarover hij beschikt om zijn recht op een doeltreffende verdediging te verzekeren.

De Voorzitter voegt eraan toe dat de duur van de voorlopige hechtenis op die wijze kan worden verlengd. In artikel 30, § 3, wordt overigens bepaald : « De verdachte blijft in hechtenis totdat over het hoger beroep is beslist, voor zover dit geschiedt binnen vijftien dagen nadat het beroep is ingesteld ».

De Voorzitter betreurt eveneens dat er zich bij de kamers van inbeschuldigingstelling een trend heeft ontwikkeld om in beroep de zaak binnen vijftien dagen vast te stellen.

De raadkamer kan immers iemand in vrijheid stellen, maar de betrokkene blijft in hechtenis omdat er beroep is ingesteld. Hij zal pas 15 dagen later vrij kunnen komen.

Dat is gewoon onaanvaardbaar. Als iemands vrijheid op het spel staat, moet een procedure worden gevonden die minder lang aansleept. Men moet de kamer van inbeschuldigingstelling ertoe zien te brengen dat ze binnen acht dagen uitspraak doet. Anders is het gevaar niet onbestaande dat die kamers zich alleen nog in bevestigende zin zullen uitspreken als dit beginsel in de tekst van het ontwerp wordt bekrachtigd.

Aangezien het arrest van het gerecht dat over het hoger beroep beslist, een titel oplevert van vrijheidsbenaming voor een maand, te rekenen van de beslis-

les cas, et pas seulement en cas de pourvoi en cassation.

Il fait également valoir que la Chambre des mises en accusation doit se placer au moment où elle statue et ne doit pas vérifier si les éléments justifiant la détention étaient réunis quinze jours avant, lorsque la Chambre du conseil a statué. Elle doit vérifier si la détention préventive est toujours justifiée au jour où elle statue.

Par conséquent, il n'y a pas de raison d'estimer que cette décision ne pourrait avoir une validité d'un mois, comme celle de la Chambre du conseil.

Votre Rapporteur considère qu'il s'agit là d'une mesure exceptionnelle, qui aggrave incontestablement la condition du détenu. Il risque, en effet, d'être sanctionné s'il va en appel. Sa nouvelle comparution en Chambre du conseil sera d'ailleurs postposée de quinze jours.

Mme Onkelinx fait valoir que par ce biais, le droit de la défense est sanctionné. Le double degré de juridiction est pourtant essentiel dans tout le système de ces droits de la défense.

L'intervenante renvoie, à cet effet, à certaines dispositions de l'article 22 :

« Tant qu'il n'est pas mis fin à la détention préventive et que l'instruction n'est pas close, la Chambre du conseil est appelée à statuer, de mois en mois, sur le maintien de la détention. »

Il semble donc grave de déroger à ce principe, lorsque le détenu vide les moyens mis à sa disposition pour garantir son droit à une défense efficace.

Le Président ajoute qu'on risque de la sorte de rallonger la durée de la détention préventive. Il est d'ailleurs stipulé dans le § 3 de l'article 30 que « l'inculpé reste en détention jusqu'à la décision sur l'appel, pourvu qu'elle intervienne dans les quinze jours de la déclaration d'appel ».

Le Président déplore également qu'au niveau des Chambres des mises en accusation une pratique se soit instaurée de fixer l'affaire en appel dans les quinze jours.

Une personne peut en effet être libérée par la Chambre du conseil, mais rester détenue parce qu'il y a appel. Elle doit alors encore attendre quinze jours pour être libérée.

Cela est proprement inadmissible. Lorsqu'il s'agit de la liberté de quelqu'un, il convient d'envisager un délai plus court. La Chambre des mises en accusation devrait pouvoir être amenée à statuer dans la huitaine. On risque autrement de transformer ces chambres en chambres de confirmation en consacrant ce principe dans le texte du projet.

Constatant que l'arrêt de la juridiction d'appel forme un titre privatif de liberté pour un mois à dater de la décision, le Président fait encore observer que

sing, aldus *de Voorzitter*, zal die bepaling de huidige situatie — althans voor de ongegronde hechtenis — nog verergeren.

De heer Defosset merkt op dat de termijn voor een procedure in beroep tegen een invrijheidstelling tot acht dagen is beperkt.

Als de kamer van inbeschuldigingstelling de hechtenis op de vijftiende dag bevestigt, aldus *uw rapporteur*, zal er nauwelijks enige vooruitgang in het dossier zijn geboekt op het ogenblik dat de beklaagde voor de raadkamer moet verschijnen. Hij verwijst in dat verband naar het probleem rond het doorgeven van dossiers. Het gevolg is dat de raadkamer vaak de neiging vertoont de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling automatisch te bevestigen.

De Voorzitter bevestigt dat dat de reden is waarom in vele gevallen niet in beroep wordt gegaan.

Uw rapporteur wijst er nog op dat de verdachte voortaan kennis kan nemen van de processen-verbaal. Als de rechtbank van eerste aanleg haar zetel niet in dezelfde stad heeft als het hof van beroep wordt de vordering van de procureur-generaal evenwel vaak niet meegedeeld, ondanks alle nieuwe communicatietechnieken die nu worden gebruikt. Wie van die vordering kennis wil nemen, moet dat ter plaatse doen.

De Minister voegt eraan toe dat die kwestie inderdaad ook tijdens de bespreking van het ontwerp in de Senaat aan bod is gekomen (Stuk Senaat n° 658/2, pp. 48 en 49 - Algemene bespreking - en p. 106 - Artikelsgewijze bespreking).

De Minister voegt eraan toe dat de termijn van 15 dagen als dusdanig niet werd besproken, omdat hij al in de huidige wet is opgenomen. Die termijn inkorten is niet erg realistisch, behalve wanneer het parket in beroep gaat tegen een invrijheidstelling (8 dagen).

Om een aantal redenen van praktische aard is een termijn van 8 dagen voor beide gevallen onmogelijk. Er moet immers worden voorkomen dat een doolhof van procedures de afhandeling van het gerechtelijk onderzoek zou vertragen.

De Voorzitter retorqueert dat in het burgerlijk recht het kort geding bestaat waarvoor veel kortere termijnen gelden. Het valt bovendien niet te ontkennen dat een aangelegenheid die met de vrijheidsbeneming heeft te maken, altijd van wezenlijk belang is.

Na een opmerking van *mevr. Onkelinx* bevestigt *de Minister* nog eens dat men opnieuw met de ongemakken van de parallelle procedure dreigt te worden geconfronteerd als de bepalingen van artikel 30, § 4 worden weggelaten, tenzij alleen maar een termijn van een maand wordt opgelegd indien er sprake is van voorziening in cassatie.

Zal echter op dat ogenblik niet worden beweerd dat druk wordt uitgeoefend om niet in cassatie te gaan? Wie wel cassatieberoep aantekent, verlengt immers automatisch de duur van de voorlopige hechtenis. Op die manier wordt het probleem natuurlijk vrij delicaat.

De vorige spreekster geeft toe dat een verlening van die termijn deels door de opeenvolgende procedures te

cette disposition est de nature à aggraver la situation existante pour ce qui concerne la détention inopérante.

M. Defosset relève que le délai est réduit à huit jours pour une procédure d'appel contre une mise en liberté.

Votre rapporteur constate que lorsque la Chambre des mises en accusation confirme la détention au quinzième jour, le dossier n'a guère évolué lorsque le prévenu reparait devant la Chambre du conseil. Il évoque à ce propos le problème de la communication des dossiers. Il en résulte souvent que la Chambre du conseil a tendance à confirmer automatiquement la décision de la Chambre des mises en accusation.

Le Président confirme que c'est très souvent pour ce motif que l'on ne va pas en appel.

Votre rapporteur relève encore que l'inculpé a désormais la possibilité de se voir communiquer les procès-verbaux. Lorsque le tribunal de première instance n'a pas son siège dans la même ville que la cour d'appel, il est cependant fréquent que, malgré les nouveaux moyens techniques utilisés, on ne communique pas le réquisitoire du procureur général. Il faut se déplacer pour prendre connaissance de ce dossier sur place.

Le Ministre précise que ces questions ont effectivement aussi été abordées lors de la discussion du projet au Sénat (Doc. Sénat n° 658/2 - pp. 48 et 49 - Discussion générale, et p. 106 - Discussion des articles).

Le Ministre ajoute que l'on n'a pas abordé la question du délai de quinze jours, dans la mesure où il figure déjà dans la loi actuelle. Il est peu réaliste de réduire ce délai, sauf lorsque le parquet fait appel d'une mise en liberté (huit jours).

Ce sont des raisons d'ordre pratique qui empêchent d'opter pour ce délai de huit jours dans les deux cas. On veut éviter des contraintes de procédure qui seraient de nature à perturber le déroulement de l'instruction.

Le Président rétorque que le droit civil connaît la procédure en référé, dans laquelle les délais sont beaucoup plus courts. Il est, d'autre part, indéniable qu'une question relative à la privation de la liberté est toujours essentielle.

Suite à une remarque de *Mme Onkelinx*, *le Ministre* réaffirme que si l'on supprime les dispositions de l'article 30, § 4, le risque est grand de retomber dans les travers de la procédure parallèle, à moins que l'on n'impose un délai d'un mois que s'il y a pourvoi en cassation.

Toutefois, ne dira-t-on pas, à ce moment, qu'il s'agit là d'une pression pour ne pas aller en cassation, puisque si l'on va en cassation, on prolonge automatiquement la détention préventive? Cela devient alors assez délicat.

L'intervenante précédente concède que l'allongement du délai se justifie en partie par les procédures

rechtvaardigen valt. In geval van beroep is dat evenwel niet aangewezen.

De Minister volgt dezelfde redenering en voegt eraan toe dat de verdachte die in cassatie gaat, afstand doet van de zekerheid dat hij vijftien dagen later voor de raadkamer kan verschijnen.

Mevr. Onkelinx is van mening dat in dat geval een afwijking moet kunnen worden toegestaan.

De Minister wijst op de moeilijke positie van de advocaat, die voor de keuze wordt geplaatst : ofwel geeft hij zijn cliënt de raad om in cassatie te gaan, met als gevolg dat deze zeker een maand langer in voorlopige hechtenis blijft, ofwel ziet hij van de cassatievoorziening af en dan heeft hij wel de zekerheid dat zijn cliënt binnen vijftien dagen voor de raadkamer kan verschijnen.

De Voorzitter vraagt in hoeveel gevallen van die aard beroep in cassatie werd ingesteld in 1989.

De Minister kan hem die inlichtingen verstrekken maar wijst erop dat zij niet doorslaggevend zullen zijn. Door deze procedure in te voeren, wil men immers het aantal voorzieningen in cassatie doen toenemen. Op dit ogenblik weten de advocaten dat cassatie weinig zin heeft. Het enige resultaat is vaak een principearrest, dat pas wordt geveld nadat in de raadkamer nieuwe bevestigingen zijn uitgesproken.

De Voorzitter brengt opnieuw het geval van de wederrechtelijke hechtenissen ter sprake. Hij veroordeelt de praktijk die erin bestaat de voorlopige hechtenis bij vonnis te laten samenvallen met een periode van opschorting.

Mevr. Onkelinx merkt op dat wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling uitspraak doet over de verwijzing (uiterlijk 46 dagen later), die beschikking impliceert dat een nieuwe termijn gaat lopen. Betreft het hier ook een termijn van een maand ?

De Minister antwoordt bevestigend.

Volgens *spreekster* moet het mogelijk zijn een tussenoplossing te vinden voor dit artikel 30, § 4. De procedure van voorziening in cassatie zou de termijn van een maand tussen twee verschijningen voor de raadkamer moeten opschorten.

De Minister antwoordt dat zulks in concreto betekent dat de verdachte, wanneer hij zijn voorziening in cassatie ondertekent, tevens zijn eigen arrest tekent om een maand langer in hechtenis te blijven. In onderhavig ontwerp geldt een uitspraak telkens voor een maand, ongeacht of er beroep ingesteld wordt of niet.

De twee voorgestelde formules hebben elk voordelen zowel als nadelen. De in aanmerking genomen en in het ontwerp voorgestelde oplossing maakt het mogelijk dat de geschillen veel vaker voor het Hof van Cassatie worden gebracht en dat een strakkere regeling wordt opgelegd, met name wat de motivering betreft. Die moet veel minder stereotiep worden. Momenteel zijn er minder voorzieningen in cassatie, omdat men beseft dat zulks vrijwel nergens toe dient.

Mevr. Onkelinx merkt op dat men hier in elk geval de mogelijkheid tot beroep bestraft.

successives. Toutefois, cela ne paraît pas indiqué en cas d'appel.

Poursuivant ce raisonnement, le Ministre ajoute que si l'inculpé introduit un pourvoi en cassation, il renonce en fait à comparaître, quinze jours plus tard, devant la Chambre du Conseil.

Mme Onkelinx estime que dans ce cas, une dérogation doit pouvoir être admise.

Le Ministre évoque la situation difficile de l'avocat qui doit choisir entre conseiller à son client d'introduire un pourvoi en cassation, avec pour conséquence qu'il restera à coup sûr détenu pendant un mois supplémentaire, ou renoncer à la cassation et être certain de passer, dans quinze jours, devant la Chambre du Conseil.

Le Président cherche à savoir combien il y eut de pourvois en cassation en 1989 dans ce domaine.

Le Ministre fournira l'information mais rappelle qu'elle ne sera pas déterminante, puisqu'en instaurant cette procédure, on souhaite justement qu'il y ait davantage de pourvois en cassation. Actuellement, les avocats savent, en effet, qu'aller en cassation ne sert pas à grand chose dans la mesure où l'on n'obtient qu'un arrêt de principe, après qu'il y ait déjà eu de nouvelles confirmations en Chambre du Conseil.

Le Président évoque à nouveau le cas des détentions illégales. Il condamne la pratique qui s'est instaurée de couvrir par un jugement de sursis la période de détention préventive.

Mme Onkelinx fait observer qu'à partir du moment où la Chambre des mises en accusation statue sur le renvoi (46 jours plus tard au maximum), cette décision implique que court un nouveau délai. S'agit-il ici aussi d'un délai d'un mois ?

Le Ministre répond par l'affirmative.

L'intervenante juge qu'il doit être possible de trouver un moyen terme pour cet article 30, § 4. Il faudrait que la procédure de pourvoi en cassation suspende le délai d'un mois entre deux comparutions devant la chambre du conseil.

Le Ministre répond que cela signifie concrètement qu'en signant son pourvoi en cassation, l'inculpé signe son propre arrêt de détention pour un mois supplémentaire. Aux termes du projet à l'examen, une décision d'une juridiction d'instruction vaut chaque fois pour un mois, qu'il y ait recours ou pas.

En tout état de cause, les deux formules proposées présentent des avantages et des inconvénients. La solution retenue et proposée dans le projet permet que les litiges soient beaucoup plus souvent portés devant la Cour de cassation et qu'une jurisprudence plus stricte soit fixée, notamment au niveau de la motivation. Celle-ci devrait devenir beaucoup moins stéréotypée. Il y a actuellement peu de pourvois en cassation, parce que l'on sait que cela ne sert pratiquement à rien.

Mme Onckelinx fait observer que l'on pénalise ici de toute façon l'appel.

De Minister is bereid een andere formule te aanvaarden, voor zover deze een doelmatige controle door het Hof van Cassatie garandeert.

Volgens *de heer Defosset* moeten met de voorziening in cassatie juist parallelle procedures kunnen worden voorkomen. Het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling zou slechts als hechtenis voor een maand mogen gelden in geval er een cassatieprocedure is geweest.

De Minister preciseert, dat als die formule wordt toegepast, de voorziening in cassatie automatisch een maand aanvullende hechtenis met zich brengt. Bijgevolg zal de betrokkene aarzelen om in cassatie te gaan.

*
* *

Mevrouw Onkelinx komt terug op artikel 30, § 4, en merkt op dat het dossier in geval van een samenlopende procedure aan de raadkamer wordt teruggezonden, hoewel er een cassatieprocedure loopt. Spreekt de raadkamer de invrijheidstelling uit, dan wordt de gedetineerde in vrijheid gesteld, behalve wanneer het parket beroep heeft aangetekend. De parallelle procedure biedt het voordeel dat ze tot een principiësarrest van het Hof van Cassatie leidt.

De Minister preciseert dat het arrest zonder uitwerking blijft indien er inmiddels nieuwe bevestigingen zijn gekomen. De voorgestelde nieuwe regeling betekent een onmiddellijke bekrachtiging. Indien de kamer van inbeschuldigingstelling, uitspraak doende op verwijzing, dezelfde mening is toegedaan als het Hof van Cassatie en derhalve meent dat de aangevoerde motieven niet volstaan om hechtenis te rechtvaardigen, dan volgt effectief de invrijheidstelling.

Het is alleszins van fundamenteel belang dat een regeling wordt uitgewerkt die een reële controle door het Hof van Cassatie mogelijk maakt.

Mevrouw Onkelinx merkt op dat men niet langer in cassatie zal durven te gaan voor principiëskwesties, aangezien de termijn 46 + 30 dagen zal bedragen, alvorens er een nieuwe beslissing van de raadkamer komt.

De Minister preciseert dat er tussen twee beslissingen van een onderzoeksgerecht ten principale nooit meer dan 30 dagen zullen verlopen.

Dezelfde spreker werpt op dat de vroegere procedure het voordeel had dat het onderzoek werd voortgezet, met name dank zij de samenvattende ondervraging.

De heer Defosset wijst erop dat de voorgestelde bepalingen niet met de praktijk overeenstemmen.

*
* *

Le Ministre se déclare favorable à l'adoption d'une autre formule, pour autant que celle-ci respecte le souci d'avoir un contrôle effectif de la Cour de cassation.

M. Defosset estime que le pourvoi en cassation doit justement permettre d'éviter les procédures parallèles. Il faudrait que l'arrêt de la Chambre des mises en accusation ne puisse valoir titre de détention pour un mois que lorsqu'il y a eu procédure en cassation.

Le Ministre précise qu'en cas d'application de cette formule, le pourvoi en cassation entraîne automatiquement le mois de détention supplémentaire. On hésitera donc à aller en cassation.

*
* *

Revenant à l'article 30, § 4, *Mme Onkelinx* fait observer qu'en cas de procédures concurrentes, le dossier est renvoyé à la Chambre du conseil, alors qu'il y a une procédure en cassation. Si la Chambre du conseil prononce la mise en liberté, le détenu est donc mis en liberté, sauf s'il y a appel du parquet. La procédure parallèle a l'avantage de fournir un arrêt de principe de la Cour de cassation.

Le Ministre précise que l'arrêt n'a pas d'effets si, entretemps, il y a eu de nouvelles confirmations. Avec le nouveau système proposé, la sanction devient immédiate. Si la Chambre des mises en accusation, statuant sur renvoi, va dans le même sens que la Cour de cassation, estimant que les motifs qui ont été soulevés ne suffisent pas à justifier la détention, il y a effectivement mise en liberté.

En tout état de cause, il est fondamental d'élaborer un système qui permet un contrôle réel de la Cour de Cassation.

Mme Onkelinx fait remarquer que l'on n'osera plus aller en cassation pour des problèmes de principe, puisque le délai sera de 46 + 30 jours, avant qu'il y ait une nouvelle décision de la Chambre du conseil.

Le Ministre ajoute qu'il ne va jamais s'écouler plus de 30 jours entre deux décisions d'une juridiction d'instruction sur le fond.

La même intervenante rétorque que l'ancienne procédure offre l'avantage de faire poursuivre l'instruction.

M. Defosset remarque que les dispositions proposées ne correspondent pas avec la pratique.

*
* *

De Voorzitter staat stil bij artikel 11 van het ontwerp dat betrekking heeft op het bevel tot medebrenging en verklaart niet erg ingenomen te zijn met de voorgestelde bepalingen. Hij wijst op de bedenkelijke omstandigheden waarin tegen sommige personen een bevel tot medebrenging wordt verleend, terwijl ze helemaal niet proberen zich te verzetten of weigeren te gehoorzamen.

De tekst van artikel 11 biedt geen garantie dat dit zich in de toekomst niet meer voordoet.

De heer Mundeleer meent dat men zich moet inspannen om het gerecht een grotere geloofwaardigheid in de ogen van het publiek te geven. Die ongeloofwaardigheid is trouwens vaak het gevolg van de ongelukkige wijze waarop de media ruchtbaarheid geven aan bepaalde feiten. Soms krijgt men de indruk dat zaken die te maken hebben met bepaalde strata in het maatschappelijk leven, stelselmatig in de doofpot worden gestopt.

De Voorzitter is bereid aan dit punt later een bespreking te wijden. Hij wijst erop dat het onaanvaardbaar is, dat ruchtbaarheid wordt gegeven aan een bevel tot medebrenging dat door het publiek verward wordt met een bevel tot aanhouding.

De heer Defosset betreurt dan weer dat bevelen tot medebrenging worden verleend tegen personen die zich geheel vrijwillig bij de rechterlijke overheid hebben aangemeld.

Uw Rapporteur merkt op dat krachtens het principe van het vermoeden van onschuld, er inderdaad geen ruchtbaarheid mag worden gegeven aan een bevel tot medebrenging aangezien ruchtbaarheid werkelijk afbreuk doet aan dat vermoeden. Vaak wordt aan iemands eer onherroepelijk schade berokkend, ook al komt later de echte waarheid aan het licht.

*
* *

In verband met de termijnen die de kamer van inbeschuldigingstelling in acht moet nemen wanneer zij in beroep uitspraak doet over een beslissing van de raadkamer, merkt *de Minister* op dat één enkele termijn van minder dan 15 dagen nadelig zou zijn.

Het gerecht zou immers uitspraak moeten doen in dermate slechte omstandigheden dat de rechtsbedeling in het gedrang zou komen. Bovendien zouden ook de rechten van de verdediging daarmee op geen enkele manier gebaat zijn. De Minister geeft er dus de voorkeur aan de door de Senaat goedgekeurde tekst te handhaven.

De Voorzitter zou liever één enkele termijn van tien dagen voor beide bijzondere gevallen zien. De praktische noden acht hij als argument onvoldoende om naargelang van de aard van de beslissing van de raadkamer in de wet verschillen in te bouwen (de invrijheidstelling).

De Minister voegt eraan toe dat men niet alleen oog mag hebben voor de snelheid waarmee wordt gehan-

Evoquant l'article 11 du projet relatif au mandat d'amener, *le Président* se déclare peu satisfait des dispositions proposées. Il évoque les circonstances déplorables dans lesquelles certaines personnes ont fait l'objet d'un mandat d'amener, alors qu'il n'y a pas de tentative de rébellion ou de refus d'obéir.

Le texte de l'article 11 n'offre pas la garantie que de telles pratiques ne se reproduiront plus.

M. Mundeleer relève que des efforts devraient être entrepris pour que la Justice ne jouisse plus d'un tel discrédit aux yeux du public. Ce discrédit est d'ailleurs souvent le fait d'une mauvaise publicité accordée par les media. On donne parfois l'impression que les affaires touchant certaines sphères de la vie sociale sont systématiquement étouffées.

Le Président se déclare favorable à un débat ultérieur sur ce point. Il ajoute encore qu'il est inadmissible qu'une publicité soit accordée à un mandat d'amener, le public confondant celui-ci avec un mandat d'arrêt.

M. Defosset déplore, de son côté, qu'on décerne des mandats d'amener à des personnes qui se présenteraient de leur plein gré devant les autorités judiciaires.

Votre Rapporteur fait encore observer qu'au nom de la présomption d'innocence, il ne peut effectivement pas y avoir de publicité relative à ce mandat, puisque celle-ci est véritablement attentatoire à cette présomption. Le préjudice causé à l'intéressé est souvent irréversible, même lorsqu'on rétablit ultérieurement la vérité.

*
* *

Pour ce qui concerne les délais à observer par la Chambre des mises en accusation statuant sur appel d'une décision de la Chambre du conseil, *le Ministre* fait observer que l'instauration d'un délai unique inférieur à quinze jours serait préjudiciable.

La juridiction serait en effet amenée à se prononcer dans des conditions à ce point mauvaises qu'elles compromettraient la bonne administration de la justice. Cela ne favoriserait d'ailleurs en rien les droits de la défense. Le Ministre se déclare donc favorable au maintien du texte adopté par le Sénat.

Le Président préférerait plutôt voir s'instaurer un délai uniforme de dix jours dans les deux cas d'espèce. Il estime que les nécessités pratiques ne justifient pas qu'il faille légiférer de façon différente selon la nature de la décision de la Chambre du conseil (la mise en liberté de quelqu'un).

Le Ministre ajoute qu'il ne peut seulement être question d'agir rapidement. Il faut que, vu l'enjeu, la

deld. Daarvoor staat teveel op het spel. Het Hof moet in serene omstandigheden uitspraak kunnen doen. Met een te korte termijn loopt men bovendien het risico dat de verdediging onder druk wordt gezet om uitstel te vragen. Het is ten andere onmogelijk om alle gevallen even snel af te handelen.

Als voor een uitzonderlijk geval een zeer korte termijn wordt opgelegd, is het logisch dat voor andere dossiers een langere termijn wordt gesteld.

De Minister geeft als voorbeeld de adviezen die aan de Raad van State gevraagd worden. Indien de Raad van State wordt verzocht zich iedere keer binnen drie dagen uit te spreken, kan hij dat tempo onmogelijk bijhouden. In uitzonderlijke gevallen blijft dat evenwel heel goed mogelijk.

De Voorzitter knoopt aan bij het antwoord van de Minister. Hij acht het onaanvaardbaar dat de verdediging acht of tien dagen vóór de uitspraak om uitstel verzoekt om haar pleidooi voor de kamer van inbeschuldigingstelling opnieuw voor te bereiden. Hij vindt het bezwaar dan ook niet erg gegrond.

De Voorzitter voegt er nog aan toe dat wanneer de beslissing van de raadkamer eenmaal is genomen, het dossier nog dezelfde dag aan de kamer van inbeschuldigingstelling moet worden overgezonden. De Voorzitter van de kamer van inbeschuldigingstelling kan het dossier bijgevolg onmiddellijk in behandeling nemen om zo spoedig mogelijk uitspraak te doen. De analogie met de adviezen van de Raad van State is volgens hem dan ook niet pertinent.

*
* *

De heer *Bourgeois* verheugt zich over het feit dat het ontwerp eindelijk wordt besproken. Haast alle leden van de Commissie voor de Justitie hebben ten andere ooit dienaangaande een wetsvoorstel ingediend.

Wat er ook van zij, spreker vindt de tekst van het ontwerp zeer volledig en goed gestructureerd. De tekst zal voor juristen een makkelijk te hanteren werkinstrument vormen.

Hij brengt in herinnering dat de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 23 april 1985 een tekst over hetzelfde onderwerp heeft goedgekeurd. De Senaat heeft die tekst evenwel niet besproken. Toch lijken de fundamentele beginselen die aan de destijds goedgekeurde bepalingen ten grondslag lagen, ook als basis voor de huidige tekst van het ontwerp te hebben gediend.

Spreker vermeldt in dat verband volgende voorbeelden :

- de voorlopige hechtenis is pas mogelijk wanneer het feiten betreft waarop ten minste één jaar gevangenisstraf staat;
- aan de onderzoeksrechter wordt een zeer nauwkeurige motivering gevraagd in verband met de drie te vervullen voorwaarden;
- de bijstand van een advocaat is verplicht;

Cour puisse statuer avec une sérénité suffisante. En outre, si le délai est trop bref, le risque est grand de voir s'exercer une pression sur la défense pour que celle-ci demande une remise. Enfin, il semble impossible de traiter l'ensemble des cas avec la même rapidité.

Il est logique, si on impose un délai très bref dans un cas exceptionnel, de prévoir un délai plus long pour le traitement des autres dossiers.

Le Ministre renvoie, à titre d'exemple, aux avis demandés au Conseil d'Etat. Si l'on demande chaque fois au Conseil d'Etat de se prononcer dans les trois jours, il ne pourra plus le faire. Dans les cas exceptionnels, cela reste tout à fait possible.

Faisant suite à la réponse du Ministre, le *Président* fait valoir qu'il jugerait inadmissible que la défense, si l'on statue dans les huit ou dix jours, demande la remise pour se repréparer à plaider devant la Chambre des mises en accusation. L'objection ne lui semble donc pas très fondée.

Le *Président* relève encore qu'à partir de la décision de la Chambre du conseil, le dossier doit être transmis, le même jour, à la Chambre des mises en accusation. Rien n'empêche donc le *Président* de la Chambre des mises en accusation d'étudier immédiatement ce dossier, afin de statuer dans les meilleurs délais. L'analogie avec les avis du Conseil d'Etat ne lui semble, à ce propos, guère pertinente.

*
* *

M. Bourgeois se réjouit que l'on discute enfin de ce projet. Pratiquement tous les membres de la Commission de la Justice ont d'ailleurs introduit, un jour, une proposition de loi à ce sujet.

Quoi qu'il en soit, l'intervenant juge le texte dudit projet très complet et bien structuré. Les praticiens du droit pourront s'y retrouver assez facilement.

Le membre rappelle que le 23 avril 1985, la Chambre des Représentants avait adopté un texte à ce même propos. Celui-ci n'avait toutefois pas été examiné par le Sénat. Il semble pourtant que les grands principes qui régissaient les dispositions adoptées à l'époque aient servi de base au présent texte du projet.

L'orateur cite, à titre d'exemple :

- la détention préventive ne peut s'appliquer qu'à des faits punissables d'une peine d'emprisonnement d'au moins un an;
- une motivation très précise est exigée du juge d'instruction en ce qui concerne les trois conditions à remplir;
- l'assistance d'un avocat devient obligatoire;

— het ontwerp vermeldt uitdrukkelijk dat de voorlopige hechtenis niet als een onmiddellijke straf mag worden beschouwd;

— de contacten met de advocaten moet in de beste omstandigheden verlopen.

Voor een aantal punten gaat het onderhavige ontwerp evenwel nog verder dan de in 1985 goedgekeurde tekst. In ieder geval komt het er nu op aan dat het nieuwe ontwerp zo spoedig mogelijk in werking kan treden.

Hij preciseert dat hij die nieuwe bepalingen heeft benaderd uitgaande van de werkzaamheden van de Onderzoekscommissie naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt. In dat verband verheugt het hem dat men besluit bij de verschillende procedures veel nauwkeuriger tewerk te gaan. Het onderzoek naar de moordpartijen van de bende van Nijvel werd immers voor een deel bemoeilijkt door het wanordelijke verloop van dat gerechtelijk onderzoek.

Zo rees er betwisting over de verklaringen die tijdens de verhoren werden opgetekend, zowel wat de omstandigheden betreft als op inhoudelijk vlak. Het was bovendien niet mogelijk het begin of het einde ervan vast te stellen. De verdachten hebben toen de morele druk doen gelden die op hen werd uitgeoefend, zodat die verhoren moesten worden overgedaan en alsmaar dezelfde leemten bleven vertonen. Het gevolg was dat toen de zaak voor het Assisenhof werd gebracht, de jury geweigerd heeft om de verantwoordelijkheid te dragen voor het onzorgvuldige werk van het gerecht.

Het proces-verbaal dat van elk verhoor wordt opgemaakt moet het begin, het einde en de mogelijke onderbrekingen vermelden. Dat zijn geen details, in tegenstelling tot wat sommigen kunnen denken. De verhoren, en het onderzoek, zullen daardoor meer waarde krijgen. Die opmerking geldt tevens voor de omstandigheden van de aanhouding, het bevel tot medebrenging, het bevel tot aanhouding enz.

In voorkomend geval kunnen straffen worden uitgesproken.

Die nieuwe bepalingen liggen overigens volledig in het verlengde van de opmerkingen van de Onderzoekscommissie.

Voorts vindt spreker het positief dat de rechten van de persoon, en die van de verdachte in het bijzonder, werden verruimd. De procureur des Konings of de onderzoeksrechter moet zijn beslissing dus telkens motiveren. Die motivering moet de precieze omstandigheden vermelden die het bevel tot medebrenging of aanhouding rechtvaardigen.

De verdachte moet bovendien een afschrift ontvangen van het proces-verbaal van zijn verhoor door de onderzoeksrechter. Vanaf het begin van de procedure kan hij dat stuk doorgeven aan zijn advocaat, wiens bijstand verplicht wordt. Deze kan de toestand dus beter beoordelen en hij kan met name ingrijpen om er op toe te zien dat de wettelijke voorschriften in acht worden genomen.

— le projet dispose explicitement que la détention préventive ne peut être considérée comme une sanction immédiate;

— les communications avec les avocats se font dans de meilleures conditions.

En un certain nombre de points, le présent projet va cependant encore plus loin que ce qui avait été adopté en 1985. En tout état de cause, il importe maintenant qu'il puisse être appliqué dans les meilleurs délais.

Le même intervenant précise qu'il a approché ces nouvelles dispositions sous l'angle des travaux de la Commission d'enquête parlementaire sur la manière dont la lutte contre le banditisme et le terrorisme est organisée. Il se déclare, à ce propos, satisfait de la décision de travailler, de façon beaucoup plus précise, au niveau des différentes procédures. L'enquête sur les tueries du Brabant wallon a en effet en partie été entravée par le déroulement chaotique de cette enquête judiciaire.

C'est ainsi que des déclarations enregistrées lors d'interrogatoires ont fait l'objet de contestations tant quant à leurs circonstances qu'à leur fond. Il n'était, en outre, pas possible d'en déterminer le début ou la fin. Les suspects ont alors évoqué la pression morale dont ils avaient fait l'objet, ce qui a entraîné la répétition de ces interrogatoires présentant toujours les mêmes lacunes. Si bien que lorsque l'affaire fut portée devant la Cour d'assises, le jury s'est refusé à assumer la responsabilité du travail imparfait des autorités judiciaires.

Le procès-verbal qui sera dressé de chaque audition mentionnera le début et la fin de l'interrogatoire, ainsi que ses éventuelles suspensions. Contrairement à ce que d'aucuns pourraient penser, il ne s'agit pas de détails. Cela donnera d'autant plus de valeur aux auditions et à l'enquête. Cette remarque vaut également pour les circonstances de l'arrestation, du mandat d'amener, du mandat d'arrêt, etc.

Le cas échéant, des sanctions seront également prononcées.

Ces nouvelles dispositions rencontrent d'ailleurs parfaitement les observations formulées par la Commission d'enquête précitée.

Le même intervenant juge également bénéfique que l'on ait élargi les droits de l'individu et du suspect en particulier. Ainsi, il faut à chaque fois une motivation de la décision prise par le procureur du Roi ou par le juge d'instruction. Cette motivation doit reprendre les circonstances précises qui justifient le mandat d'amener ou d'arrêt.

De plus, l'inculpé doit recevoir aussi copie du procès-verbal de son audition par le juge d'instruction. Ainsi, il peut la transmettre, dès le début de la procédure, à son avocat dont l'assistance est obligatoire. Ce dernier sera ainsi mieux à même d'apprécier la situation et d'intervenir notamment pour veiller au respect des prescriptions légales.

De Onderzoekscommissie had in dat verband voorgesteld de stukken ook aan de burgerlijke partij mede te delen. Die zou zodoende het verloop van het onderzoek kunnen volgen en, in voorkomend geval, om een aanvullend onderzoek kunnen vragen. Dat voorstel moet later opnieuw ter hand worden genomen om het onderzoek nog meer openbaarheid te geven.

Spreker verwijst nogmaals naar een van de conclusies van de Onderzoekscommissie; hij onderstreept dat het opsporingsonderzoek zo spoedig mogelijk bij wet moet worden geregeld. Thans vertoont dat deel van de procedure tal van leemten; het vormt een echte schemerzone in het onderzoek. In dat verband lijkt het aangewezen zich te spiegelen aan het ontwerp dat in 1914 door de toenmalige Minister van Justitie Carton de Wiart werd ingediend, of nog aan de voorstellen die Koninklijk Commissaris Bekaert tot besluit van zijn werkzaamheden heeft geformuleerd.

Tevens zij opgemerkt dat de bepalingen van het ontwerp de rol van de procureur des Konings beter afbakenen. In de conclusies van de Commissie (stuk n°59/8 - 1988, blz. 377) wordt gesteld dat « de procureurs de wanbedrijven en misdaden doen opsporen. Zij hebben de leiding en de verantwoordelijkheid van het opsporingsonderzoek ».

Zelfs indien die bedoeling in het ontwerp niet volledig tot uiting komt, bepaalt artikel 1 echter wel dat zodra de officier van gerechtelijke politie tot aanhouding is overgegaan, « hij dit onverwijld meedeelt aan de procureur des Konings door middel van de snelste communicatiemiddelen ». Deze laatste wordt derhalve van bij het begin van het onderzoek een essentiële figuur.

Artikel 2, 1°, bepaalt eveneens dat « de beslissing tot vrijheidsbeneming alleen kan worden genomen door de procureur des Konings ».

In hetzelfde verband wordt ook de rol van de onderzoeksrechter beter bepaald. De Commissie had voorgesteld dat hij de *rechter van het onderzoek* zou worden. Hij controleert « de wettelijkheid van het onderzoek en gaat in het bijzonder na of de rechten van het individu worden gerespecteerd en of de bewijzen voldoende zijn » (Ibidem, blz. 379).

Ook voor dat aspect gaat men de goede weg op, zoals artikel 17 aantoont : « Wanneer de onderzoeksrechter weigert een door de procureur des Konings gevorderd bevel tot aanhouding te verlenen, geeft hij een met redenen omklede beschikking die hij hem onmiddellijk mededeelt. Tegen deze beschikking staat geen rechtsmiddel open. »

De heer Chevalier preciseert dat de rechtspraak van het Hof van Cassatie in dezelfde zin gaat.

De heer Bourgeois wijst erop dat het beter is dat in de wet te bepalen. Hij verwijst eveneens naar artikel 25, § 2 : « Na de beslissing van de Raadkamer, kan de onderzoeksrechter in de loop van het onderzoek, bij een met redenen omklede beschikking (...) het bevel tot aanhouding opheffen. » Hier probeert men de po-

Dans le même ordre d'idées, la Commission d'enquête avait émis la suggestion d'élargir la communication des pièces à la partie civile. Celle-ci pourrait ainsi se tenir au courant de l'évolution de l'instruction et demander, le cas échéant, des investigations complémentaires. Il faudra pouvoir reconsidérer cette proposition ultérieurement, en vue d'assurer encore une meilleure publicité de l'instruction.

Renvoyant une fois encore à une des conclusions des travaux de la Commission d'enquête, l'orateur insiste sur la nécessité d'en arriver également rapidement à une législation en matière d'information judiciaire. Cet aspect de la procédure présente pour l'instant de nombreuses lacunes et constitue une véritable zone d'ombre de l'instruction. Il serait même bon de s'inspirer, à cette occasion, du projet déposé en 1914 par le Ministre de la Justice de l'époque, M. Carton de Wiart, ou encore des propositions formulées par le Commissaire royal Bekaert dans le cadre de ses travaux.

Il convient également de noter que les dispositions du projet vont dans le sens d'un meilleur positionnement du procureur du Roi. Comme la Commission le précise dans ses conclusions (Doc. n° 59/8 - 1988, p. 377), « les procureurs sont chargés de la recherche des délits et crimes. Ils assument la direction et la responsabilité de l'information ».

Même si cette volonté n'est pas finalisée entièrement dans le présent projet, l'article 1er indique toutefois que « dès que l'officier de police judiciaire a procédé à une arrestation, il en informe immédiatement le procureur du Roi par les moyens de communication les plus rapides. » Ce dernier devient donc, dès le début, un personnage incontournable.

Le 1° de l'article 2 prévoit également que « la décision de privation de liberté ne peut être prise que par le procureur du Roi ».

Dans le même ordre d'idées, on en arrive également à un meilleur positionnement du juge d'instruction. La Commission avait suggéré qu'il devienne le *juge de l'instruction*. « Il vérifie si les actes d'instruction se déroulent conformément aux prescriptions légales, si les droits individuels sont respectés et si les preuves sont suffisantes » (Ibidem - p. 379).

Ici aussi, on va dans le bon sens, comme le démontre l'article 17 : « Lorsque le juge d'instruction refuse de décerner un mandat d'arrêt requis par le procureur du Roi, il rend une ordonnance motivée qu'il lui communique immédiatement. Cette ordonnance n'est susceptible d'aucun recours. »

M. Chevalier précise que la jurisprudence de la Cour de Cassation va dans le même sens.

M. Bourgeois indique qu'il est préférable de le prévoir dans la loi. Il se réfère également au § 2 de l'article 25 : « Après la décision de la Chambre du conseil, le juge d'instruction peut, dans le cours de l'instruction, donner mainlevée du mandat d'arrêt par une ordonnance motivée (...). » On cherche ici, de façon tan-

sitie van de onderzoeksrechter daadwerkelijk te versterken. Hij kan zich onafhankelijker opstellen ten opzichte van het parket en hij moet eveneens toezien op de naleving van de rechten van de verdediging.

Tot slot verheugt spreker zich erover dat het ontwerp niet alleen technische verbeteringen aanbrengt, maar dat ook het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek op een meer eigentijdse wijze zullen gebeuren.

III. — BESPREKING VAN DE ARTIKELEN

Artikel 1

De Voorzitter acht de verplichte vermelding in het proces-verbaal van de in het 6° van dit artikel opgenomen preciseringen een aanzienlijke vooruitgang.

De heer Bourgeois stipt aan dat elke aanhouding door een officier van gerechtelijke politie onverwijld door middel van de snelste communicatiemiddelen aan de procureur des Konings moet worden meegegeeld. Het verheugt hem dat de klemtoon op de snelheid van die communicatie wordt gelegd.

Spreker constateert dat in het proces-verbaal het juiste uur moet worden vermeld van de effectieve vrijheidsbeneming. In het 3° van het artikel wordt evenwel aangegeven dat een particulier iemand kan vasthouden die bij een misdaad of wanbedrijf op heterdaad betrapt werd en dat de termijn van 24 uur ingaat op het ogenblik dat de feiten aan een agent van de openbare macht worden aangegeven. Het artikel bepaalt evenwel niet dat het juiste uur waarop die particulier zijn aangifte doet, in het door de officier van gerechtelijke politie opgemaakte proces-verbaal moet voorkomen.

Ware het niet raadzaam zulks nader aan te geven? Hoe kan men anders een overschrijding van de termijn inroepen? Tussen het ogenblik waarop de particulier de persoon vasthoudt en het ogenblik waarop hij het feit aan de agent van de openbare macht aangeeft, kan immers heel wat tijd verlopen.

De Minister acht het raadzaam te vermelden dat het ogenblik waarop de ordestrejdkrachten van het optreden van een particulier in kennis worden gesteld, een van de « omstandigheden is waarin de vrijheidsbeneming tot stand is gekomen ». Een proces-verbaal waarin dat gegeven ontbreekt, zou duiden op een verzuim en zou de uitoefening van de rechten van de verdediging in het gedrang brengen. Aangezien twijfel in het voordeel van de verdachte speelt, kan het Hof van Cassatie daaruit conclusies trekken die gunstig uitvallen voor hem.

De heer Couvellers haalt een recent voorval aan en wijst erop dat men het vaak niet zo nauw neemt met de vermeldingen die nu al in het proces-verbaal moeten voorkomen. Hij geeft toe dat het een delicate zaak is te bepalen dat een proces-verbaal waarin bepaalde gegevens ontbreken, als valsheid in geschrifte of als nietig en van onwaarde moet worden aangemerkt.

gible, à renforcer la position du juge d'instruction. Il est plus indépendant à l'égard du parquet et doit également veiller au respect des droits de la défense.

En conclusion, l'intervenant se félicite que ce projet apporte non seulement des améliorations d'ordre technique, mais qu'il va aussi dans le sens d'une conception plus moderne de l'information et de l'instruction judiciaires.

III. — DISCUSSION DES ARTICLES

Article 1er

Le Président estime que la mention au procès-verbal des précisions reprises au 6° de l'article constitue un progrès très important.

M. Bourgeois relève que toute arrestation par un officier de police judiciaire doit faire l'objet d'une information immédiate et par les moyens de communication les plus rapides au procureur du Roi. Il se réjouit qu'on insiste sur la rapidité de cette communication.

L'orateur constate que le procès-verbal doit mentionner l'heure précise de la privation de liberté effective. Cependant, dans le 3° de l'article, il est indiqué qu'un particulier peut retenir une personne en flagrant crime ou en flagrant délit et que le délai de 24 heures prend cours au moment de la dénonciation des faits à un agent de la force publique. L'article ne dispose toutefois pas que l'heure précise de cette communication par le particulier doit figurer au procès-verbal rédigé par l'officier de la police judiciaire.

Ne serait-il pas opportun de le mentionner? En l'absence d'une telle disposition, comment pourra-t-on, dans ce cas, se prévaloir d'un dépassement du délai? Beaucoup de temps peut, en effet, s'écouler entre le moment où le particulier retient la personne et celui où il dénonce le fait à l'agent de la force publique.

Le Ministre juge opportun d'indiquer que le moment où les forces de l'ordre sont avisées de l'intervention du particulier constitue une des « circonstances dans lesquelles la privation de liberté s'est effectuée ». Le procès-verbal qui n'indiquerait pas cet élément poserait un problème quant à l'exercice des droits de la défense. Le doute profitant à l'inculpé, la Cour de Cassation pourrait en tirer des conclusions favorables à celui-ci.

Evoquant une affaire récente, *M. Couvellers* précise qu'il est souvent fait peu de cas des mentions qui doivent actuellement déjà être reprises dans les procès-verbaux. Il concède qu'il est délicat de prévoir qu'un procès-verbal ne reprenant pas certains éléments soit considéré comme un faux en écritures ou comme nul et non avenu.

De voorschriften van dit artikel moeten evenwel in acht worden genomen, wat sommige hoven van beroep daarover ook denken. De verdachte, wie dat ook is, kan rechten doen gelden, met name wat de formulering van zijn proces-verbaal van aanhouding betreft. In dat verband is een mentaliteitsverandering nodig.

De heer Chevalier is dezelfde mening toegedaan.

De heer Bourgeois merkt op dat artikel 15 bepaalt dat het verzuim van de voor het bevel tot medebrenging geldende vormen altijd wordt gestraft met geldboete ten laste van de griffier. Bovendien kan het tot vermaning aanleiding geven. Op de niet-nakoming van de voor het proces-verbaal van aanhouding voorgeschreven vormen staat evenwel geen straf. Waarom niet? Moet de niet-nakoming van het bepaalde in artikel 1 al of niet worden gestraft?

De Minister beaamt dat de voorschriften van het 6° heel wat meer zijn dan fraaie woorden. De processen-verbaal moeten wel degelijk de omstandigheden van de vrijheidsbeneming in detail weergeven.

In de artikelen 15 en 19 wordt in straffen voorzien omdat het daarbij meer bepaald om een aanhoudingsbevel gaat, dat tot gevolg heeft dat een persoon van een fundamentele grondwettelijke vrijheid wordt beroofd. Elke vervalsing of elk verzuim betreffende de vormen bij de opmaak van het bevel moet bijgevolg worden gestraft.

De artikelen 1 en 2 hebben veeleer betrekking op feitelijke omstandigheden, aangezien er geen aanhoudingsbevel is. Worden de vormen evenwel verzuimd, dan spreekt het vanzelf dat het Hof van Cassatie daaruit bepaalde conclusies zal kunnen trekken. Op grond daarvan kunnen straffen worden uitgesproken.

Art. 2

De heer Bourgeois vraagt naar de strekking en de interpretatie die moet worden gegeven aan een pasus van het verslag van de Senaat betreffende de rol van de procureur des Konings (stuk n° 658/2 - p. 50):

« In de algemene bespreking werd reeds gesteld: Vanaf het begin is het het openbaar ministerie dat de beslissing neemt tot vrijheidsbeneming.

Alhoewel de Commissie dus aanvaardde dat alleen aan de procureur des Konings een werkelijke beslissingsmacht voor de eerste vrijheidsbeneming wordt toebedeeld (het voorstel van ontwerp van de werkgroep-Declercq begon betekenisvol met « De procureur des Konings ... »), stelden verschillende leden voor om noch de procureur des Konings, noch de officieren van de gerechtelijke politie, hulpofficieren van de procureur des Konings in de aanhef van artikel 1 te vermelden ».

Weigert men aldus toe te geven dat op dat ogenblik de procureur des Konings het gerechtelijk onderzoek leidt?

Il faut toutefois que le prescrit de cet article soit respecté, quoi qu'en pensent certaines Cours d'appel. Le suspect, quel qu'il soit, a des droits à faire valoir, notamment pour ce qui concerne la rédaction de son procès-verbal d'arrestation. Il faudra, à ce propos, changer les mentalités.

M. Chevalier abonde dans le même sens.

M. Bourgeois fait observer que pour ce qui concerne le mandat d'amener, l'article 15 dispose que l'inobservation des formalités prescrites pour le mandat est toujours punie d'une amende contre le greffier et peut donner lieu à des injonctions. Il n'y a cependant aucune sanction pour l'inobservation des formalités prescrites pour le procès-verbal de l'arrestation. Quelle en est la raison? Ces sanctions sont-elles ou non applicables en cas de non-respect de ces dispositions de l'article 1er?

Le Ministre confirme que les prescrits du 6° de l'article 1er constituent bien davantage qu'une clause de style. Les procès-verbaux doivent effectivement refléter les circonstances détaillées de la privation de liberté.

Si des sanctions sont prévues à l'article 15 tout comme à l'article 19, c'est parce qu'il s'agit ici spécifiquement d'un titre de détention, qui a pour effet de priver un individu d'une liberté constitutionnelle fondamentale. Toute falsification ou tout manquement aux formalités dans l'élaboration du titre doit donc être sanctionné.

Les articles 1er et 2 concernent plutôt des circonstances de fait, puisqu'il n'y a pas de titre de détention. Cependant, si des formalités sont négligées, il va de soi que la Cour de Cassation pourra en tirer certaines conclusions. C'est à ce niveau que se trouve la sanction.

Art. 2

M. Bourgeois s'interroge sur la portée de l'interprétation à donner à un passage du rapport du Sénat relatif au rôle du procureur du Roi (Doc. n° 658/2, p. 50):

« Déjà, lors de la discussion générale, il a été dit que c'est le ministère public qui, dès le début, décide de la privation de liberté.

Bien que la Commission admette ainsi que seul le procureur du Roi se voie attribuer le pouvoir effectif de décision quant à la privation de liberté initiale, plusieurs membres proposent de ne mentionner ni le procureur du Roi, ni les officiers de police judiciaire, auxiliaires du procureur du Roi, dans la phrase liminaire de l'article 1er ».

Veut-on ainsi refuser d'admettre à ce moment que c'est le procureur du Roi qui mène l'instruction?

De Minister merkt op dat men een overbodige herhaling van de formulering van artikel 1 heeft willen voorkomen. Het eerste lid bevat het algemene beginsel en pas daarna volgen de regels die in acht moeten worden genomen. De eerste van die regels bepaalt dat de beslissing alleen door de procureur des Konings mag worden genomen. De aangehaalde passus heeft niet meer dan een formele betekenis en slaat niet op de inhoud.

De heer Bourgeois constateert dat in het 2° van het artikel gewag gemaakt wordt van bewarende maatregelen. Van welke aard zijn die maatregelen en door wie kunnen ze worden genomen ?

De Minister antwoordt dat die beslissingen alleen door de agenten van de openbare macht kunnen worden genomen. Hij licht het begrip « bewarende maatregelen » toe met twee voorbeelden :

— iemand wordt voor een gewone ondervraging op het politiecommissariaat ontboden. Tijdens die ondervraging blijkt dat zijn rol in de zaak belangrijker is dan aanvankelijk werd gedacht en dat hij vrij ernstige feiten gepleegd kan hebben.

Indien het individu in kwestie tracht te vluchten vóór de officier van gerechtelijke politie in contact is kunnen treden met de procureur des Konings om te vragen of hij de betrokkene moet arresteren, zijn in afwachting van de beslissing van de procureur des Konings bewarende maatregelen verantwoord;

— de politie stelt zich verdekt op voor de woning van een verdachte. Terwijl men bezig is contact te zoeken met de procureur des Konings, merkt de verdachte op dat hij vanuit een voertuig in de gaten gehouden wordt en slaat ijlings op de vlucht. Ook hier is het vrij normaal dat de politiemensen in afwachting van de beslissing van de procureur des Konings op eigen houtje kunnen optreden.

De heer Mundelee wenst te weten in hoeverre een agent van de openbare macht die geen bewarende maatregelen heeft genomen, eventueel aansprakelijk kan worden gesteld. In de tekst staat immers dat hij bewarende maatregelen mag nemen en niet dat hij daartoe verplicht is. Daarentegen moet de procureur des Konings blijkbaar onverwijld ingelicht worden.

De Minister acht het verkieslijk zich te houden aan de « mogelijkheid tot het nemen van bewarende maatregelen ». Van een verplichting kan ten andere worden gevreesd dat de politie daardoor in een moeilijke situatie terecht kan komen. Zo kunnen zij iets anders belangrijker vinden dan onmiddellijk in te grijpen.

In geval van evident verzuim is de sanctie eerder van tuchtrechtelijke aard.

De geschillen zullen dus moeten worden beslecht door de tuchtinstanties, en zelfs door de burgerlijke rechtbanken indien het feit dat er geen bewarende maatregelen werden genomen, civielrechtelijke gevolgen heeft.

Le Ministre indique que l'on a voulu éviter une redondance au niveau de la formulation de l'article 1er. Le premier alinéa pose le principe général, avant que ne soient reprises les règles à respecter. La première de ces règles dispose que la décision ne peut être prise que par le procureur du Roi. Le passage cité n'a donc qu'une signification formelle et ne porte pas sur le fond.

M. Bourgeois constate qu'au 2° de l'article, il est fait état de mesures conservatoires. Quelle est la nature de ces mesures et par qui peuvent-elles être prises ?

Le Ministre précise que ces décisions ne peuvent être prises que par les agents de la force publique. Il choisit d'illustrer, par deux exemples, la notion de « mesures conservatoires » :

— quelqu'un est convoqué à un commissariat de police pour un banal interrogatoire. Lors de l'interrogatoire il s'avère que son rôle dans l'affaire est plus important qu'il n'y paraissait au départ et que la personne peut être l'auteur de faits d'une certaine gravité.

Si avant que l'officier de police judiciaire n'ait pu prendre contact avec le procureur du Roi pour demander s'il faut procéder à une arrestation, l'individu tente de fuir, des mesures conservatoires se justifient en attendant la décision du procureur du Roi;

— une planque est organisée devant le domicile d'une personne suspecte. Pendant la période qui s'écoule pour contacter le procureur du Roi, l'individu s'aperçoit qu'il y a un véhicule en faction devant chez lui et quitte les lieux précipitamment. Il est ici aussi assez naturel que les policiers puissent intervenir en attendant la décision du procureur du Roi.

M. Mundelee voudrait savoir quelles seraient les responsabilités éventuelles d'un agent de la force publique qui n'aurait pas recouru aux mesures conservatoires. Le texte indique, en effet, qu'il peut prendre ces mesures et non qu'il doit le faire. Par contre, l'information du procureur du Roi semble devoir être immédiate.

Le Ministre juge préférable de s'en tenir à la « possibilité » de prendre des mesures conservatoires. L'obligation risque d'ailleurs de placer les policiers dans une situation difficile. Ils peuvent ainsi parfois avoir un autre objectif prioritaire que celui d'intervenir immédiatement.

Toutefois, si des négligences manifestes sont commises, la sanction est de nature plutôt disciplinaire.

Les litiges devront donc être tranchés par les instances disciplinaires, voire même par les tribunaux civils, s'il y a eu des conséquences civiles à l'absence de prise de mesures conservatoires.

Art. 3

Na een opmerking dienaangaande van de *Voorzitter*, merkt de *Minister* op dat de mogelijke misbruiken rond het bevel tot medebrenging voorkomen moeten kunnen worden. In de gevallen waarin zulks echt noodzakelijk is, moet een bevel tot medebrenging echter kunnen worden gevorderd.

De *Voorzitter* merkt op dat de gevallen die hij aanhaalt, zeker geen alleenstaande gevallen zijn. De bevelen tot medebrenging werden openbaar gemaakt en in ontoelaatbare omstandigheden uitgevoerd.

Mevrouw Onkelinx heeft het meer in het algemeen over hoofdstuk II betreffende het bevel tot medebrenging. Ze heeft de indruk dat de degelijke waarborgen welke de artikelen 1 en 2 inzake het bevel tot aanhouding bieden, niet in dit hoofdstuk terug te vinden zijn.

Uit de formulering van die artikelen kan men overigens zeer gemakkelijk besluiten dat een vrijheidsbeneming van 24 uur met 23 uur kan worden verlengd. Het bepaalde van artikel 7 van de Grondwet kan aldus moeiteloos worden omzeild.

De *Minister* bevestigt dat de duur van de vrijheidsbeneming middels het bevel tot medebrenging met 24 uur kan worden verlengd.

De *Voorzitter* herinnert eraan dat wanneer een bevel tot medebrenging tegen iemand wordt uitgevaardigd, het publiek de indruk krijgt dat die persoon al aangehouden is. Elementaire deontologische voorschriften moeten dan ook in acht genomen worden, met name inzake de openbaarheid die aan dat bevel moet worden gegeven. De mensenrechten moeten uit dat oogpunt nageleefd worden.

De *Voorzitter* deelt tevens de bezorgdheid van mevrouw Onkelinx.

De *Minister* verwijst in dat verband naar artikel 7, derde lid, van de Grondwet :

« Niemand kan behalve bij ontdekking op heterdaad, worden aangehouden dan krachtens een met redenen omkleed bevel van de rechter, dat moet worden betekend bij de aanhouding of uiterlijk binnen vierentwintig uren. »

Artikel 3 bepaalt dat het bevel inderdaad met redenen omkleed moet zijn. Een bevel tot aanhouding dat de vrijheidsbeneming langer dan 24 uur (termijn van de voorlopige hechtenis) kan laten duren, moet dus aan dat grondwettelijk voorschrift beantwoorden.

Ook zij opgemerkt dat het systeem van het bevel tot medebrenging niet langer een beslissing is van het Parket, maar wel van een rechter. Bovendien bepaalt artikel 7 dat ook de omstandigheden in het proces-verbaal moeten worden vermeld.

Overigens is het bevel tot medebrenging eigenlijk een technische vereiste. Wanneer een onderzoeksrechter in kennis wordt gesteld van het feit dat iemand die voor vrijheidsbeneming in aanmerking komt, buiten zijn arrondissement werd aangehouden en niet te zijner beschikking staat, moet hij van op afstand een

Art. 3

Faisant suite à une remarque en ce sens du *Président*, le *Ministre* observe que les abus éventuels du mandat d'amener doivent pouvoir être évités. Il faut toutefois laisser cette possibilité de requérir un mandat d'amener pour les cas où cela est vraiment nécessaire.

Le *Président* relève que les cas qu'il évoque sont loin d'être isolés; les mandats d'amener ont été rendus publics et exécutés dans des conditions inadmissibles.

Mme Onkelinx évoque plus globalement le chapitre II relatif au mandat d'amener. Elle a l'impression que les garanties sérieuses prévues aux articles 1er et 2 pour le mandat d'arrêt ne se retrouvent pas dans le présent chapitre.

De la formulation de ces articles, on peut, en outre, très facilement conclure que la privation de liberté de 24 heures pouvait être prolongée de 23 heures. Le prescrit de l'article 7 de la Constitution peut ainsi facilement être contourné.

Le *Ministre* confirme que par le biais du mandat d'amener, on peut prolonger la durée de la privation de liberté de 24 heures.

Le *Président* rappelle que lorsqu'un mandat d'amener est délivré contre quelqu'un, le public a l'impression que cette personne est déjà arrêtée. Il faut donc veiller au respect des règles déontologiques élémentaires, notamment pour ce qui concerne la publicité à accorder à ce mandat. Les droits de l'homme se doivent, dans cette optique, d'être respectés.

Le *Président* rejoint également la préoccupation exprimée par Mme Onkelinx.

Le *Ministre* renvoie, à ce propos, au troisième alinéa de l'article 7 de la Constitution :

« Hors le cas de flagrant délit, nul ne peut être arrêté qu'en vertu de l'ordonnance motivée du juge, qui doit être signifiée au moment de l'arrestation, ou au plus tard dans les vingt-quatre heures. »

L'article 3 indique que le mandat d'amener doit effectivement être motivé; la privation de liberté au-delà de 24 heures (délai de garde vue) doit répondre au prescrit constitutionnel.

Il faut également relever que le mandat d'amener ne constitue plus une décision du Parquet, mais bien celle d'un juge. En outre, l'article 7 précise que les circonstances doivent également être reprises au procès-verbal.

Le mandat d'amener est d'ailleurs en réalité une nécessité technique. Lorsqu'il est avisé qu'une personne qui peut faire l'objet d'une privation de liberté se trouve arrêtée en dehors de son arrondissement, le juge d'instruction doit être à même de décerner à distance un titre qui permet d'amener l'intéressé. Ce

bevel kunnen uitvaardigen om de betrokkene voor hem te brengen. Dat bevel moet ten laatste binnen de 24 uur na de vrijheidsbeneming aan de betrokkene worden betekend.

Betrokkene moet dan eveneens binnen de 24 uur, onder aanhoudingsmandaat worden geplaatst indien de onderzoeksrechter het noodzakelijk acht hem in voorlopige hechtenis te nemen.

Mevrouw Onkelinx verwijst naar de bepaling van artikel 5 : « De onderzoeksrechter ondervraagt binnen de vierentwintig uren na de betekening van het bevel tot medebrenging ». Zulks maakt het dus wel degelijk mogelijk de termijn van vierentwintig uur te verlengen.

De Minister verwijst naar artikel 8, tweede lid : « Indien het bevel tot medebrenging niet betekend is binnen de vierentwintig uren te rekenen van de effectieve vrijheidsbeneming, wordt de betrokkene terug in vrijheid gesteld ». Het grondwettelijk voorschrift wordt dan op grond van die bepaling nageleefd.

Eigenlijk gaat het om een operatie in twee fasen, waarin twee met redenen omklede bevelen een rol spelen. Het eerste bevelschrift moet ervoor zorgen dat het individu door medebrenging ter beschikking wordt gesteld. Het tweede bevelschrift moet uiterlijk 24 uur na betekening van het mandaat worden uitgevaardigd. Bijgevolg wordt de voor de verplaatsing nodige tijd niet langer toegevoegd aan de termijn waarover de rechter beschikt om zo nodig een aanhoudingsbevel uit te vaardigen.

De huidige praktijk leert ons trouwens dat de in aanmerking genomen tijd voor overbrenging vaak rekbaar is.

De heer Chevalier merkt op dat de gewoonte om de termijn voor het uitvaardigen van een aanhoudingsbevel met 24 uur te verlengen al bestond en nu in de wet dreigt te worden opgenomen. Zijns inziens strookt die werkwijze niet met wat de grondwetgever gewild heeft. Er moet snel kunnen worden gehandeld, aangezien de vrijheid van een persoon op het spel staat.

De Minister merkt op dat het om een met redenen omkleed bevel van een rechter gaat. Het bevel tot medebrenging maakt al sinds bijna 200 jaar deel uit van het Wetboek van Strafvordering. Thans wordt gepoogd duidelijker te bepalen in welke omstandigheden een bevel kan worden uitgevaardigd en welke termijnen de onderzoeksrechter in acht moet nemen.

Mevrouw Onkelinx is eveneens van mening dat men de gangbare handelwijze probeert te legaliseren. Het met redenen omklede bevel van de rechter heeft betrekking op de vrijheidsbeneming en niet op het eigenlijke bevel tot medebrenging.

De Voorzitter merkt op dat het eigenlijk om een soort verkapt aanhoudingsbevel gaat.

De heer Chevalier is het met die visie eens. Het bevel tot medebrenging kan in geen geval met een aanhoudingsbevel worden gelijkgesteld.

De heer Mundeeler voegt eraan toe dat het bevel tot medebrenging eigenlijk een voorloper van het aanhoudingsbevel is, voor zover dat laatste inderdaad

mandat doit être signifié au plus tard dans les 24 heures de la privation de liberté de l'intéressé.

L'individu devra être placé alors également dans les 24 heures, sous mandat d'arrêt, si le juge d'instruction juge nécessaire de le placer en détention préventive.

Mme Onkelinx renvoie à la disposition de l'article 5 : « Le juge d'instruction interroge dans les vingt-quatre heures de la signification du mandat d'amener. » Cela permet donc bien d'augmenter le délai de 24 heures.

Le Ministre se réfère au second paragraphe de l'article 8 : « Si le mandat d'amener n'est pas signifié dans les 24 heures à compter de la privation de liberté effective, l'intéressé est remis en liberté. » Le prescrit constitutionnel est alors respecté sur base de cette disposition.

Il s'agit en fait d'une opération en deux étapes où deux ordonnances motivées doivent intervenir. La première doit permettre d'amener l'individu à disposition, tandis que la seconde intervient dans les 24 heures de la notification du mandat d'amener. Cela signifie que désormais l'éventuel temps de déplacement n'est plus ajouté au délai dont le juge dispose pour décerner, le cas échéant, un mandat d'arrêt.

La pratique actuelle démontrait d'ailleurs que les temps de transfert étaient parfois élastiques.

M. Chevalier relève que cette pratique de prolonger le délai de 24 heures par un mandat d'amener existe déjà et qu'on risque ici de l'intégrer dans la loi. A son avis, on ne rencontre pas la volonté du constituant. Il faut pouvoir agir rapidement, dans la mesure où il en va de la privation de liberté d'un individu.

Le Ministre fait observer qu'il s'agit ici d'une ordonnance motivée d'un juge. Le mandat d'amener existe dans le Code d'Instruction criminelle depuis près de 200 ans. On cherche ici à clarifier les circonstances dans lesquelles ce mandat peut être décerné et les délais auxquels le juge d'instruction est tenu.

Mme Onkelinx estime également qu'on a voulu légaliser ici la pratique. L'ordonnance motivée du juge porte sur la privation de liberté et non pas sur le mandat d'amener en tant que tel.

Le Président fait valoir qu'il s'agit en réalité d'un mandat d'arrêt baptisé autrement.

M. Chevalier déclare partager cette vision des choses. Le mandat d'amener ne pouvait, en tout état de cause, être assimilé à un mandat d'arrêt.

M. Mundeeler ajoute que le mandat d'amener constitue un mandat d'arrêt avant la lettre, pour autant que celui-ci intervienne. En fait, on arrête une per-

wordt uitgevaardigd. In feite wordt iemand voor een bepaalde tijd aangehouden. De betrokkene weet dat hij hoogstens 24 uur later terug op vrije voeten is als geen aanhoudingsbevel tegen hem wordt uitgevaardigd.

De Minister geeft toe dat het enigszins zou kunnen gaan om een aanhoudingsbevel « bij gebrek aan beter ».

De heer Coveliers wijst erop dat in Nederland de termijn voor de « garde à vue » vier dagen bedraagt. Hij vindt het gevaarlijk te beweren dat het om een verkapt aanhoudingsbevel gaat. Heel wat onderzoeksrechters die een bevel tot medebrenging hebben ondertekend, willen immers niet zomaar toegeven dat ze zich met hun met redenen omklede bevel hebben vergist. Het is dan ook best mogelijk dat zij de motivering van het bevel tot medebrenging zonder meer overnemen.

Spreker is van mening dat 24 uur moet volstaan om te beslissen of een aanhoudingsbevel wordt uitgevaardigd.

De Minister antwoordt hierop dat de betrokkene vermoedelijk niet ter beschikking van de onderzoeksrechter is. Dat is de kern van het probleem. Is hij wel ter beschikking, dan kan van een bevel tot medebrenging geen sprake zijn.

Er is nog een andere reden waarom het bevel tot medebrenging noodzakelijk is : het geval waarin de betrokkene moet worden gedwongen met de politie mee te gaan.

De Voorzitter vraagt zich af wat de draagwijdte is van de zinsnede « kan slechts ter beschikking van de rechter worden gesteld ». Er moet volgens hem een zekere kans bestaan dat de betrokkene niet ter beschikking van de rechter komt, alvorens een bevel tot medebrenging mag worden verleend.

De Minister wijst erop dat de onderzoeksrechter de feiten moet beoordelen. Hij moet over een instrument kunnen beschikken dat hem in staat stelt iemand vast te houden wanneer hij dat nodig acht.

De Voorzitter zou willen voorkomen dat deze bepaling als volgt wordt uitgelegd : « aangezien de verdachte niet aanwezig is, kan maar best een bevel tot medebrenging worden uitgevaardigd ». Het gevaar moet wel degelijk bestaan dat de verdachte niet komt.

Het komt inderdaad voor dat een bevel tot medebrenging uitgevaardigd wordt ofschoon men alle redenen heeft om aan te nemen dat de betrokkene praktisch zeker ter beschikking is. Het bevel tot medebrenging mag niet automatisch verleend worden.

De heer Chevalier geeft een concreet voorbeeld : de Rijkswacht beneemt iemand zijn vrijheid. De betrokkene wordt ondervraagd en moet de nacht op de rijkswachtpost doorbrengen. De volgende morgen verwittigt de Rijkswacht de procureur des Konings dat een verdachte ter beschikking gesteld is. Sinds de effectieve vrijheidsbeneming zijn inmiddels 20 uren verlopen. De procureur des Konings vraagt dat hem het dossier wordt voorgelegd en constateert dat hem nog

sonne pour un certain temps. Celle-ci a l'assurance d'être libérée dans maximum 24 heures, s'il n'y a pas de mandat d'arrêt.

Le Ministre concède qu'il s'agit en quelque sorte d'un mandat d'arrêt « par défaut ».

M. Coveliers indique qu'aux Pays-Bas le délai de garde à vue est de quatre jours. Il juge l'argumentation relative à un mandat d'arrêt « par défaut » dangereuse, dans la mesure où beaucoup de juges d'instruction qui auront signé un mandat d'amener ne seront, le cas échéant, pas prêts à reconnaître leur éventuelle erreur, lorsqu'ils ont rendu cette ordonnance motivée. Le danger existe qu'ils reprennent simplement la motivation du mandat d'amener.

L'intervenant est d'avis que 24 heures doivent suffir pour décider de la délivrance d'un mandat d'arrêt.

Le Ministre répond que l'individu ne sera probablement pas à la disposition du juge d'instruction. C'est là que réside le problème. S'il est à disposition, il ne peut être question de mandat d'amener.

Il y a également un autre aspect à la nécessité du mandat d'amener : celui où il faut contraindre la personne à suivre les policiers.

Le Président s'interroge sur la portée de l'expression « ne peut être mise à la disposition de la justice ». Il faut à son avis, qu'il y ait un risque que cette personne ne se trouve pas à disposition, avant de délivrer le mandat d'amener.

Le Ministre indique qu'il s'agit là d'une appréciation de fait de la part du juge d'instruction. Il faut donner à ce dernier l'instrument qui lui permet de retenir la personne, s'il le juge nécessaire.

Le Président ajoute qu'il voudrait éviter qu'on interprète cette disposition de la façon suivante : « puisque le suspect n'est pas là, délivrons un mandat d'amener ». Il faut vraiment que le risque existe.

On délivre, en effet, parfois des mandats d'amener alors qu'on a toutes les raisons de croire que la personne sera presque certainement à disposition. Le mandat d'amener ne doit pas être automatique.

M. Chevalier cite un exemple précis : la Gendarmerie prive une personne de sa liberté. Après interrogatoire et une nuit passée au poste, on avertit le procureur du Roi qu'une personne suspecte se trouve à disposition. Entretemps, 20 heures se sont écoulées depuis la privation de liberté effective. Le procureur demande communication du dossier et constate alors qu'il lui reste une heure pour trancher. La tentation sera alors grande de délivrer un mandat d'amener

maar één uur rest om een beslissing te nemen. De verleiding zal groot zijn om een bevel tot medebrenging uit te vaardigen en zo over 24 uren extra te beschikken. Is die handelwijze toegelaten ?

De Minister antwoordt ontkennend. Artikel 2 bepaalt immers dat de politiediensten, buiten het geval van op heterdaad ontdekte misdaad of op heterdaad ontdekt wanbedrijf, niemand meer op eigen initiatief mogen aanhouden.

Het is dus niet langer geoorloofd iemand mede te brengen, een nacht op te sluiten, de volgende dag in twijfelachtige omstandigheden met zijn ondervraging te beginnen en ten slotte contact te zoeken met de procureur des Konings. Dergelijke handelwijze wordt voortaan door artikel 2 verboden.

Men dient vooraf contact op te nemen met de procureur des Konings en het proces-verbaal moet ten andere het uur vermelden waarop laatstgenoemde verwittigd werd. De aan de kaak gestelde misbruiken die in de huidige stand van de wetgeving mogelijk zijn, zullen in de toekomst uitgesloten zijn.

De heer Chevalier vraagt voorts wat er gebeurt als een procureur een dossier « vergeet ».

De Minister antwoordt dat een dergelijke vergetelheid met zich kan brengen dat de termijn van 24 uren te rekenen van de effectieve vrijheidsbeneming verloopt zonder dat er iets gebeurt. Ook dat is een vorm van misbruik.

De Voorzitter heeft het andermaal over de kwestie van de openbaarheid van de bevelen tot medebrenging. Hij vraagt dat grote voorzichtigheid aan de dag wordt gelegd wanneer beslist wordt dergelijke bevelen tot medebrenging uit te vaardigen.

De heer Bourgeois verheugt er zich over dat de bepalingen van artikel 3 de uitvaardiging van opeenvolgende bevelen tot medebrenging zullen verhinderen. Het mag niet meer voorkomen dat een bevel tot medebrenging wordt uitgevaardigd tegen een persoon die reeds ter beschikking gesteld is. Bovendien mogen twee bevelen (een bevel tot medebrenging en een aanhoudingsbevel) niet op dezelfde motivering steunen.

De heer Chevalier merkt op dat de beslissing tot vrijheidsbeneming alleen door de procureur des Konings genomen kan worden. In de meeste zaken kan die beslissing vrij snel en in ieder geval binnen de gestelde termijnen worden getroffen. In andere situaties zijn er soms heel wat precedents, zodat het noodzakelijk is inlichtingen bij andere parketten in te winnen. De magistraat kan zich in dat geval niet tijdig uitspreken. Wat gebeurt er dan ?

De Minister antwoordt dat de betrokkene in dat geval moet worden vrijgelaten of dat, indien hij probeert te ontsnappen, de nodige bewarende maatregelen moeten worden genomen.

Die maatregelen beogen een grotere bescherming van de individuele vrijheid, al kunnen zij het onderzoek bemoeilijken. Er is gestreefd naar een evenwicht tussen die beide aspecten.

pour disposer de 24 heures supplémentaires. Cette pratique sera-t-elle permise ?

Le Ministre répond par la négative. L'article 2 prévoit, en effet, que les services de police ne peuvent plus arrêter un individu de sa propre initiative, sauf cas de flagrant délit ou de flagrant crime.

On ne peut donc plus emmener quelqu'un, lui faire passer la nuit à l'amigo et le lendemain, commencer son interrogatoire dans des circonstances douteuses, avant de contacter enfin le procureur du Roi. Ces pratiques sont désormais interdites par l'article 2.

Il faut préalablement contacter le procureur du Roi. Le procès-verbal doit d'ailleurs indiquer l'heure à laquelle celui-ci a été avisé. Les abus dénoncés, qui peuvent se produire dans la situation actuelle, seront exclus à l'avenir.

M. Chevalier évoque encore le cas où un procureur « oublie » un dossier.

Le Ministre rétorque que s'il l'oublie, il risque de laisser écouler le délai de 24 heures à partir de la privation effective de liberté. Cela constitue également une forme d'abus.

Le Président aborde à nouveau le problème de la publicité des mandats d'amener. Il demande qu'une grande prudence soit observée lorsqu'il est décidé de délivrer de tels mandats.

M. Bourgeois se félicite que les dispositions de l'article 3 empêcheront de délivrer des mandats successifs. Il doit, en effet, devenir impossible de décerner un mandat d'amener à l'égard d'une personne qui se trouve déjà à disposition. De plus, deux mandats — un mandat d'amener et un mandat d'arrêt — ne peuvent s'appuyer sur des motivations identiques.

M. Chevalier relève que la décision de privation de liberté ne peut être prise que par le procureur du Roi. Pour la plupart des affaires, la décision peut être prise assez rapidement et, en tous cas, dans les délais prévus. Dans d'autres situations — il existe parfois d'abondants précédents ou, il y a nécessité de faire venir des informations d'autres parquets — le magistrat n'est pas à même de se prononcer dans les temps. Qu'en est-il alors ?

Le Ministre répond qu'il faut alors remettre la personne en liberté ou, si elle tente de fuir, prendre les mesures conservatoires qui s'imposent.

Ces mesures vont dans le sens d'une plus grande protection de la liberté individuelle, même si elles risquent de rendre l'enquête plus difficile. Il a fallu trouver un équilibre entre ces deux aspects.

Art. 4 tot 6

Bij die artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 7

Op een vraag dienaangaande van de Voorzitter, preciseert de Minister dat er twee mogelijkheden zijn voor het eerste lid van het artikel : ofwel is de persoon vrij en levert de onderzoeksrechter een bevel tot medebrenging af om die persoon *aan te houden*, ofwel bevindt de persoon zich niet langer in vrijheid (bewarende maatregelen) en moet de betekening ten laatste binnen 24 uur na de vrijheidsbeneming plaatsvinden. Het woord « aanhouding » moet begrepen worden als « vrijheidsbeneming ».

De heer Bourgeois vraagt of de bewarende maatregelen de « administratieve aanhouding » niet dreigen te verlengen, onder soms onduidelijke omstandigheden.

De Minister geeft toe dat misbruiken steeds mogelijk blijven. De verplichte vermeldingen in het proces-verbaal moeten het echter mogelijk maken die aan het licht te brengen. Voortaan wordt een controle achteraf in elk geval mogelijk.

Art. 8 en 9

Bij die artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 10

De heer Coveliers vraagt in hoeverre de uitvoering van het bevel tot medebrenging kan worden uitgesteld.

De Minister wijst erop dat de onderzoeksrechter zulks kan doen zolang hij dat nodig acht. Hij geeft het voorbeeld van een schuilplaats waar een reeds lang gezocht persoon wordt opgemerkt. Rond die woning is er echter veel heen en weer geloop. Het kan dus interessant zijn een paar dagen te wachten alvorens tot aanhouding over te gaan.

De heer Coveliers wijst erop dat het uitstel van uitvoering van een dergelijk bevel eveneens kan worden gebruikt om op de betrokkene pressie uit te oefenen.

De Minister preciseert dat zulks eerder tot de politiepraktijken behoort. Een niet ingevuld bevel tot medebrenging zou eveneens in strijd zijn met onderhavige bepalingen. Het bevel moet overigens met redenen omkleed zijn. Dit artikel moet bovendien in verband worden gebracht met artikel 11.

De heer Coveliers stemt in met die uitleg. Hij voegt eraan toe dat misbruiken steeds mogelijk blijven, ongeacht de maatregelen die worden genomen.

De Minister merkt op dat de onderzoeksrechter zijn verantwoordelijkheden terzake moet opnemen.

Art. 4 à 6

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 7

A une question en ce sens du *Président*, le *Ministre* précise que l'alinéa 1er de l'article envisage deux hypothèses distinctes. Soit la personne se trouve en liberté, et le juge d'instruction délivre un mandat d'amener sur base duquel on va l'*appréhender*. Dans le second cas, l'individu est déjà privé de sa liberté (mesures conservatoires) et la signification doit intervenir au plus tard dans les 24 heures de la privation de liberté. Le mot « arrestation » doit être compris dans le sens « privation de liberté ».

M. Bourgeois se demande si les mesures conservatoires ne risquent pas de prolonger effectivement la garde à vue, dans des conditions pas toujours très claires.

Le *Ministre* concède que des abus sont toujours possibles. Les mentions imposées dans le procès-verbal doivent toutefois permettre de les révéler. En tout état de cause, un contrôle a posteriori devient désormais possible.

Art. 8 et 9

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 10

M. Coveliers se demande dans quelles limites il est possible de différer l'exécution du mandat d'amener.

Le *Ministre* indique que le juge d'instruction peut le faire aussi longtemps qu'il le juge nécessaire. Il prend l'exemple d'une planque qui permet de repérer un individu recherché depuis longtemps. On constate toutefois qu'il y a de nombreuses allées et venues autour du domicile. Il peut donc être intéressant d'attendre un jour ou deux avant de passer à l'arrestation.

M. Coveliers indique que le sursis d'exécution d'un tel mandat peut également être utilisé pour exercer des pressions sur l'intéressé.

Le *Ministre* précise que cette situation relève plutôt de certaines pratiques policières. Le mandat d'amener « en blanc » serait également contraire aux présentes dispositions. Il se doit d'ailleurs d'être motivé. Le présent article doit, en outre, être rapproché de l'article 11.

M. Coveliers se rallie à cette explication. Il ajoute que des abus sont toujours possibles, quelles que soient les dispositions que l'on prend.

Le *Ministre* fait valoir qu'il appartient au juge d'instruction de prendre ses responsabilités en la matière.

Art. 11

De heer Chevalier vraagt waarom dwang moet worden gebruikt. Zou het niet beter zijn te stellen dat die dwang gebruikt kan worden ?

De Minister antwoordt dat de politieagenten verplicht zijn dat te doen aangezien de onderzoeksrechter een bevel uitgevaardigd heeft. Die verplichting geldt niet indien de rechter met toepassing van artikel 10 beslist de uitvoering uit te stellen.

De Voorzitter vraagt dat de weigering om te gehoorzamen of de ontsnappingspoging in een of ander stuk zouden worden vastgesteld.

De Minister wenst dat die inlichtingen in het proces-verbaal genoteerd worden.

De heer Chevalier meent dat die dwang evenredig moet zijn aan de geboden weerstand.

De Minister is het daarmee eens.

De heer Bourgeois merkt op dat er geen verplichting bestaat om daarover proces-verbaal op te maken.

De Minister antwoordt dat volgens artikel 7, c), « alles wat de agenten van de openbare macht hebben verricht om de betrokkene ter beschikking van de onderzoeksrechter te stellen » in het proces-verbaal vermeld moet worden. In dat stuk moet dus uiteengezet worden onder welke omstandigheden dwang werd gebruikt.

Art. 12 en 13

Deze artikelen geven geen aanleiding tot bespreking.

Art. 14

Op vraag van de heer Coveliers verduidelijkt *de Minister* dat de betekening van het bevel tot medebrenging aan de burgemeester, de schepen of de politie-commissaris een procedure is die overgenomen werd uit artikel 105 van het Wetboek van Strafvordering.

Door middel van deze betekening wordt op officiële wijze vastgesteld dat betrokkene niet kan gevonden worden en dus moet worden opgespoord.

Art. 15

De Voorzitter merkt op dat dit artikel wel een minimum geldboete van 50 frank maar geen maximumbedrag vermeldt.

De Minister antwoordt dat deze tekst overeenkomt met artikel 112 van het Wetboek van Strafvordering dat evenmin een maximumbedrag vermeldt.

De heer Bourgeois vraagt om te verduidelijken wat wordt verstaan onder « het verzuim van de vormen ».

De Minister verklaart dat een onderscheid wordt gemaakt tussen de inhoudelijke en de vormvoorwaarden.

Art. 11

M. Chevalier se demande pourquoi la contrainte doit être exercée. Ne faudrait-il pas indiquer qu'elle peut être exercée ?

Le Ministre répond qu'il s'agit d'une obligation pour les policiers, puisqu'il y a un mandat émanant du juge d'instruction. Cette obligation ne vaut pas si, en application de l'article 10, le juge décide de différer l'exécution.

Le Président demande que le refus d'obéir ou la tentative d'évasion soient repris dans un document quelconque.

Le Ministre se déclare favorable à ce que ces renseignements soient mentionnés dans le procès-verbal.

M. Chevalier fait valoir que la contrainte doit être proportionnelle à la résistance exprimée.

Le Ministre approuve cette vision des choses.

M. Bourgeois relève qu'il n'existe aucune obligation d'établir à ce propos un procès-verbal.

Le Ministre répond que selon le c) de l'article 7, « toutes les mesures prises par les agents de la force publique pour mettre l'intéressé à la disposition du juge d'instruction » doivent être mentionnées au procès-verbal. Les circonstances de la contrainte doivent donc bien être reprises dans ce document.

Art. 12 et 13

Ces articles ne font l'objet d'aucune observation.

Art. 14

Répondant à *M. Coveliers*, *le Ministre* précise que la notification du mandat d'amener au bourgmestre, à l'échevin ou au commissaire de police est une procédure qui a été reprise de l'article 105 du Code d'instruction criminelle.

Cette notification permet de constater officiellement que l'intéressé ne peut être trouvé et qu'il doit donc être recherché.

Art. 15

Le président fait observer que cet article prévoit une amende minimum de cinquante francs, mais pas de montant maximum.

Le Ministre répond que cet article correspond à l'article 112 du Code d'instruction criminelle, qui ne fixe pas non plus de montant maximum.

M. Bourgeois demande ce qu'il y a lieu d'entendre par « l'inobservation des formalités ».

Le Ministre répond qu'une distinction est faite entre les conditions de fond et les conditions de forme.

Hij wijst er tevens op dat in de senaat werd voorgesteld om de geldboeten ten laste van de griffier en de vermaningen aan de onderzoeksrechter of de procureur des Konings te laten wegvallen.

Men heeft uiteindelijk beslist om de tekst te behouden omwille van zijn mogelijk psychologisch effect. Artikel 19, § 7 bevat een gelijkaardige bepaling.

Op een vraag tot precisering van *de heer Coveliers* antwoordt de Minister dat deze sancties van disciplinaire aard zijn en dus niet uitsluiten dat een verzoek tot schadevergoeding wegens onwerkdadige voorlopige hechtenis wordt ingediend.

Anders ligt het bij een verhaal op de rechter (artikel 1140 tot 1147 Gerechtelijk Wetboek).

Zo men schadevergoeding krijgt ingevolge een verhaal op de rechter zal dit niet kunnen gecumuleerd worden met een vergoeding wegens onwerkdadige voorlopige hechtenis.

Dit artikel is echter niet nieuw. Het komt grotendeels overeen met artikel 112 van het Wetboek van Strafvordering.

Art. 16

Strafdrempel

De heer Coveliers verwijst naar de kritiek, uitgebracht door de Liga voor de Rechten van de Mens die zegt dat zowat alle wanbedrijven boven de strafdrempel van één jaar vallen.

De bedoeling van een strafdrempel is uiteraard het gebruik van de voorlopige hechtenis te beperken. De spreker meent evenwel dat het zeer moeilijk is om dit doel door middel van een wetswijziging te bereiken. Daar is eerder een mentaliteitswijziging voor nodig.

Motivering

De heer Chevalier betreurt dat de drie voorwaarden met betrekking tot de motiveringen van het bevel tot aanhouding, niet in een opsomming werden vervat. Artikel 16, § 1 verwijst naar het gevaar voor de openbare veiligheid terwijl artikel 16, § 5 oplegt om de feitelijke omstandigheden van de zaak en die welke eigen zijn aan de persoonlijkheid van de verdachte te vermelden.

Hij vreest dat in de motiveringen slechts met één aspect zal worden rekening gehouden. Nu reeds worden er bevelen tot aanhouding afgeleverd, bijvoorbeeld tegen hooligans, die uitsluitend gemotiveerd worden door het gevaar voor de openbare veiligheid.

In antwoord op de vraag van spreker stelt de Minister dat de §§ 1 en 5 van artikel 16 als een geheel moeten worden begrepen.

Ondervraging

Artikel 16, § 5 bepaalt dat het bevel tot aanhouding dadelijk na de eerste ondervraging door de onder-

Il souligne également qu'il avait été proposé au Sénat de supprimer les amendes à charge du greffier et les injonctions au juge d'instruction ou au procureur du Roi.

Il a finalement été décidé de maintenir le texte, en raison de l'effet psychologique qu'il pourrait avoir.

L'article 19, § 7, contient une disposition similaire.

Répondant à *M. Coveliers*, le Ministre précise que ces sanctions sont de nature disciplinaire et qu'elles n'excluent donc pas l'introduction d'une demande en réparation pour détention préventive inopérante.

Il en va autrement de la prise à partie (art. 1140 à 1147 du Code judiciaire).

Une indemnisation résultant d'une prise à partie ne pourra être cumulée avec une indemnité pour détention préventive inopérante.

Cet article n'est toutefois pas nouveau. Il coïncide dans une large mesure avec l'article 112 du Code d'instruction criminelle.

Art. 16

Seuil de la peine

M. Coveliers fait observer que la Ligue des droits de l'homme a critiqué le fait que pratiquement tous les délits se situent au-delà du seuil pénal d'un an.

La fixation d'un seuil pénal n'a d'autre objet que de limiter le recours à la détention préventive. L'intervenant estime cependant qu'il sera très difficile d'atteindre cet objectif en modifiant la loi, mais que cela nécessitera plutôt un changement des mentalités.

Motivation

M. Chevalier déplore que les trois conditions requises pour décerner un mandat d'arrêt n'aient pas fait l'objet d'une énumération. L'article 16, § 1er, est fondé sur le danger pour la sécurité publique, tandis que l'article 16, § 5 impose au juge de mentionner les circonstances de fait de la cause et celles liées à la personnalité de l'inculpé.

Il craint que les justifications ne tiennent compte que d'un seul aspect. En effet, on constate dès à présent que les mandats d'arrêt qui sont par exemple décernés à l'encontre de hooligans ne sont motivés que par la menace que ces hooligans font peser sur la sécurité publique.

Répondant à l'intervenant, le Ministre indique que les §§ 1er et 5 de l'article 16 doivent se comprendre comme formant un ensemble.

Interrogatoire

L'article 16, § 3, prévoit que le mandat d'arrêt est décerné immédiatement après le premier interroga-

zoeksrechter wordt verleend, tenzij de rechter onderzoeksmaatregelen treft om een gegeven van de onderzaging te controleren, terwijl de verdachte te zijner beschikking blijft.

Op vraag van *de heer Coveliers* verduidelijkt de Minister dat van deze onderbrekingen moet melding worden gemaakt in het proces-verbaal.

Bijstand van een advocaat

Verschillende commissieleden stellen vast dat de balies een soort van permanentie zullen moeten organiseren ingevolge de bepalingen van onderhavig ontwerp.

De heer Bourgeois heeft vragen omtrent de draagwijdte van de bijstand van een advocaat tijdens de eerste fase van het onderzoek.

De Minister verklaart dat met de mededeling dat de verdachte recht heeft op een advocaat tegelijk een principe wordt gesteld en een vormelijke verklaring aan de onderzoeksrechter wordt opgelegd.

Om hoger vermelde redenen (zie algemene bespreking) heeft men afgezien van een volledig tegenstreekljk onderzoek. Niettemin wordt op deze wijze reeds van bij het begin van het onderzoek de mogelijkheid gecreëerd tot contacten tussen de advocaat en de onderzoeksrechter die het onderzoek gunstig kunnen beïnvloeden.

Art. 17

De leden van de commissie zijn het erover eens dat de volledig autonome beslissing van de onderzoeksrechter om een bevel tot aanhouding af te leveren een bijzonder gunstige evolutie is in de positionering van deze magistraat ten opzichte van het parket.

Tegen een weigering tot het afleveren van een bevel tot aanhouding is geen beroep van het parket mogelijk. Het bij de Senaat ingediende ontwerp voorzagt wel in een beroep. De leden van de commissie zijn het erover eens dat de wijziging die in de Senaat werd aangebracht een bijzonder gunstige evolutie betekent in de verhouding tussen de onderzoeksmagistraat en het parket. De onderzoeksrechter kan zich profileren als « de rechter van het onderzoek » en de behoeder van de rechter en de vrijheden van het individu.

De heer Bourgeois betreurt echter dat men in dit ontwerp niet verder kan gaan, meer bepaald door de onderzoeksrechter zijn hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie te ontnemen en hem aldus te onttrekken aan het disciplinair toezicht van de Procureur-Generaal, zoals werd voorgesteld door de onderzoekscommissie.

De Minister verduidelijkt dat de weigering om een bevel tot aanhouding af te leveren in elk geval een handeling is die de onderzoeksrechter als rechter stelt en die bijgevolg niet valt onder het disciplinair toezicht van de Procureur-Generaal.

toire de l'inculpé par le juge d'instruction, sauf si le juge prend des mesures d'investigation aux fins de contrôler un élément de l'interrogatoire, l'inculpé restant à sa disposition.

Répondant à *M. Coveliers*, le Ministre précise qu'il doit être fait mention de ces interruptions au procès-verbal.

Assistance d'un avocat

Plusieurs membres constatent que les dispositions à l'examen obligeront les barreaux à organiser une sorte de permanence.

M. Bourgeois s'interroge au sujet de la portée que peut avoir l'assistance d'un avocat au cours de la première phase de l'instruction.

Le Ministre explique qu'en indiquant que l'inculpé à droit à un avocat, on pose un principe et on oblige en même temps le juge d'instruction à faire une déclaration formelle.

Si on a renoncé à prévoir une instruction entièrement contradictoire pour les raisons exposées précédemment (voir discussion générale), on a néanmoins donné à l'avocat et au juge d'instruction la possibilité d'avoir, dès le début de l'instruction, des contacts qui peuvent influencer favorablement celle-ci.

Art. 17

Les membres de la Commission sont unanimes pour reconnaître que l'autonomie totale accordée au juge d'instruction en ce qui concerne la décision de décerner un mandat d'arrêt constitue une évolution particulièrement favorable quant à la position de ce magistrat vis-à-vis du parquet.

Le parquet n'a pas la possibilité d'interjeter appel d'un refus de décerner un mandat d'arrêt. Le projet déposé au Sénat prévoyait cependant une possibilité d'appel. Les membres de la Commission conviennent que la modification qui a été apportée au Sénat apporte une évolution particulièrement favorable quant à la position du magistrat instructeur à l'égard du parquet. Le juge d'instruction peut se poser en « juge de l'instruction » et en gardien des droits et libertés de l'individu.

M. Bourgeois déplore néanmoins que le projet ne permette pas d'aller plus loin, en ôtant au juge d'instruction sa qualité d'officier de police judiciaire et en le soustrayant ainsi au contrôle disciplinaire du procureur général, comme l'a proposé la commission d'enquête.

Le Ministre précise que le refus de décerner un mandat d'arrêt constitue en tout cas un acte que le juge d'instruction pose en qualité de juge et qui n'est par conséquent pas soumis au contrôle disciplinaire du procureur général.

Anderzijds is er wel een beroep mogelijk tegen de handlichting van het bevel tot aanhouding nadat de Raadkamer over de handhaving van de aanhouding heeft beslist.

Op dat ogenblik is immers niet meer alleen de onderzoeksrechter maar ook het rechtscollège dat de beschikking tot handhaving heeft genomen, bevoegd om over de aanhouding te beslissen.

Art. 18 en 19

Deze artikelen geven geen aanleiding tot bespreking.

Art. 20

In antwoord op een vraag van mevrouw *Onkelinx* preciseert de Minister dat de termijn van op sekreetstelling eventueel moet worden berekend vanaf het verhoor van de verdachte door de onderzoeksrechter in het kader van een bevel tot medebrenging. Het gaat om het verhoor waarop artikel 16 doelt.

Art. 21

De *rapporteur* verwijst naar zijn tussenkomst in de algemene bespreking in verband met de nummering van de stukken van het onderzoeksdossier. Hij betreurt dat dit niet wettelijk wordt geregeld. De verdediging en zelfs de kamer van Inbeschuldigingstelling kunnen, ingevolge het ontbreken van een chronologische inventaris, niet uitmaken op welk ogenblik en in welke orde de stukken bij het dossier werden gevoegd.

De heer *Coveliers* sluit zich daarbij aan maar is van oordeel dat de bewijsvoering in een afzonderlijke wet moet worden geregeld.

Art. 22

De commissieleden treden het amendement bij dat in de plenaire vergadering van de Senaat op dit artikel werd ingediend. Het strekt ertoe ook een samenvattend verhoor te organiseren vóór de verschijning voor de kamer van inbeschuldigingstelling die overeenkomstig artikel 31, § 4 uitspraak doet na verwijzing.

Bij ontstentenis van dergelijke bepaling zou er een te lange tijd verlopen tussen de tijdstippen waarop, in geval van cassatie met verwijzing, samenvattende verhoren kunnen plaatshebben.

De Minister legt uit dat de woorden « op verzoek van » (tweede lid) niet in restrictieve zin moeten worden begrepen en dat een gewone vraag van de verdachte of zijn advocaat bedoeld wordt.

Par ailleurs, le projet prévoit cependant la possibilité d'interjeter appel de la décision de donner la mainlevée du mandat d'arrêt après que la chambre du conseil s'est prononcée sur le maintien du mandat d'arrêt.

A ce moment, ce n'est en effet plus uniquement le juge d'instruction qui est compétent pour décider du maintien de l'arrestation, mais également la juridiction qui a pris l'ordonnance de maintien.

Art. 18 et 19

Ces articles ne donnent pas lieu à discussion.

Art. 20

En réponse à une question de *Mme Onkelinx*, le Ministre précise que le délai de mise au secret doit éventuellement être calculé à partir de l'audition de l'inculpé par le juge d'instruction à la suite de la délivrance d'un mandat d'amener. Il s'agit de l'audition visée par l'article 16.

Art. 21

Le *rapporteur* renvoie à son intervention lors de la discussion générale, relative à la numérotation des pièces du dossier d'instruction. Il déplore que ce point ne soit pas réglé par la loi. Faute d'un inventaire chronologique, la défense, et même la chambre des mises en accusation ne peuvent établir à quel moment et dans quel ordre les pièces ont été jointes au dossier.

M. Coveliers partage ce point de vue, mais estime que le problème de l'administration de la preuve doit faire l'objet d'une loi distincte.

Art. 22

Les membres de la commission marquent leur accord sur l'amendement qui a été présenté à cet article en séance plénière du Sénat et qui tend à prévoir l'organisation d'un interrogatoire récapitulatif avant la comparution devant la chambre des mises en accusation qui statue à la suite du renvoi en vertu de l'article 31, § 4.

A défaut d'une telle disposition, une période trop longue s'écoulerait entre les moments auxquels des interrogatoires récapitulatifs peuvent avoir lieu, en cas de cassation avec renvoi.

Le Ministre précise que les mots « sur requête de » (deuxième alinéa) ne doivent pas s'entendre dans un sens restrictif et qu'une simple demande de l'inculpé ou de son conseil suffit.

Art. 23

In antwoord op een vraag van de heer *Chevalier* verklaart de *Minister* dat de verdachte zich voor de Raadkamer slechts kan laten vertegenwoordigen indien hij werkelijk in de onmogelijkheid verkeert om te verschijnen. De vertegenwoordiging is een uitzondering.

De heer *Chevalier* merkt op dat artikel 23, 4°, aan de Raadkamer de verplichting oplegt om zijn uitspraken te motiveren. Wat is de reden van deze expliciete vermelding van de motiveringsplicht die reeds als algemeen beginsel in artikel 92 van de Grondwet staat. Is het ontbreken van een gedegen motivering een cassatiegrond ?

De *Minister* antwoordt dat dit artikel naast de algemene een bijzondere motiveringsplicht oplegt die erin bestaat dat de Raadkamer preciseert welke gegevens volgens haar aanwijzingen van schuld uitmaken. In het verleden betrof de motivering zelden de aanwijzingen van schuld.

Art. 24

Dit artikel geeft geen aanleiding tot bespreking.

Art. 25

Naar aanleiding van de bespreking van dit artikel maakt de *rappporteur* een bedenking in verband met de verschijningen voor de Raadkamer en de symbolische context waarin dit gebeurt. Althans in zijn arrondissement wordt de verdachte in de Raadkamer geconfronteerd met 3 personen, met name de onderzoeksrechter, de rechter en de procureur, die naast mekaar, op een verhoog hebben plaats genomen. De verdachte moet blijven rechtstaan, evenals zijn advocaat.

Deze situatie geeft aan de verdachte, al dan niet terecht, de indruk dat de verdediging niet alleen ondergeschikt is maar dat ook inhoudelijk aan hun standpunt minder belang wordt gehecht. Verschillende leden beamen dat deze situatie inderdaad de ongelijkheid van de partijen in het strafproces symboliseert en bevestigt.

Het parket wordt te vaak geassocieerd met de zetel, ondermeer ook omdat ze in dezelfde gebouwen gehuisvest zijn. Een gescheiden infrastructuur voor zetel en parket zou reeds veel oplossen.

De Commissie stelt voor dat het college van Procureurs-Generaal dat probleem zou bestuderen en eventueel door middel van circulaire op organisatorische wijze oplossen.

*
* *

De *Minister* verwijst naar de reeds eerder gegeven precisering in verband met de volledige autonomie die

Art. 23

Répondant à M. *Chevalier*, le *Ministre* précise que l'inculpé ne peut se faire représenter à l'audience de la Chambre du conseil que s'il est vraiment dans l'impossibilité de comparaître. La représentation constitue une exception.

M. *Chevalier* fait observer que l'article 23, 4°, impose à la chambre du conseil l'obligation de motiver ses décisions. Pourquoi l'obligation de motivation est-elle explicitement prévue à cet article, alors qu'elle est déjà inscrite, sous forme de principe général, dans l'article 92 de la Constitution ? L'absence d'une motivation solide peut-elle justifier un pourvoi en cassation ?

Le *Ministre* répond que cet article impose, en plus de l'obligation générale de motivation, une obligation spéciale, selon laquelle la chambre du Conseil doit préciser les éléments qui lui paraissent constituer des indices de culpabilité. Par le passé, la motivation portait rarement sur les indices de culpabilité.

Art. 24

Cet article ne fait l'objet d'aucune observation.

Art. 25

Dans le cadre de l'examen de cet article, le *rappporteur* formule une remarque à propos des comparutions devant la chambre du conseil et du contexte symbolique dans lequel elles ont lieu. Dans son arrondissement du moins, l'inculpé qui comparaît en chambre du conseil est confronté à trois personnes, à savoir le juge d'instruction, le juge et le procureur, qui sont assis, l'un à côté de l'autre, sur une estrade. L'inculpé, ainsi que son avocat, doivent rester debout.

Cette situation donne à l'inculpé, à tort ou à raison, l'impression que non seulement la défense se trouve en infériorité, mais qu'en outre, on accorde moins d'importance à son point de vue. Plusieurs membres reconnaissent que cette situation symbolise et confirme en effet l'inégalité des parties dans la procédure pénale.

Le parquet est trop souvent associé au siège, notamment parce que les deux corps de magistrats sont logés dans les mêmes bâtiments. Le problème serait déjà en grande partie résolu si le siège et le parquet disposaient d'infrastructures séparées.

La Commission propose que le Collège des procureurs généraux examine ce problème et le résolve éventuellement sur le plan organisationnel par le biais de circulaires.

*
* *

Le *Ministre* renvoie à la précision qu'il a déjà donnée en ce qui concerne l'autonomie complète dont le juge

de onderzoeksrechter heeft gedurende de eerste vijf dagen van de aanhouding, totdat de Raadkamer is tussengekomen voor de handhaving ervan (zie hoger, artikel 17).

Art. 26

Dit artikel geeft geen aanleiding tot bespreking.

Art. 27

Dit artikel komt overeen met artikel 7 van de huidige wet, aldus *de Minister*. Het artikel werd in een beter leesbare stijl herschreven.

Art. 28

Verschillende leden hebben bedenkingen bij dit artikel dat geamendeerd wordt in de Senaat (amendement van de heer Erdman c.s., stuk Senaat n° 658/3).

Het amendement herschrijft § 1 omdat in het ontwerp slechts sprake is van de in vrijheid *gestelde* verdachte en niet van de in vrijheid *gelaten* verdachte.

De Minister verklaart dat de voorwaarde vermeld in 1° en deze vermeld in 2° niet cumulatief moeten vervuld zijn opdat een bevel tot aanhouding zou kunnen worden afgeleverd.

Elk van deze voorwaarden moet echter samengaan met de voorwaarde in verband met de openbare veiligheid (artikel 16, § 1) die uiteraard ook moet worden gemotiveerd.

In antwoord op een vraag van *Uw rapporteur* deelt *de Minister* mee dat de proceshandeling waarop de verdachte niet verschijnt, uiteraard een zeker belang moet hebben. Het betreft hier evenwel een feitelijke appreciatie die aan de onderzoeksrechter wordt overgelaten.

Ook *de heer Chevalier* vreest een misbruik van dit artikel. Hij vraagt of de nieuwe en ernstige omstandigheden verwijzen naar de oorspronkelijke feiten waarover onderzocht wordt. De Minister antwoordt bevestigend. Indien de nieuwe en ernstige omstandigheden met andere feiten te maken hebben, kan een nieuw bevel tot aanhouding worden afgeleverd wanneer nieuwe feiten in verband met artikel 16 worden ter kennis gebracht.

Art. 29

Artikel 29 geeft geen aanleiding tot bespreking.

Art. 30

Dit artikel gaf tijdens de algemene bespreking reeds aanleiding tot discussie.

d'instruction dispose pendant les cinq premiers jours de détention, c'est-à-dire jusqu'à ce que la chambre du conseil statue quant au maintien du mandat d'arrêt (voir art. 17, ci-avant).

Art. 26

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 27

Le Ministre déclare que cet article correspond à l'article 7 de la loi actuelle. Il a été remanié pour en accroître la lisibilité.

Art. 28

Plusieurs membres formulent des observations au sujet de cet article, auquel un amendement a été présenté au Sénat par M. Erdman et consorts (Doc. Sénat n° 658/3).

Cet amendement visait à modifier le § 1er parce qu'il n'était question dans le projet que de l'inculpé *remis* en liberté et non de l'inculpé *laissé* en liberté.

Le Ministre déclare que la condition figurant au 1° et celle figurant au 2° ne doivent pas être remplies simultanément pour qu'un mandat d'arrêt puisse être décerné.

Chacune de ces conditions doit toutefois être assortie de la condition relative à la sécurité publique (article 16, § 1er), qui doit évidemment aussi faire l'objet d'une motivation.

En réponse à une question de *votre rapporteur*, le *Ministre* précise que l'acte de la procédure auquel l'inculpé ne se présente pas doit évidemment revêtir une certaine importance. C'est cependant au juge d'instruction qu'il appartiendra d'apprécier, en fonction des éléments de fait, s'il convient de décerner un mandat d'arrêt.

M. Chevalier craint lui aussi que cet article soit appliqué de façon abusive. Il demande si les circonstances nouvelles et graves se rapportent aux faits initiaux qui font l'objet des investigations. Le *Ministre* répond par l'affirmative. Lorsque les circonstances nouvelles et graves se rapportent à d'autres faits, le juge peut décerner un nouveau mandat d'arrêt, s'il est saisi de ces nouveaux faits, dans le contexte de l'article 16.

Art. 29

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 30

Cet article a déjà été examiné lors de la discussion générale.

Aan deze bemerkingen wordt gedeeltelijk tegemoet gekomen door een amendement van de Senaat (stuk Senaat n° 658/6) waardoor het tijdsinterval tussen twee verschijningen voor de raadkamer wordt teruggebracht tot een maximumduur van een maand.

De tekst van § 4 wordt gewijzigd in de zin dat het arrest van de kamer van Inbeschuldigingstelling nog slechts een titel van vrijheidsbeneming voor 15 dagen oplevert.

De Voorzitter drukt zijn tevredenheid uit over dit amendement.

Hij blijft evenwel bij zijn reeds eerder ingenomen standpunt betreffende een eenvormige termijn van 8 dagen voor de uitspraak van zijn beslissing (zie hoger, algemene bespreking). De Voorzitter betreurt dat de regering hem daar niet in gevolgd is en dat de tekst niet in die zin werd geamendeerd.

Paragraaf 3 bepaalt dat over het hoger beroep uitspraak wordt gedaan *met voorrang boven alle andere zaken*. De Eerste Voorzitters zouden erop moeten toezien dat de zittingen van de Kamer van Inbeschuldigingstelling niet systematisch op de vijftiende dag worden vastgesteld.

De heer Chevalier klaagt een praktijk aan die erin bestaat dat het parket systematisch beroep aantekent tegen een invrijheidstelling door de raadkamer. Dit betekent dat de verdachte, vaak zonder voldoende aanwijsbare elementen in het dossier, een tiental dagen langer in de gevangenis doorbrengt.

De Minister antwoordt dat hij in dit verband een onderzoek zal laten uitvoeren. Indien daaruit zou blijken dat het beroep van het parket bijna een automatisme is, zal hij daar via het crimineel beleid iets aan doen.

Art. 31

Ook dit artikel werd in de Senaat geamendeerd in de zin zoals tijdens de algemene bespreking door verschillende sprekers gewenst (Stuk Senaat n° 658/7). De advocaat beschikt in de nieuwe redactie van § 3 over een termijn van 5 dagen om zijn memorie in te dienen.

Twee amendementen van de Senaat brengen in § 4 zowel een technische als een fundamentele wijziging aan (Stuk n° 658/8).

Ingevolge het eerste amendement begint de termijn van 15 dagen binnen dewelke de Kamer van Inbeschuldigingstelling zich moet uitspreken na verzending niet meer te lopen vanaf de ontvangst van het cassatiearrest maar vanaf de uitspraak van het Hof.

Een duur te rekenen vanaf de ontyangst van het arrest zou immers variabel zijn in functie van de duur van de overbrenging van de stukken, hetgeen niet wenselijk is.

Bovendien strekt dit amendement ertoe duidelijk te bepalen dat de verdachte in voorlopige hechtenis blijft in afwachting van de beslissing die dient genomen

Il est tenu partiellement compte des observations formulées à cette occasion dans un amendement présenté au Sénat (Doc. Sénat n° 658/6), qui ramène à un mois au plus l'intervalle entre deux comparutions devant la chambre du conseil.

Le texte du § 4 est modifié de telle façon que l'arrêt de la Chambre des mises en accusation ne forme plus un titre de privation de liberté que pour 15 jours.

Le président se réjouit de cet amendement.

Il maintient néanmoins qu'il serait préférable de prévoir un délai uniforme de huit jours pour le prononcé de la décision, ainsi qu'il l'a déclaré au cours de la discussion générale, et déplore que le Gouvernement ne se soit pas rallié à ce point de vue et que le texte n'ait pas été amendé en ce sens.

Le § 3 dispose qu'il est statué sur l'appel *toutes affaires cessantes*. Les premiers présidents devraient veiller à ce que les audiences des chambres des mises en accusation ne soient pas fixées systématiquement le quinzième jour.

M. Chevalier dénonce la pratique qui consiste en ce que le parquet interjette systématiquement appel des mises en liberté décidées par la chambre du conseil, ce qui implique que l'inculpé passe souvent une dizaine de jours de plus en prison sans que son dossier comporte suffisamment d'éléments probants.

Le Ministre répond qu'il fera procéder à une enquête à ce sujet. S'il apparaît que le parquet interjette quasi automatiquement appel, il prendra des mesures dans le cadre de la politique criminelle.

Art. 31

Cet article a également été amendé par le Sénat dans le sens souhaité par plusieurs intervenants au cours de la discussion générale (Doc. Sénat n° 658/7). Selon la nouvelle version du § 3, l'avocat dispose d'un délai de cinq jours pour déposer son mémoire.

Deux amendements adoptés au Sénat apportent une modification d'ordre technique et une modification de fond au § 4 (Doc. Sénat n° 658/8).

En vertu du premier amendement, le délai de quinze jours au cours duquel la chambre des mises en accusation doit statuer après renvoi ne commence plus à courir à partir du jour de la réception de l'arrêt de la Cour de cassation, mais à partir du jour du prononcé de l'arrêt de la Cour.

Un délai qui dépendrait du moment de la réception de l'arrêt varierait en fonction de la durée de la transmission des pièces, ce qui n'est pas souhaitable.

L'amendement vise en outre à indiquer clairement que l'inculpé reste en détention préventive en attendant la décision qui doit intervenir après le renvoi. A

na verzending, uiteraard voor zover deze beslissing tussenkomt binnen de wettelijke termijn.

Het tweede amendement verkort de tijdsspanne van hechtenis die gedekt wordt door een beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling die oordeelt na verwijzing.

Mevrouw Onkelinx voegt hieraan toe dat, dank zij een amendement bij artikel 22 dat in de Senaat werd ingediend, nu ook 10 dagen vóór de verschijning voor de kamer van inbeschuldigingstelling die oordeelt na verwijzing, een samenvattend verhoor door de onderzoeksrechter moet gebeuren indien de verdediging daarom verzoekt.

Al deze amendementen hebben de procedure merklijk verbeterd, zo besluit ze.

Art. 32

Mevrouw Onkelinx vraagt of een eventueel verzoek van de verdediging om de termijn voor de indiening van de memories in het Hof van Cassatie te verlengen, tot gevolg kan hebben dat de termijnen overschreden worden.

De Minister ontkent dit. De termijn van vijf dagen voor de indiening van de memorie moet in elk geval worden gerespecteerd.

Art. 33

Dit artikel geeft geen aanleiding tot bespreking.

Art. 34

De heer Mayeur vraagt of er voor het vaststellen van de borgsom regels of aanwijzingen bestaan.

De Minister antwoordt ontkennend. Dat hangt volledig af van de financiële draagkracht van de betrokkene. De rechter moet het bedrag ervan vaststellen op grond van het doel: de verdachte ontraden zich aan het gerecht te onttrekken.

Art. 35 tot 37

Deze artikelen geven geen aanleiding tot bespreking.

Art. 38

De heer Coveliers vraagt waarom dit artikel de politiediensten en de sociale diensten van de rechtbanken als mogelijke instanties aanwijst, bevoegd voor het toezicht op de naleving van de voorwaarden. Uit de bewoordingen van dit artikel blijkt dat ook andere diensten deze opdracht kunnen vervullen.

la condition, bien sûr, que cette décision intervienne dans le délai légal.

Le second amendement ramène d'un mois à quinze jours la période de détention couverte par une décision de la chambre des mises en accusation statuant sur renvoi.

Mme Onkelinx ajoute que par suite d'un amendement du Sénat à l'article 22, le juge d'instruction doit également procéder à un interrogatoire récapitulatif dix jours avant la comparution en chambre des mises en accusation qui statue après renvoi, si la défense le demande.

L'intervenante estime que ces divers amendements ont permis d'améliorer sensiblement la procédure.

Art. 32

Mme Onkelinx aimerait savoir si une demande éventuelle de la défense visant à obtenir la prolongation du délai pour l'introduction du mémoire en Cour de cassation, peut entraîner le dépassement des délais.

Le Ministre répond par la négative. Le délai de cinq jours prévu pour le dépôt du mémoire doit toujours être respecté.

Art. 33

Cet article ne fait l'objet d'aucune observation.

Art. 34

M. Mayeur demande s'il existe des règles ou des instructions pour la fixation de la caution.

Le Ministre répond par la négative. Cette caution dépend totalement de la capacité financière de l'intéressé. Le juge doit en fixer le montant en fonction de l'objectif recherché: dissuader l'inculpé de se soustraire à la justice.

Art. 35 à 37

Ces articles ne font l'objet d'aucune observation.

Art. 38

M. Coveliers demande pourquoi cet article confie aux seuls services de police et services sociaux près les tribunaux la surveillance de l'observation des conditions. La formulation de l'article permet de supposer que d'autres services peuvent également exercer cette fonction.

De Minister antwoordt dat de diensten voor reclas-sering of vroeghulp en andere sociale diensten tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen behoren.

Het toezicht waarover in artikel 38 sprake, is eer-der van repressieve aard en kan dus eveneens aan de diensten die ressorteren onder Justitie toevertrouwd worden.

De mogelijkheid wordt echter niet uitgesloten dat ook andere diensten worden ingeschakeld.

Art. 39 tot 46

Deze artikelen geven geen aanleiding tot bespre-king.

Art. 47

Op vraag van *de heer Coveliers* verduidelijkt *de Mi-nister* dat dit artikel verwijst naar een andere proce-dure voor de voorlopige hechtenis die ingeschreven is in de wetten betreffende de bestraffing van bedrog in-zake douane en accijnzen. In vergelijking met onder-havig ontwerp komt die procedure als exorbitant over.

De bedoelde wetgeving behoort tot de bevoegdheid van de Minister van Financiën, die de materie momen-teel niet wenst te wijzigen; vandaar deze vermelding in het ontwerp.

De heer Coveliers acht het een anomalie dat een procedure, waarbij geraakt wordt aan de fundamente-le vrijheden van de persoon, verschillend geregeld wordt, naargelang de wetgeving die wordt overtren-den. Een optreden van de wetgever is hier meer dan wenselijk.

Art. 48

Dit artikel geeft geen aanleiding tot bespreking.

Art. 49

Om de aanpassingen mogelijk te maken wordt de inwerkingtreding van de nieuwe wet vier maanden uitgesteld.

Omwille van deze vertraagde inwerkingtreding zijn geen overgangsbepalingen vereist.

Stemmingen

De artikelen 1 tot 49 worden eenparig aangenomen met uitzondering van artikel 30 dat wordt aangenomen met 11 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het gehele wetsontwerp wordt eenparig aangenomen met 12 stemmen.

Dientengevolge vervallen het wetsvoorstel tot open-baarmaking van de zittingen voor de raadkamer en de

Le Ministre répond que les services de reclassement ou d'aide aux personnes et les autres services sociaux relèvent de la compétence des Communautés.

La surveillance dont il est question à l'article 38 est de nature plutôt répressive et peut donc aussi être confiée aux services relevant du ministère de la Jus-tice.

Il n'est toutefois par exclu que d'autres services puissent également intervenir.

Art. 39 à 46

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 47

Interrogé par M. Coveliers, *le Ministre* précise que cet article vise une autre procédure en matière de dé-tention préventive, qui est prévue par les lois relatives à la répression de la fraude en matière de douanes et accises. Cette procédure paraît exorbitante par compa-raison avec le projet à l'examen.

La législation en question relève de la compétence du Ministre des Finances, qui ne souhaite pas la mo-difier pour l'instant, ce qui explique cette disposition du projet.

M. Coveliers trouve anormal qu'une procédure tou-chant aux libertés fondamentales de la personne soit réglée différemment selon la législation qui est en-freinte. Il serait hautement souhaitable que le législa-teur se penche sur cette question.

Art. 48

Cet article ne donne lieu à aucune discussion.

Art. 49

L'entrée en vigueur de la loi en projet est différée de quatre mois afin que les adaptations nécessaires puis-sent être apportées.

Du fait de ce report de la date d'entrée en vigueur, il n'est pas nécessaire de prévoir des dispositions tran-sitoires.

Votes

Les articles 1er à 49 sont adoptés à l'unanimité, à l'exception de l'article 30, qui est adopté par 11 voix et 2 abstentions.

L'ensemble du projet de loi est adopté à l'unanimi-té.

Par conséquent, la proposition de loi instaurant la publicité des audiences en chambre du conseil et en

kamer van inbeschuldigingstelling op verzoek van de verdachte, ingediend door de heer Chevalier (stuk n° 461/1) en het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis, met betrekking tot het recht van inzage van het dossier van het onderzoek, ingediend door de heer Mottard (stuk n° 799/1).

De Rapporteur,

Ph. LAURENT

De Voorzitter,

J. MOTTARD

chambre des mises en accusation à la demande du prévenu, déposée par M. Chevalier (Doc. n° 461/1), et la proposition de loi modifiant la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive en ce qui concerne le droit de prendre connaissance du dossier de l'instruction, déposée par M. Mottard (Doc. n° 799/1), devient sans objet.

Le Rapporteur,

Ph. LAURENT

Le Président,

J. MOTTARD
